

**TSHIMOLOGÒ EA PHUTHÈGÒ EA
GA YESU KERESETE**

TSHIMOLOGÒ EA PHUTHÈGÒ
EA GA YESU KERESETE

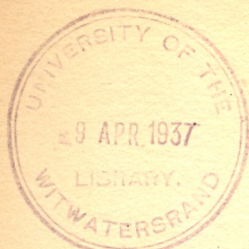
KE

R. HAYDON LEWIS

PRINTED FOR THE DISTRICT COMMITTEE
OF THE LONDON MISSIONARY SOCIETY,
SOUTH AFRICA

LEHOKO YA MOKWADI

Lokwalònyana lo, lo kwalecwe botlhe ba ba dumetseñ ha Yesu Keresete e le Tlhògò ea Phuthègò ka èsi; me mokwadi oa lona o tlhòahetse gore lo ka cwa thushò mo go bona ba ba eletsafi go tlotla le go dihèla Morèna oa bona, ka go anamisa Phuthègò ea gagwè mo Lehatshifi yeotlhe.

THULAGANYÒ EA DIKGAOLÒ

KGAOLÒ

TSEBE

1. Polèlòpele. Phuthègò ke lehoko ya Bo- gologolo	7
2. Phuthègò yaka e ne e itsiwe ke Bakwadi ba Testamente e Kgologolo	9
3. Phuthègò yaka e ne e itsiwe ke Bakwadi ba Testamente e Ncha	16
4. Phuthègò ea ga Yesu Keresete	21
5. Kaga Polèlò ea ga Mathaio (18 : 15-17)	36
6. Kaga Senagoge sa Bayuda	40
7. Phuthègò ea Baapostoloi	43
8. Phuthègò ga e na Baperisiti	52
9. Diphuthègò le Phuthègò	59
10. Kòbamèlò le Selalèlò	71
11. Taolò ea Phuthègò	78
12. Go gola ga Phuthègò	86
13. Thulaganò ea Tihèlo-Modimo	94
14. Phuthègò ea Semòea	108
15. Go gola ga Phuthègò moragò ga go shwa ga Baapostoloi	113
16. Chupò ea ga Kelemente le Ikanasius le Polekarpe	124
17. Chupò ea Dikwalònyana di le tharo	139
18. Chobokanyò ea Mahoko	150

TSHIMOLOGÒ EA PHUTHÈGÒ EA GA YESU KERESETE

KGAOLÒ EA NTLHA

POLÈLÒPELE. PHUTHÈGÒ KE LEHOKO
YA BOGOLOGOLO

Phuthègò ke lehoko ye le hitlhèlwañ mo dikwaloñ tsa Evangelio, me ke lehoko ya bogologolo thata.

Bagerika ba kaea Phuthègò ka go re “Ekelesia,” me Baengelese ba re “Charrache,” me Bechwana ba re “Phuthègò,” goñwe “Lebatla.” Me mahoko aotlhe a, a kaea selò se le señwe hèla, e le se se itsiweñ le se se tlhòmamisicweñ mo bathuñ.

Re eletsa go ithuta se e leñ shòna se se bidiwañ Phuthègò, me re ka simolola ka go akanya se Yesu o na a se kaea ka lehoko ye.

Polèlò ea ntlha e e bolèlañ mahoko kaga Phuthègò, ke a re a balañ mo lokwaloñ loa ga Mathaio 16, 18, me ke e, “Le nna ke gu raea ke re, u Petere, me ke tla aga Phuthègò ea me mo

lehikeñ ye, me dinonoho tsa bobipò ga di ketla di e henyà.”

Polèlò eà bobedi e mo lokwaloñ loa ga Mathaio le eòna, kgaolò 18: 17, me ke e, “Ha a gana go utlwa bòne, ea u bolèlèlè phuthègò; me ha a gana go utlwa le eòna phuthègò, mo go wèna u mo kaeè yaka chaba hèla le mokgethisi.”

Lehoko ye, eboñ “Phuthègò” le uma-kilwe ga 115 mo Testamenten e Ncha.

Lokwalò loa Bayuda lo lo bidiwañ Septuaginta, ke go re lo lo kwadilweñ ke bakwadi ba Phuthègò e kgolo ea. Bayuda eboñ Sanhedrine, e le Phuthègò ea banna ba le 70, le umakile lehoko ye ga 76.

Lokwalò loñwe loa Bayuta eboñ Apokerafa, lo na le dikwalò di le 14 tsa Bayuda tse di kwadilweñ mo puoñ ea Segerika.

Me dikwalo tse di bonetse diñwaga di le makgolo mabedi Yesu a ese a tle mo lehatshiñ.

Me mo go còna lehoko ye eboñ “Phuthègò” le umakilwe ga 20, me dikwalò tse di chwana thata le còna tsa Testamente e Ncha.

Yalo re itse ka tlhòmamò, ha bakwadi ba dikwalò tsa Testamente e Ncha, e le ba ba tlwaetseñ può e, ka e le ba ba rutilweñ ke baruti ba Testamente e Kgologolo, me “Phuthègò” ke lehoko

ye ba le umakileñ gantsintsi mo dikwaloñ tsa bòne.

KGAOLÒ EA BOBEDI

PHUTHÈGÒ YAKA E NE E ITSWE KE
BAKWADI BA TESTAMENTE E KGO-
LOGOLO

Ha go twe “Phuthègò” go rèwa Phuthègò e kgolo ea Morahe oa Modimo, eboñ Ba Iseraela, yaka e ne ea dihwa ke Moshe, goñwe ke Kgosi Solomone le Esere.

Me ka re eletsa go ithuta kaga Phuthègò yaka re e hitlhèla e umakilwe mo lokwaloñ loa Testamente e Ncha, re chwanetse go ithuta pele kaga Phuthègò ea Seyuta, ka e le eòna e e ntseñ e le mo megopoloñ ea bakwadi ba lona gale.

Polèlò ea ntlha kaga lehoko ye, ke e re e hitlhèlañ mo lokwaloñ lo lo bidiwañ Lefitiko 8 : 3 ; me ke e : “U phuthèlè phuthègò eotlhe ha moyakoñ oa mogope oa bophuthègèlò.”

Ba Iseraela botlhe ba ne ba tle ba phuthègò ha moyakoñ oa mogope oa bophuthègèlò.

Polèlò ea bobedi e mo lokwaloñ loa ntlha loa ga Samuele 19: 20. Mo mahokuñ a re hitlhèla ha phuthègò e se morahe otlhe me e le leshomò ya bapero-feti ba ba duduètsañ hèla. Yaka re

hitlhèla mo Pesalemeñ 26 : 12, “ Ke tla baka Yehofa mo diphuthegoñ,” le mo Pesalemeñ 68 : 26, “ Bakañ Modimo mo diphuthegoñ.”

Mo lokwaloñ loa Duteronome, le mo go loa ga Yoshue, lehoko ye, eboñ “ phuthègò ” le raea ba ba tsileñ go utlwa lehoko ya Modimo, bōna Duteronome 18 : 16 ; 31 : 30 ; Yoshue 8 : 35.

Me motlha moñwe lehoko ye, le raea morahe otlhe, bōna, Duteronome 23 : 1-3 ; 13 : 8.

Mo lokwaloñ loa Baatlhodi, ha go twe “ phuthègò ” go rèwa ntwā, goñwe picò ea mephato, bōna 20 : 2 ; 21 : 5 le 8.

Mo lokwaloñ loa ntlha loa ga Samuele 17 : 47 ; Dafide o na a bolaea Goliath ha pele ga “ phuthègò ” ; ke go re ha pele ga ntwā ea ba Israela.

Mo pushoñ ea ga Kgosi Solomone, go no go le kagishò hēla mo lehatshin ya ba Israela, le ha gare ga bōna le dichaba, me tihèlò-Modimo e ne ea simolola go gopolwa bogolo bogolo, me ka ntlha ea mo, lehoko ye, eboñ “ phuthègò ” le reile bōna ba ba phuthegetseñ kōbamèlò ea tihèlò ea go itshepisa ntlo e ncha ea thapèlèlò ; bōna 1 Dikgosi 8 : 14, 22, 55, 65. Me yaka go twe “ phuthègò ea cwa, batho ba phatlalala ” go no go rèwa ba Israela botlhe ; bōna 8 : 65.

Lokwalo loa Ditihalò lo na le dipolèlò

tse di amañ “phuthègò,” bogolo go dikwalò cōtlhe tsa Testamente e Kgologolo.

Me dikwalò tsa ga Nehemia le Esere di chwana le loa Ditihalò mo go shòna se di se shupañ kaga “phuthègò.” Me polèlò ea cōna ea tlhòmamisa ha phuthègò e le morahe otlhe oa ba Iseraela, e na le tlhògò ea òna eboñ Kgosi.

Me thulaganyò ea dikgaolò tse di tlhòmamisañ mahoko a, ke e; mo lokwaloñ loa ntlha loa Ditihalò 13: 2-4, re bōna phuthègò e le mo tihoñ ea go busetsa letlole ya Modimo kwa ga yeòna. Gapè 28: 5, re bōna phuthègò yaka e ne ea laiwa ke Kgosi Dafide. Gapè 29: 1, 10, 20, re bōna phuthègò yaka e ne ea òbamèla Modimo.

Mo lokwaloñ loa bobedi loa Ditihalò 1: 3, 5, re bōna phuthègò e tlhòmamisa pusho ea ga Solomone; gapè 6: 3, 12, 13, re hitlhèla phuthègò e itshepisa Tempela; gapè 7: 8, re bōna phuthègò ea kòkwanò ea Tempela e cwa phuthègò ea morahe otlhe; gapè 20: 5, 15, re bōna phuthègò e hetocwe ntwā ea ga Yehosefate. Gapè 23: 2, re hitlhèla phuthègò e le kgotla ea ditlhògò tsa morahe; me mo kgaoloñ ea bo 28: 14, re bōna ha phuthègò e le morahe otlhe. Me mo kgaoloñ ea bo 29: 23, 28, 31, 32, re bōna phuthègò yaka e le mo

ditihon tsa dithutò le tumèlò. Me mo kgaoloñ ea bo 30 : 2, 4, 13, 17, 23, 25, re bona phuthègò, ke go re morahe, e tlhomamisa modihò oa tlolaganyò.

Mo lokwaloñ loa ga Esere 2 : 64, re hitlhèla ha erile Phuthègò e cwa mo bochwaroñ kwa Babelona, palò ea eona e e boetseñ kwa Yerusalema, e ne e le mathousanda a le mashomè manè a a cwañ ka mecò e le mebedi, le makgolo a le mararo a a cwañ ka mashomè a le marataro, ke go re 42.360.

Gapè re bona Phuthègò ea ikwatlhæa, Esere 2 : 10 ; e bile e le Phuthègò ea bochwarò, Esere 2 : 8 ; re ba re bona ha e inetse tshiamishon le go boela tumeloñ ea ga Yehofa Modimo, Esere 10 : 12, 14.

Mo lokwaloñ loa ga Nehemia 5 : 7, re bona Phuthègò ea atlhola ; re bile re e hitlhèla e dumetse thutò ea Moruti, 5 : 13. Gapè re bona Phuthègò e reeditse molao 8 : 5, 7 ; re ba re bona ha Phuthègò e le morahe, 13 : 1.

Mo lokwaloñ loa ga Yobe 30 : 28, re hitlhèla mahoko a a reñ "Yobe a èma ha gare ga Phuthègò me a ipilètsa thushò."

Mo lokwaloñ loa Diane 5 : 14, re bona ha Phuthègò e le kokwanò e e tlhagisañ le e e kgòthatsañ.

Mo lokwaloñ loa Dipesalema 22 : 23,

25, le 35 : 18, le 40 : 10, le 89 : 5, le 107 : 32, le 149 : 1, re hitlhèla ha Phuthègò e bolecwe ke bakwadi ha e ne e tle e bake Modimo thata.

Mo lokwaloñ loa Dikhutsahalò 1 : 10, re hitlhèla ha Phuthègò e le batho ba Modimo o ba itshenketseñ.

Mo dikwaloñ tsa Baperofeti, ga re hitlhèlè chupò ea sepè kaga Phuthègò, me e umakilwe hèla ke Yoele 2 : 16, le Mika 2 : 5.

Me go na le dikwalò tse diñwe, tse di bidiwañ Apokerafa. Dikwalò tse, di bolèla kaga ditihò tsa morahe oa ba Iseraela, go cwa lobakeñ loa go shwa ga baperofeti le go tla go hitlha mo lobakeñ loa ga Yohane Mokolobetsi. Me dikwalò tse, di bolèla selò se le señwe hèla kaga Phuthègò.

Mo go còna Phuthègò ke kokwanò ea morahe oa Iseraela e e atlholañ ; goñwe ke baobamedi le ba ba ikanyañ Modimo, goñwe e le badumedi ba ga Yehofa, Modimo. Me polèlò e ea dikwalò tse, e ne e itsiwe ke baapostoloi hèla yaka re le itse le rona. Me lehoko ye legolo ya còna ke ye, “ Phuthègò ke kokwanò ea batho ba Modimo, e le ba ba ikanyègañ.” Ke go re Phuthègò ga se kokwanò ea batho hèla, ha e se ea ba ba dumetseñ ; ke go re Phuthègò ke kokwanò ea badumedi.

Me ka Baapostoloi ba tlwaetse thutò ea Seyuta galè, ke gòna re dumetseñ ha Phuthègò e le selò se ba se itseñ galè, ka ba ne ba itse dipolèlò tsa dikwalò tsa Seyuta.

Me Yesu o na a itse dikwalò thata, me ha a bolèla kaga Phuthègò rea itse ha a raea e e chwanan le e re badileñ kaga eòna mo dikwaloñ tsa Testamente e Kgologolo. Me mo go còna re bonye ha Phuthègò e le ba ba tlhopilweñ, goñwe e le kokwanò ea ba ba dumetseñ Modimo ; me go goñwe re bonye ha e le ba Iseraela botlhe. Gapè re bonye ha Phuthègò e le banna le basadi le bana, e le ba Modimo o ba tlhopileñ, gore ba tlè ba cwè batlhanka ba Ona, le bashupi ba tumèlò le ditshenolò tse Modimo o di ba senoletseñ.

Gapè re bonye ha Phuthègò e ne e se selò sa popègò e le ñwe hèla ; me popègò ea eòna e ne e tle e hapaane kaha mokgweñ oa phapaanyò ea ditshika tsa batho. Me leha go ntse yalo re hitlhetse ha Phuthègò tòta e le selò se le señwe hèla le eòna, le se se senañ phapaanyò leha e le phetogò.

Mo Phuthègoñ e kgolo, eboñ ea badu-medi goñwe baobamedi botlhe, go no go le makòkònyana a a neilweñ ditihò diñwe le diñwe kaha thulaganyoñ ea aòna. Me makòkònyana a a ka harolo-

gañwa ka ditihèlò tsa aòna, me ditihèlò tsa aòna ke tse, eboñ tihèlò ea pakò ; tihèlò ea ditlhabèlò le medihò ; tihèlò ea go bula Tempela ; tihèlò ea go amogèla boipolèlò yoa dibe le ea go logèla kòbamèlo maanò, le ea go cwedisetsa ditihò tsa tumèlò kwa pele. Gapè re bonye ha Phuthègò e ne e tlwaetse go atlhola dikgañ tsa batho. Baikepi ba ne ba emisiwa ha pele ga eòna, me katlholò ea eòna ea tle ea cwe molaò.

Me molaò oa Phuthègò e ne e le o o boitshègañ, ka gobo ha motho a na a ntshiwa mo Phuthègoñ ka ntlha ea molatò, ke go re o na a isiwa loshuñ hèla. Ha Phuthègò e kgolo e bonye ha motho a le molatò o o lekanyeñ go mo ntsha mo Phuthègoñ, motho eo o ntseñ yalo o laolecwe go shwa hèla.

Phuthègò e ne e le modisa oa molaò oa tumèlò le oa bogosi ha tlhatse ga Modimo.

Morahe oa ba Iseraela o tlwaetse go leba Phuthègò hèla mo ntlheñ ea tihèlò ea Modimo le mo ditihèloñ tsa molaò, le mo go señwe le señwe se se isañ morahe kwa pele.

Me Phuthègò e ea Testamente e Kgo-logolo, ke eòna e e itsiweñ ke Yesu Keresete le Baapostoloi ba gagwè.

KGAOLÒ EA BORARO

PHUTHÈGÒ YAKA E ITSWE MO
TESTAMENTEÑ E NCHA

Mo dikwalofñ di le tharo tsa Evangelio, eboñ loa ga Mathaio, le loa ga Mareko le loa ga Luka, re hitlhèla ha lo lo kwadilweñ ke Mareko lo kwadilwe pele ga tse diñwe, me Mathaio le Luka ba ka bo ba thusicwe ka lokwalò loa ga Mareko.

Mareko o kwadile mahoko a o a utlwileñ mo go Petere, me ka e le lokwalò loa ntlha, me e le lo lo nañ le mahoko a ga Petere, re chwanetse go lo tlhòkòmèla thata, ka gobo Petere o boletse thata kaga Phuthègò, me bogolo bogolo ka gobo phuthègò ea Seroma e mo dihile tlhògò ea eòna.

Me mahoko aotlhe a ga Petere ke a o a utlwileñ mo molomuñ oa ga Yesu Keresete.

Me go na le kgañ e kgolo kaga Petere, le kaga mahoko a gagwè a a amañ Phuthègò. Me kgañ e e thailwe esen mo mahokuñ a gagwè yaka re a hitlhèla mo lokwalofñ loa ga Mareko, me e thailwe mo mahokuñ a ga Mathaio.

Me re chwanetse go latèla motlhala oa kgañ e, me re tla simolola ka go itsèela mahoko a a kwadilweñ ke Mathaio.

Dikgaolò tse di nañ le mahoko a re a

senkañ ke tse ; Mathaio 16 : 13-16 ; le Mareko 8 : 27-29 ; le Luka 19 : 18-20.

Mahoko a, a chwana hèla, ha ese a ga Mathaio, me a gagwè a hapaanye le a mañwe.

Mo mahokuñ a ga Mathaio, re hitlhèla ha boipolèlò yoa ga Petere bo secwe moragò ke polèlò kaga losho loa ga Yesu, bòna, Mathaio 16 : 21 ; Mareko 8 : 31, le Luka 9 : 22. Me mahoko a ga Yesu a hèla ka taolò kaga go utlwa le go chwara mahoko. Me re hitlhèla ha Mathaio ka esi a tsentse mahoko a mañwe ha gare ga polèlò ea losho le polèlò ea taò ea go utlwa mahoko. Me mahoko a ke aòna a a cositseñ kgañ e tonna kaha ntlheñ ea lehoko ye, eboñ “Phuthègò.”

Mahoko a ga Mathaio ke a ; “Me Yesu a mo araba a re” Go segò wèna Simone Bara-yona, ka gobo ga ua go senolèlwa ke nama le madi, ha ese ke Rrè eo o kwa legodimoñ. Le nna ke gu raea ke re, u Petere, me ke tla aga Phuthègò ea me mo lehikeñ ye, me dinonohò tsa bobipò ga di ketla di e henyà. Me ke tla go neèla dikopololò tsa bogosi yoa legodimo, me se u tla se bòhañ mo lehatshiñ se tla bo se bohilwe kwa legodimoñ,” Mathaio 16 : 17-19.

Ko aòna mahoko a ga Mathaio a a

hapaanyèñ le a ga Mareko le Luka yaka ba kwadile mo dikwaloñ tsa bòna.

Ke gòna re ipotsaĩ pocò ea go re, Mathaio o bonye kae mahoko a? Ke go reñ ha Mareko a sa re sepè kaga polèlò e, ka e le èna mokwadi oa mahoko a ga Petere, me polèlò e, e amile Petere thata. A ke go re Petere o e utlwile, me ka e mo amile o tshabile go bua kaga eòna? Gapè polèlò e ga e eò mo lokwaloñ loa ga Luka, me mo goa re gakgamatsa thata, ka gobo go twe, ke èna eo o tlhòmamisitseñ dilò cotlhe hèla tsa tshimologò ea dithutò; bòna, Luka 1: 1-4.

Yohane le èna ga a re sepè kaga "lehika" leha e le kaga "Phuthègò," leha a boletse kaga boipolèlò yoa ga Petere; Yohane 6: 67-68. Me bòna bauò, ba tlogetseñ mahoko a a kanañ ka auò?

Me karabò ea pocò e ke e: bakwadi botlhe ba, ba chwere tlhògò ea mahoko hèla, eboñ boipolèlò yoa ga Petere.

Mogañ Yohane o kwadile Evangelio ea gagwè, o na a itse tse diñwe tse re nañ nacò, me èna o boletse se o se necweñ ke Modimo gore a se bolèlè, me polèlò ea gagwè ga e chwane le dipolèlò tsa ba bañwe. Me boipolèlò yoa ga Petere bo mo polèloñ ea ga Yohane, me mahoko a "lehika" le a "Phuthègò," ga re a

hitlhèlè mo polèloñ ea gagwè; ke go re o na a sa neelwe mahoko a gore a tlè a a bolèlè.

Lehoko ya ga Yohane ke ye; “Simone Petere a mo raea a re, “Morèna ana re ka ea kwa go mañ? Wèna u na le mahoko a botshelò yo bo sa khutleñ. Me re dumetse re bile rea itse ha e le wèna moitshepi oa Modimo,” Yohane 6 : 68, 69.

Me mo karaboñ ea ga Yesu, ga go na lehoko lepè kaga “lehika” le kaga “Phuthègò.” Me karabò ea ga Yesu ke e; “A ga kea lo itshenkèla, lona ba ba shomè ye le cwañ ka bobedi? Me moñwe oa lona ke diabolò.”

Yalo re ka lemoga ha mahoko mañwe, eboñ a a bolèlañ “lehika” e le a a kgakala le megopolò ea gagwè Yohane. Me ha re akanya selò se, re hitlhèla ha e le yalo ka gobo o na a sa dumele ha Petere e le mothèò oa Phuthègò; ka a lemogile ha mothèò oa eòna e le boi-polèlò le tumèlò ea bòna ba ba mo go Keresete.

Gapè dikwalò tse diñwe tsa Testamente e Ncha, ga di na mahoko apè a a bolèlañ ha Petere e le mothèò oa Phuthègò, me di bolèla lehoko le sele sele hèla.

Mo lokwaloñ lo lo kwalecweñ Baefesia, Paulo o rile “Lo agilwe mo motheoñ oa

Baapostoloi le Baperofeti ; Keresete Yesu ka esi e le èna eo e leñ lencwè ye legolo ya kgòkgòchò,” Baefesia 2 : 20.

Gapè Petere mo lokwaloñ loa ntlha loa gagwè a re “lencwè ye legolo ya kgòkgòchò,” 1 Petere 2 : 4-8. Me o na a raea Yesu Keresete. Me ha a ka bo a itsile mahoko a a tlhòmamisañ ha e le èna ka èsi eo e leñ tlhògò ea Phuthègò, o ka bo a se ka a rialo.

Petere o boletse ha Yesu Keresete e le èna eo e leñ “lencwè ye le tshedileñ,” ye Phuthègò e agilweñ mo go yeòna. Me Bakeresete ba chwana le mayè a a tshedileñ, e le ba ba agilweñ mo motheoñ o o tshedileñ, gore ba tlè ba cwè ntlo ea semoea, le boperisito yo bo itshepileñ.

Me yanoñ ka re tlhokile mahoko a ga Mathaio mo dikwaloñ tse diñwe, aòna auò, eboñ a a dihileñ Petere Tlhògò ea Phuthègò, a cositse dipelaèlò thata, me ra re, leha balatedi bañwe ba gagwè ba gopotse ha e ne e le megopolò ea ga Yesu go re go ka nna yalo, leha go ntse yalo motlha moñwe ga se yaka ba gopotse.

Me leha Yesu a buile ka mahoko a a ntseñ yalo, Petere ka èsi, o na a sa dumele ha Mahoko a Morèna oa gagwè kaga “lehika” e le a a mo dihileñ mothèò oa Phuthègò (1 Petere 5 : 1 ; 2 Petere 1 : 1).

KGAOLÒ EA BONE

PHUTHÈGÒ EA GA YESU KERESETE

Erile Yesu a bolèla kaga Phuthègò, o na a tle a ree eòna ea Testamente e Kgologolo, ka gobo ke eòna e e ntseñ e le mo megopoloñ ea gagwè. Leha go ntse yalo pharologanò e teñ, me re e hitlhèla mo lehokuñ leñwe ya ga Yesu yaka a rile “phuthègò ea me” (Matthiao 16: 18).

Phuthègò ea galè e ne e le ea ga Moshe goñwe ea Bayuta, me ea ga Keresete ke ea gagwè hèla. Me ba ba mo reeditseñ ba tlwaetse phuthègò ea Seyuta, eboñ kòkwanò ea Baiseraela, e e tleñ e kòkwanèle katlholoñ, le ditihoñ tsa molaò, goñwe tsa pushò, leha e le tsa tllhabano. Ke go re Phuthègò ea Testamente e Kgologolo, ke ea batho ba ga Yehovah, me Modimo o itshenoletse batho ka eòna mo lehatshiñ. Me mothèò oa eòna e ne e le molaò oa ga Moshe.

Me Phuthègò ea ga Yesu e theilwe mo motheoñ o mosha, eboñ mo boipolèloñ le mo tumeloñ ea ba ba mo dumetseñ. Ke go re ke ènè mothèò, me kagò e e agilweñ mo go òna mothèò o, ke meoea ea badumedi ba gagwè.

Yaka re bonye, Phuthègò ea Seyuta e ne e le batho ba Modimo o itshenoletseñ

lehatshe ka bòne, le ba o dirahaditseñ go rata ga Ona ka bòne mo gare ga dichaba.

Me Phuthègò ea ga Keresete, e ne e se e e leñ ñwe hèla le ea Seyuta. Me ke “Phuthègò ea Me” yaka a boletse, me mo, ke go shupa tshimologò e ncha le mothèò o mosha.

Me Yesu o na a sa tla go senya Phuthègò ea Seyuta, me e hitlhecwe ke èna e le e e senyegileñ. Leha go ntse yalo, go hèla ga Phuthègò ea Seyuta, go dirahetse mo ñwageñ oa bo 70, moragò ga Keresete, ka go senyèga ga motse oa Yerusalema. Tempela ea Seyuta e ne ea digèlwa ha hatshe, le motse oa Yerusalema o no wa ntshiwa letlòtla ke Baroma ka òna ñwaga o. Me ka tihèlò eotlhe ea tumèlò ea Seyuta e theilwe mo Tempelèñ, e senyegile le eòna, ka e tlhokile kaha e ka tlhòlañ e dihisiwa ka teñ.

Tumèlò ea Seyuta yaka e itsiwe mo dikwaloñ tse dikgolo tsa eòna, eboñ tse di bolèlañ molaò oa ga Moshe, ga e na kaha e ka dihwañ ka teñ kwa ntlè ga Tempela. Me mo motheoñ oa Tempela ea Bayuta, Ba-Mahomete ba agile Tempela ea bòne e e bidiwañ Moseke oa Omar.

Me ga re gakgamalele dikeledi tsa ga Yesu Keresete, yaka a leletse motse oa Yerusalema, ka gobo o itsile ha dilò tse

di tla tloga di dihalèla motse le Tempela ea Bayuta (Mathaio 23 : 27-39, le Luka 13 : 34 ; 14 : 35.

Me yanoñ re chwanetse go akanya Phuthègò ea ga Yesu Keresete gore re tlè re itse popègò ea eòna le kaha e ntseñ ka teñ, ka e le eòna e e tsileñ go nna mo boemoñ yoa e e hetileñ, eboñ ea Seyuta.

Santlha re bòna ha Yesu a rile, ke “Phuthègò ea Me,” ke go re ke Ena Muñ oa eòna le Mothei oa eòna. Me leha Phuthègò ea gagwè e le Phuthègò tòta yaka e itsiwe galè, leha go ntse yalo popègò ea eòna, ke ea eòna hèla, me ga e chwane le phuthègò epè e sele.

Me Yesu ga a ka a bolèla mahoko a le mantsi kaga Phuthègò ea gagwè, me dichupò di teñ tse di shupañ phuthègò ea gagwè le popègò ea eòna.

Me se se tlhòmamisicweñ ke se, eboñ chwanologò ea eòna mo diphuthegoñ tse diñwe. Ke go re Phuthègò ea ga Keresete e ne e se ea serahe, goñwe ea segosi, goñwe e e nañ le baperisiti yaka bo-Arone, goñwe e e chwanañ le e Yesu o e hitlhetseñ mo motsiñ oa Yerusalema.

Gapè Phuthègò ea ga Keresete ga e kake ea lemogwa ka mokgwa o le moñwe hèla, goñwe ka popègò e le ñwe hèla me e na le dichupò le maitsèò a a tlhòmameñ.

Me Bakesete ba kgaoganye mo go

phuthololeñ ga bōna ga lehoko ye, eboñ
 “Phuthègò.” Me diphuthololò di pedi
 hēla, me ke tse ;

1. Phuthololò ea Testamenta e Ncha.

2. Phuthololò ea Phuthègò ea Seroma.

Diphuthègò tse di dumetseñ phuthololò
 ea Phuthègò ea Seroma di pedi hēla,
 eboñ Phuthègò ea Segerika, le Phuthègò
 ea Seanglekana. Phuthègò ea Seangle-
 kana ke eōna e e bidiwañ “Charache oa
 England,” goñwe “Phuthègò ea kgaolò
 ea lehatshe e e bidiwan South Afrika.”
 Me Phuthègò e, e ganne mmushò oa
 Bishopo oa Roma, me kwa ntlè ga mo,
 e chwana hēla le Phuthègò ea Roma.

Me re chwanetse go tlhaloganya phu-
 thololò ea mahoko a ga Yesu yaka a rile,
 “Phuthègò ea Me,” me re tla bōna bo
 a na a raea Phuthègò e e chwanañ le
 eōna ea Seroma, goñwe o reile e sele mo
 poleloñ ea gagwè.

Tumèlò ea Seroma le nonohò ea Phu-
 thègò ea motse oa Roma, e ne ea gola
 thata mo diphuthegoñ tsa lehatshe, e tle
 e tsamaee Bishopo, ke go re Mookamedi
 oa eōna, o na a nèelwa thata le taolò e
 kgolo bogolo. Me diphuthègò tsa le-
 hatshe di simolotse go inèela mo taoloñ
 ea Bishopo oa Roma, yaka ha ereke a
 na le taolò e e gaisañ taolò ea Baokamedi
 ba bañwe ba ba okametseñ diphuthègò
 tse diñwe.

Me erile diphuthègò di le mo mego-poloñ e e ntseñ yana, bogosi yoa Baroma bo setse bo senyegile, me setulò sa bogosi sa tlhòka monni oa shòna. Ke gòna Bishopo oa Phuthègò ea Roma o bonyeñ kgòrò ea go itsèèla taolò ea bogosi, me Mookamedi o tlogile a cwa Kgosi ea lehatshe (476 M.K.).

Me ha Baroma ba leka go tlhòmamisa tshiamò ea bòna mo tihoñ e, ba re; Yesu o na a tla go thaea Phuthègò e kgolo ea serahe, e e chwanañ le phuthègò ea Iseraela. Ke go re e e bònalañ, le e e dihilweñ ka dilò tsa lehatshe, le e e kanañ ka lehatshe mo bogoloñ yoa eòna. Gapè ba re, Phuthègò ea ga Yesu e na le makòkò a magolo a baperisiti, ba ba nañ le tlhògò ea bòne eo e leñ Moperisiti eo mogolo mo go bòne. Gapè ba re Yesu o ntshitse Petere gore a cwè moperisiti eo mogolo oa ntlha. Ba re Petere o na a ea kwa Roma, a ikitse ha e le Moperisiti eo mogolo oa Phuthègò eotlhe ea ga Keresete, me o na a dihatsa taolò ea gagwè yaka Keresete a mo abetse taolò. Gapè ba re, ba ba mo setseñ moragò mo boèmoñ yoa Bishopo oa Phuthègò kwa Roma, ba amogetse dikopololò tsa taolò mo go ènè Petere. Yalo ba re, eo o mo setuloñ sa Bishopo oa Roma o beilwe teñ ke Keresete, gore a nnè tlhògò ea Phuthègò ea gagwè e e

mo lehatshiñ yeotlhe. Me yanoñ ba sena go dumèla ha e le yalo, ba tsaea mahoko a ga Yesu (Mathaio 16 : 18), me ba re, ke aòna a ba bonyeñ taolò ea go diha Phuthègò e e ntseñ yalo ka aòna.

Me ga nna hèla yaka ereke go no go rutwa sentlè hèla ka gobo Phuthègò e e ne e sena opè eo o ka boñ a ganetsanye naeò, ka badumedi e ne e se ba ba rutilweñ yaka baperisiti ba bòne, me ba tlhwaetse go dumèla se ba se boleleceweñ ba sena può.

Leha go ntse yalo batenegi ba ne ba le teñ ; me moragò ga go heta ga dipaka, ba simolotse go ruta lehoko ya ga Keresete kaha ba le utlwilen le kaha ba le tlhalogantseñ ka teñ.

Me mo poleloñ ea bònè ba boletse ha Yesu a na a sa tla go thaea Phuthègò e e chwanañ le eòna ea Seyuta, ke go re e e nañ le baperisiti le tlhògò ea eònè e e leñ motho hèla. Me bogolo o tsile go tlosa dilò tse di ntseñ yalo, le go golola batho mo kgolegoñ e ba golegilweñ ka eòna.

Ba rile, Yesu o tsile go tlhòmamisa boperisito yoa gagwè, e le yo bo sa khutleñ, le go bo baea mo boemoñ yoa boperisito yoa galè, eboñ yoa bo-Levi. Gapè ba re badihedi ba gagwè e ne e se baperisiti, me ba ne ba bidiwa baapostoloi, le baperofeti, le badisa, le baruti.

Gapè ha Yesu a ka bo a gopotse go simolola ka baperisiti, ba ne ba le teñ ka bontsi yoa bōna, me o na a sa dihana nabò mo go sepè; me e ne e le bōnè bogolo ba ba tlhòahaletseñ losho loa gagwè. Gapè ntlheñ ea dikgosi tsa lehatshe, o na a sena sepè le dipushò tsa cōna, leha e le megopolò epè ea go itsèèla taolò ea cōna. Me mo, e ne e le ka go bo o na a sa senke phuthègò e tlhògò ea eōne e leñ tlhògò ea morahe.

Me gapè dipolèlò tsa ba ba ithutileñ lehoko ya ga Keresete di bolèla ha Phuthègò ea ga Yesu e ne e le kòkwanò ea bakauleñwe, e le ba ba bonyeñ kgololesègò ka go dumèla molaò oa Modimo, e le ka go inèèla mo go Yesu Keresete, Morwa Ona.

Phuthègò ea ga Keresete ke phuthègò ea semòea, e e nañ le badumedi ba semòea, e le ba ba nonohileñ kaha tumeloñ ea semòea. Ke phuthègò e e tlhokometseñ thutò ea Muñ oa eōna, eboñ Yesu Keresete, le thutò ea ba ba mo utlwileñ, eboñ baapostoloi ba gagwè.

Me se se tlhòmamisicweñ ke se, eboñ kgaoganò ea thutò ea Phuthègò ea Seroma, le thutò ea ga Yesu Keresete le ea Baapostoloi ba gagwè.

Phuthègò ea Seroma e phutholotse mahoko a ga Keresete kaha go rateñ ga

eòna. Me baphutholodi ba eòna ke baperisiti, me phuthololò ea bònè ke eòna e e cositseñ kgañ le dikgaoganò. Setlhare señwe le señwe se tla itsiwe ka maunò a shòna, me thutò ea Phuthègò ea Seroma e itsiwe hèla yalo. Bogòma yoa Phuthègò ea Seroma, le ditlhabanò, le dikgaoganò, le boitshèpololò, le go inèèla ga eòna mo ditihon tsa boheitene, a ga se ditihò tse di tlotlolañ Keresete? Me ka phuthègò ea Seroma e na le popègò e e ntseñ yalo, a ga se tlhòma-mishò ea go re, Baroma ba tllaetse go tlhaloganya megopolò ea ga Keresete?

Ha motho a ka ètèla kwa Roma, o tla bòna ntlo ea thutò, le motse o thutò ea Seroma e tsalecweñ mo go òna. Me se se tla mo gakgamatsañ thata ke se; o tla hitlhèla ha dichupò tsa taolò ea semoea, e le tse di seon, ebon tse go twilweñ kaga còna ha di amogecwe ke Bishopo, ebon Popo oa Roma, o di amogetse mo go Petere. Motho eo o ntseñ yalo o tla hitlhèla temana ea bòna ba Phuthègò e, ebon Mathaio 16: 18 e kwadilwe ka ditlhaka tse dikgolo thata, mo mayeñ a a beilweñ mo godimo ga kgòrò e kgolo ea ntlo ea thutò. Me mahoko a, a kwadilwe yalo gore a tlè a balwè ke batho botlhe, le gore ba tlè ba itse ha phuthègò ea Seroma e agilwe mo go Petere.

Me a a kwadilweñ yalo ke a :

“ U Petere, me ke tla aga Phuthègò ea Me mo lehikiñ ye ” (Mathaio 16 : 18).

Leha go ntse yalo, Yesu ga a ka a re, wèna Petere, mo go wèna u le lehika, ke tla aga phuthègò ea me. Gapè mo lokwaloñ loa Ditihò tsa Baapostoloi, le mo dikwaloñ tsa ga Paulo, le mo go tse di kwadilweñ ke Petere tòta, re hitlhèla ha bakwadi ba ne ba sa itse ha Yesu a kile a bua le Petere ka mahoko a a ntseñ yalo.

Gapè mokgwa oa Baruti, e ne e se go bua le barutwa ba bañwe yaka molaodi, me o na a tle a bue nabò yaka moñwe ka bòna. Le mo Phuthègoñ ga a ka a bua le badumedi yaka moñwe eo o nañ le boèmò yo bo kwa pele, ke go re yaka tlhògò ea bòna, goñwe yaka Popo ea Phuthègò ea Roma. Nyaea, go no go sena lehoko lepè ye le ntsen yalo mo go ènè.

Me mahoko a gagwè tòta, a re a hitlhèlañ mo lokwaloñ loa gagwè, ke a ; a re ; “ Bagolwane ba ba mo go lona, kea ba laea, eo ke leñ mogolwane ka lona ” (1 Petere 5 : 1-4, le 2 Petere 3 : 2). Ka mo, re itse ha Petere a na a ikitse, ha e le modisa moñwe mo bontsiñ yoa badisa ba Phuthègò ea ga Keresete. Me

o na a itse ha Modisa eo mogolo e le Keresete ka esi, eo e leñ Ena Moperisiti eo Mogolo kaha losikeñ loa ga Melkasideke, eo o itshenketseñ badiri ba gagwè, e le baapostoloi, le badisa, le baruti, ba sena moperisiti, leha e le a le moñwe hèla, ha ese èna ka esi, eo e leñ Tlhògò ea Phuthègò eboñ Yesu Keresete.

Yesu Keresete o na a sena megopolò ea go baea kgosi ñwe mo boemoñ yoa ga Kaesara, e le eo o tla busañ dichaba ka taolò e e chwanañ le ea ga Kaesara ; ke gore e e laolañ hèla e sa botse opè sepè, le ka bosenatimèlò, yo bo chwanañ le yoa Modimo. Me Morèna Yesu o gopotse go tlhòmamisa bokopanò yoa loratò loa bakauleñwe ba gagwè e le ba ba amogetseñ taolò ea gagwè, ka go itse ha e le taolò ea Modimo o Mogolo.

Lehoko ya ga Yesu eboñ “ mo lehikeñ ye ” ga lea ka ya raea Petere a le esi. Me phuthololò ea mmanete ea mahoko a ga Mathaio (16 : 17-18), ke e : “ Wèna Petere u boletse boamarure, yo u bo senolecweñ ke Rrè, me ka leina ya gago e le Petere galè, ke go re Lehika, ke sechwanchò sa mmanete, se se chwantshañ boamarure yo u bo boletseñ, me mo lehikeñ ye, eboñ mo boamarureñ yo u bo boletseñ, ke tla aga Phuthègò ea me mo go yeòna. Me boamarure yo, e tla bo e le yòna thutò e kgolo ea eòna Phuthègò

ea Me, le mothèò oa botshelò yoa eòna, le oa botshelò yoa moñwe le moñwe yo o bo dumetseñ yaka u dumetse u le Petere.”

Me kaha ntlheñ ea mahoko a ga Yesu, eboñ a a bolèlañ kaga “go bòha” le “go bohólola,” re hitlhèla ha e le taolò e e necweñ barutwa botlhe, esen Petere a le esi (Mathaio 18 : 18) leha Mathaio a kwadile leina ya ga Petere pele ga maina a barutwa ba bañwe (Mathaio 10 : 2).

Dipolèlò tse ke còna tse di shupañ ha thutò ea Phuthègò ea Seroma e se thutò e e cwañ mo Testamenteñ e Ncha. Me go bonetse sentlè hèla ha e le thutò e e cwañ mo dikakanyoñ tsa baperisiti hèla.

Rure, ha Popo, ke go re Bishopo, goñwe Mookamedi oa Phuthègò ea Roma, a ka bo a amogetse dikopololò tsa bogosi yoa Modimo mo go Petere, yaka ba ruta, Phuthègò ea Seroma e ka bo e le Phuthègò e sele hèla, me esen eòna e re e itseñ.

Dithutò tsa Phuthègò ea Seroma le ditiho tsa eòna, ga di gauhi le còna tsa Petere oa Mochwara-ditlhapi. Me ga a ka a ipelahatsa mo bagoloñ ba bañwe, le mo Phuthègoñ kaha mokgweñ ea Bishopo oa Roma. Nya, mo go no go le kgakala le picò ea gagwè e Morèna oa gagwè o mmiditseñ ka eòna ; pelo ea

gagwè le eòna e ne e sena kelecò e e ntseñ yalo.

Petere o na a itse ha e le mogolwane hela ; a ba a itse ha a na a sena thata epè mo Phuthègoñ, ha ese e e necweñ Phuthègò eotlhe. Ke gòna ga a ka a itiha Morèna mo go bòna ka a itse ha a chwana nabo hèla.

Paulo o kile a nyatsa Petere thata, Bagalatia 2 : 11, me ka mo, o shupile ha a bonye thata ea go bòha, le ea go boholola, yaka Petere, le yaka batlhanka botlhe ba ga Yesu Keresete. Me Paulo o na a dihatsa thata e, ka go tlhòmamisa boamarure yoa ga Yesu Keresete, le ka go ruta chwarò ea evangelio e e bolokañ. Phuthololò ea mahoko a ga Yesu, eboñ a a bolèlañ “go bòha” le “go boholola,” ke e ;

Ke gore ha go twe “go bòha,” goa rèwa go tatèla, me ha go twe “go boholola” goa rèwa go leseletsa.

Mo mahokuñ a, o na a raea Phuthègò eotlhe, yaka re bala mo lokwaloñ loa ga Mathaio 18 : 18, mo re hitlhèlañ mahoko a ga Keresete teñ a a reñ “Amarure kea lo raea, leha e ka ne e le dilò dihe, tse lo tla di bòhañ mo lehatshiñ, di tla bo di bohilwe mo legodimoñ ; le gòna leha e ka ne e le dilò dihe, tse lo di bohololañ mo lehatshiñ, di tla bo di boholocwe kwa legodimoñ.”

Ha Popo oa Roma a le mo boemoñ yoa ga Petere, o chwanetse go mo etsa mo diloñ cotlhe hèla, yaka Yesu a boletse kaga Bayuta, a re “Ha lo no lo le bana ba ga Aberahama, lo ka bo lo diha ditihò tsa gagwè Aberahama” (Yohane 8 : 39). Me thutò ea Seroma kaga Phuthègò, e ne ea simololwa go rutwa moragò thata ga go shwa ga Petere. Go no ga heta diñwaga di le 250, Petere a sena go shwa, thutò e e ese e bònale.

Gapè mo dipakeñ tse re bolèlañ kaga còna, go no go sena opè, leha e le mo motsiñ oa Roma tòta, eo o itsileñ sepe kaga thutò e e godisitseñ Petere, gore a nnè Tlhògò ea Phuthègò. Me ka mo, re bòna ha thulaganyò ea baperisiti ba Seroma, e ba ipelahatsañ ka eòna, e tllaetse, ka gobo ga e hitlhe kwa tshimologoñ.

Ke gore ke e e cwañ mo megopoloñ ea Baperisiti ba Seroma, me ga ea ka ea tla ka thutò ea ga Keresete, leha e le ka ea ga Petere. Me e ne ea dihwa ke bòna, ka ba gopotse ha e le thutò e ba ka bopañ Phuthègò ka eòna kaha go rateñ ga bòna. Me ketane e e kgaocweñ, ga e na thata mo makopanoñ a mañwe. Me thutò ea Seroma kaga Phuthègò, e ka chwantshiwa le ketane e e tlhòkañ yaka e e ka gokèlwañ mo koloiñ ka eòna. Re bòna yalo ka gobo e ne e sa thaiwe

mo Testamenteñ e Ncha, me ga ea ka ea tlhòkòmèla thutò ea ga Yesu leha e le ea Baapostoloi ba gagwè.

Go no ga heta diñwaga di le 200, moragò ga go shwa ga Yesu, taolò ea Bishopo ea Roma e e se e simolole go utlwala.

Baokamedi botlhe ba na ba bidiwa Babishopo, me ba itsanye ha e le ba-kauleñwe, me ba ne ba sena kicò epè kaga Bishopo oa Roma, ha e le ènè Kgosi ea diphuthègò cotlhe. Me thutò e, ke e e cwañ mo megopoloñ ea baphutholodi ba phuthègò ea Seroma, me e hapaanye le mahoko le megopolò ea ga Yesu Keresete.

Cholohèlò ea ba ba ikantseñ Evangelio ea ga Yesu Keresete, ke gore ba tlè ba ithutè kaga se Yesu o se buileñ, le se Baapostoloi ba se rutilèñ kaga gagwè. Kicò ea amarure e ka bònwa ka go ithuta mahoko a ga Keresete le se se rèrwañ ka aòna.

Boamarure tòta yoa mahoko a ga Mathaio 16: 18 ke yo; Yesu Keresete ga a ka a thaea Phuthègò ea gagwè, mo go Petere, leha e le mo mothuñ opè, leha e le mo lekokoñ leñwe ya batho. Me o e theile mo boipolèloñ yoa ba ba bolèlañ ha e le èna Morwa Modimo. Me Petere ke Moipoledi oa ntlha eo o ipoletseñ yalo. Me Phuthègò e Yesu o

e theileñ yalo, e ne e se ea bogosi yoa lehatshe, leha e le ea baperisiti, goñwe ea pushò ea bogòma yoa batho. Me Phuthègò ea gagwè, e ne e le bokòpanò yoa semòea yo bo mo go bònè ba ba mo go Keresete; ke gore ba ba mo dumetseñ ka tumèlò e e chwanañ le eòna ea ga Petere. Ba ba ntseñ yalo ba kailwe ha e le mayè a a tshedileñ, le a a agilweñ mo motheoñ o mogolo eboñ mo go Keresete.

Me taolò ea go bòha le ea go boholola, ke e e leonñ mo badumediñ ba ga Keresete. Moñwe le moñwe eo o dumetseñ mo go Ena o na le nonohò ea dikopololò.

Me bokòpanò yoa badumedi, eboñ Phuthègò ea ga Keresete, bo na le nonohò bogolo go modumedi a le moñwe hèla. Phuthègò e na le thata ea go tatèla, goñwe go leseletsa ditihò tsa badumedi, kaha e bonyeñ ka teñ, ka pudulalò ea Mòea o o Boitshèpò.

Phuthègò ea Seroma e chwana le ea Seyuta mo boperisitiñ yoa eòna. Me yaka ea Seyuta e hetile, phuthègò ea Seroma e tla heta hèla yalo.

Phuthègò ea ga Keresete e ne e sa dihwe mo chwanoñ ea e kgologolo, me e tlhomilwe mo dichabeñ cotlhe ka Mòea oa Modimo. Me Phuthègò ea ga Keresete e ñwe hèla mo legodimoñ le mo lehatshiñ. Ke Phuthègò e e sa dihweñ

ka bomorahe, goñwe ka dikgabishò tsa boperisito, leha e le ka metlhaletlhale ea ditihèlò.

Me e dihilwe ke Keresete ka esi, me ba ba mo go eòna, ke ba ba mo dumetseñ. Me Phuthègò e, e tla anamèla le lehatshe yeotlhe, me mo maheloñ aotlhe badumedi ba tla phuthèga mo'ineñ ya gagwè. Me tumèlò ea Phuthègò ea ga Keresete e tla henyahatshe, e tle e tsamaè mañòle aotlhe a tla khubama ha pele ga gagwè, le diteme cotlhe di tla ikana ka èna (Isaia 45 : 23 ; Baroma 14 : 11 ; Bafilipi 2 : 10). Me ke eòna Phuthègò e e sa kakeñ ea heñwa ke Satane le dintwa tsa gagwè gopè (Mathaio 16 : 18).

KGAOLO EA BOTLHANÒ

KAGA POLÈLÒ EA BOBEDI EA GA MATHAIO,
YAKA RE E HITLHELA MO EVANGELIOÑ
(MATHAIO 18 : 15-17).

Mo kgaoloñ e re e badileñ, re bonye ha Phuthègò ea ga Yesu e le bokòpanò yoa ba ba dumetseñ mo go Ena, hèla yaka Petere a mo dumetse. Ke gònare chwanetseñ go leba ditihò tsa eòna yaka di bolecwe ke Keresete mo lokwaloñ loa ga Mathaio 18 : 15-17.

Ga go na pelaèlò kaga mahoko a, yaka

re hitlhetse e le teñ kaga mahoko a mañwe a re cwañ go a gopola, eboñ (Mathaio 16: 18) ka gobo ke a a mo lokwaloñ loa ga Mathaio hèla, me ke mahoko a ga Yesu a a senañ kokeco leha e le phokoco mo lokwaloñ loa ga Mareko, le mo go lona loa ga Luka.

Mo mahokuñ a, eboñ Mathaio 18: 15-17, re hitlhèla Phuthègò e setse e leeò. Re be re bona Muñ oa eona a le mo tihoñ ea go e rulaganyetsa ditihò tsa eona. Phuthègò ea gagwè e ne e le lekòkò ya badumedi mo heloñ goñwe le goñwe. Me ka polèlò e Mathaio 16: 17-20, re hitlhèla phuthègò ñwe le ñwe e na le taolò mo go ba ba mo go eona, ea go athola dikgañ tsa bonè. Me dichupò tsa taolò ea Phuthègò, yaka re di bonye mo kgaoloñ e (Mathaio 18: 15-17) di na le tlhòmamishò ea còna mo lokwaloñ loa Ditihò tsa Baapostoloi, le mo dikwaloñ tsa ga Paulo, me mo, re tla go bona mo kgaoloñ e e kwa pele.

Gapè mo mahokuñ a, re hitlhèla ha Phuthègò e le bokòpanò yoa ba ba dumetseñ, yaka re bonye mo mahokuñ a ntlha (Mathaio 16: 17, le 18: 20). Me botlhe ba ba dumetseñ yaka Petere, ba amogetse taolò ea go bōha le ea go boholola (Mathaio 16: 18-19; 18: 18).

Go no go rēwa gore Phuthègò e phuthegè mo inēñ ya ga Yesu, le gore mo

go phuthègoñ ga eòna, Ena tòta o tla ba a ntse mo gare ga eòna ka dipaka eotlhe. Me ke Ena Modihi oa eòna le Mononotshi oa eòna.

Mo mahokuñ a, eboñ Mathaio 18: 15-20 re bòna yaka Muñ oa Phuthègò a kile a bua kaga mokauleñwe monwe oa Phuthègò, yaka a tlodile molaò oa eòna, me a ganne go letlañwa. A re, eo o ntseñ yalo a a isiwè ha pele ga Phuthègò eotlhe, me a a ntshiwè mo Phuthègoñ ka Phuthègò eotlhe. Me ka mo, re bòna ha taolò ea Phuthègò ke ea Phuthègò eotlhe, me esenñ ea lekòkò leñwe ya badumedi, leha e le ya bagolo ba le bosi.

Leha go ntse yalo ditihò tse dikgolo tsa Phuthègò ke còna tsa semòea, eboñ thapèlò le ditihò tsa bokòpanò yoa loratò, le kico ea go lemoga ha Yesu a le mo gare ga eòna, le ea go lemoga ha e le Ena Mmohi le Mmoholodi mo Phuthègoñ ea gagwè. Me mo dichupò tse tsa semòea di leñ teñ taolò e teñ le eòna, me taolò ea Phuthègò, ke e e dihahtsañ polokò mo go moñwe le moñwe eo o tlodileñ molaò oa eòna. Me dichupò tse ke còna tsa Phuthègò ea ga Keresete. Re bile rea itse ha Yesu a theile Phuthègò ea gagwè mo lehatshiñ, me e ka itsiwe ka dichupò tsa eòna, ka gobo mo e theilweñ teñ, dichupò tsa eòna tsa semòea, ga di kake tsa tlhòkahala gòna.

Yalo ha re ka ultwa lehoko ya batho, ye le tlhòmamisañ ha phuthègò ñwe e le Phuthègò tòta ea ga Keresete, ga rona, ke go senka dichupò tse re di itseñ, goñwe popègò e re e bonyeñ, eboñ bokauleñwe le loratò le maunò a Moea o o Boitshèpò, le tumèlò mo go Keresete ha e le Ena Morwa Modimo o o tshedilen. Me ha re tlhòka dilò tse, re ka itse ka tlhòmamò, ha phuthègò e ba e bolèlañ e se Phuthègò ea gagwè, me e le e sele hèla.

Yanoñ re chwanetse go rulaganya dichupò tse re di bonyeñ, e le tsa Phuthègò ea ga Keresete, gore re tlè re itse Phuthègò ea ga Keresete hèla yaka e itsiwe ke Mothèò oa eòna.

Me re bonye,

1. Phuthègò ke bokòpanò yoa batho ba ba nañ le kitlanò ea semòea.

2. Ke bokòpanò yoa loratò lo logolo, le lo lo tshedileñ, le lo lo sa kakeñ lwa leseletsa kgañ le kgaoganò gore e nnè mo go eòna.

3. Ke bokòpanò yo bo dihilweñ ka tumèlò ea ba ba dumetseñ mo go Yesu Keresete.

4. Ke bokòpanò yo go itsiweñ kaga yòna ha Muñ oa yòna e le Keresete ; go bile goa itsiwe ha a le mo gare ga yòna, le kwa le kwa bo ka tlhònwañ teñ.

5. Ke bokòpanò yo go itsiweñ kaga

yòna, ha bo na le thata ea go diha merapèlò e e tla arabiwañ ke Modimo.

6. Ke bokòpanò yo go itsiweñ kaga yòna, ha bo nonohile go ruta boamarure yo bo itekanetseñ le yo bo tletseñ. Me boamarure yo, bo ka rutwa ke moñwe le moñwe eo o mo go yòna.

7. Me bokòpanò yo bo na le thata ea go tlosa le ea no nnisa dibe, ke gore bo na le taolò ea go bòha le ea go bohola. Me taolò e, e mo Phuthègoñ eotlhe, le mo modumediñ moñwe le moñwe.

Yalo re bonye rure ha mo Yesu a le teñ mo badumediñ, Phuthègò ea gagwè e gòna. O ha gare ga ba ba mo dumetseñ, e le ba ba ratanañ le ba ba mo rapèlañ. Boeòna yoa Phuthègò ea gagwè ke yòna hèla yaka re bo hitlhetse mo mahokuñ a re a akantseñ. Me señwe le señwe se se hapaanyeñ le dilò tse, se tla bo se le selò sa phuthègò e sele, esen sa Phuthègò ea ga Keresete. Tumèlò mo go Keresete le go ratana ga batho, dilò tse pedi tse, ke còna tse di tlhòmamisañ ha e le Phuthègò ea gagwè.

KGAOLÒ EA BORATARO

SENAGOGE

Re bonye megopolò ea ga Yesu Keresete kaga Phuthègò ea gagwè mo lo-

kwaloñ loa ga Mathaio 18 : 15-20. Me mo diphuthègoñ tsa ntlha re hitlhèla ha megopolò ea gagwè e dihahtse, re be re bōna ha ditihò tsa Mōea o o Boitshèpò di bonetse mo go cōna.

Me erile mo tshimologoñ diphuthègò tse, di batlile go chwana le Senagoge sa Bayuta, ka gobo badumedi e ne e le ba Senagoge (Yakoba 2 : 2). Phuthègò ea Bayuta e ne e bidiwa Senagoge, ntlo ea thutò ea bōna e ne e bidiwa yalo le eōna. Motsana moñwe le moñwe o no o tlo o nnè le Senagoge sa òna, me ha e le motse o motona matlo a thutò a tle a nne mantsi.

Tihò e kgolo ea Senagoge e ne e le go ruta molaò oa ga Moshe. Me lokwalò loa molaò lo bolokilwe mo letlodiñ ye le mo tishoñ ea modisa oa ntlo, goñwe ea mogolwane moñwe oa Phuthègò ea Senagoge.

Go no go le setulò sa tihèlò se se tlhomilweñ ha gare ga ntlo ea Senagoge, me moreri a tle a palamele mo go shōna. Me kwa ntlè ga tihò ea Senagoge, Phuthègò e ne e sena tihò epè. Ke gore taolò eotlhe e ne e le mo bagoloñ, me Phuthègò e ne e sena mahoko apè kaga ditihò tsa eōna.

Senagoge se ne se le mo taoloñ ea bagolwane ba motse, me go no go sena opè eo o tlhòmamisicweñ mo boemoñ yo

e leñ yòna yoa moruti. Thutò eotlhe e ne e le mo taoloñ eotlhe ea bagolwane, me ba tle ba tlhaolele Phuthègò moñwe eo o tla rutañ ka tshipi le tshipi, kaha go rateñ ga bòna.

Tlhògò ea Senagoge e neecwe tishò ea dikwalò tsa molaò, me tihò ea gagwè e ne e le go dihahatsa taolò ea bagolo mo Phuthègoñ.

Mo tihèloñ ea Sabata go no go tle go balwe mahoko a a bidiwañ Shemah mo lokwaloñ loa ga Moshe (Duteronome 6 : 4-9 ; 11 : 13-21 ; Dipalò 15 : 32-41). Me moragò ga palò go tle go dihwe thapèlò, me ha morapedi a khutla, baobamedi botlhe ba ne ba tle ba re "Amen." Ke gòna go balwañ molaò le kgaolo ñwe ea dikwalò tsa Baperofeti (Luka 4 : 7 ; Ditiho 13 : 15). Moragò ga mo go no go tle go rutwe, me erile thutò e hèla tshipi ea cwa. Go le maitseboea tshipi ea ne e tle e tsene, me e nne go ea bophirimòñ yoa letsatsi. Me ereke go no go sena kòpèlò mo tshipiñ ea maitseboea.

Ditihò tse di tlhòmamisicweñ tsa tihèlò ea Senagoge di pedi, eboñ kotlò ea bahumanegi le balwetsi ka dimphò tsa phuthègò, le go dihisà taolò mo phuthègoñ. Tihèlò ea go amogèla dimphò tsa phuthègò e neecwe batho ba le babedi, me di ne di tle di abiwe ke batho ba le

bararo. Tihò e kgolo ea bagolo e ne e le eòna ea go dihisà taolò ea phuthègò. Me tihò ea tèlèkò e ne e le e e nañ le boikarabèlò yo bogolo, ka gobo ha motho a lelekilwe mo senagogeñ, ke go re o tla bo a tatelecewe masegò aotlhe a eòna (Yohane 12 : 42 ; Baroma 9 : 3 ; 1 Ba-kor. 16 : 22). Me se se teñ, goñwe le goñwe mo evangelio e rutilweñ teñ e hitlhetse masenagoge gòna. Me badu-medi ba ga Keresete be simolotse go phuthèga teñ mo ba tihwaetseñ mekgwa ea Senagoge gòna, me megopolò ea bòna le mekgwa ea ditihò tsa bòna e ne e le e e thailweñ mo thutoñ ea Seyuta.

KGAOLÒ EA BOSHUPA

CHUPÒ EA BAAPOSTOLOI KAGA PHUTHÈGÒ EA GA KERESETE

Polèlò kaga Phuthègò yaka e bolecewe mo lokwaloñ loa Ditihò tsa Baapostoloi.

Lokwalò loa Ditihò tsa Baapostoloi le dikwalò tsa Moapostoloi Paulo, di na le thutò e kgolo kaga Phuthègò ea ga Keresete. Ke còna tse re tla utlwañ ka còna kaga popègò ea Phuthègò yaka e ne ea nna mo tshimologoñ ea eòna. Dikwalò tsa ga Paulo di kwadilwe pele ga lokwalò loa Ditihò, me lo lo tlhòma-misañ popègò ea phuthègò ea ga Kere-

sete bogolo ke loa Ditihò, ka le na le mahoko a a tletseñ bogolo.

Dikwalò tsa ga Paulo di na le mahoko a a shupañ ha lehoko ye le reñ “phuthègò” ke ye le itsiweñ ke Paulo galè. Diphuthègò cotlhe tse di tlhòmamisicweñ ke Paulo di goletse kwa pele kaha molaon le kaha mokgweñ o o itsiweñ le o o hitlhecweñ ke Paulo. Ke go re, erile Paulo a tsèna mo tihon ea gagwè, a hitlhèla ha mothèò o no o theilwe galè, me o na a aga mo motheoñ o. Me mothèò o, ke eòna tihò e re balañ kaga eòna mo dikgaolon tsa ntlha tsa lokwalò loa Ditihò tsa Baapostoloi.

Me mo dikgaolon tse, ha go twe “Phuthègò” go rèwa kòkwanò ea batho hèla, yaka re bonye mo dikwalon tsa Testamenta e Kgologolo. Me ka mo, re lemoga ha mokwadi oa lokwalò loa Ditihò e le eo o tlwaetseñ lehoko ye a e se a cwe Mokeresete, a le Moyuta hèla. Me kwa moragò mo dikgaolon tse diñwe lehoko ye, eboñ “phuthègò” le raea kòkwanò ea Bakeresete ba le bosì hèla. Me ke phetogò e e dihahtseñ ka bonya hèla, e tle e tsamae ha go twe “phuthègò” go rewe Phuthègò ea ga Keresete, eseñ kòkwanò ea batho hèla (Ditihò 5: 11; 7: 38; 8: 1). Mahoko a, a kaea phuthègò ea ga Moshe eboñ ea Morahe. Gapè mo (19: 32) re utlwa kaga phu-

thègò ea motse. Me ka mo, re bòna ha Luka, eo e leñ mokwadi oa lokwalò loa Ditihò, a tlwaetse phuthègò ea Bahebera le ea Bagerika. Me kicò e e mo thusitse kaga Phuthègò ea ga Keresete, gore a tlè a tlhaloganyè kaha o ka e kaeañ ka teñ. Erile lehoko ye, eboñ “phuthègò” le simologile go kaea Phuthègò ea ga Keresete e le eosi, le kaile selò se sesha rure le se se sa chwanen le phuthègò epè e e ntseñ e le teñ galè. Me erile Yesu a re “Phuthègò ea Me” o reile Phuthègò e o leñ tlhògò ea eòna, le e e mo taoloñ ea gagwè. Ke go re Phuthègò ea ga Keresete ke e sele sele mo go eòna ea Seyuta, le mo go tse diñwe ka e na le popègò le tihò e e leñ ea eòna ka eosi.

Mo lokwaloñ loa Ditihò tsa Baapostoloi (2: 41–47), re hitlhèla mahoko a a shupañ kaha Phuthègò ea ga Keresete e thailweñ ka teñ. Me rea bòna ha e ne e le ka phologò ea Moea o o Boitshèpò, le ka go ruta evangelio ea ga Yesu Keresete, eo Modimo o mo cositseñ mo bashwiñ (Ditihò 2: 24). Mahoko a (kg. 2), ke a a tlatsañ a ga Mathaio (18: 15–20) ka go a oketsa ka polèlò kaga kolobeco le boichwarèlò yoa dibe. Me selò sa ntlha se re se bònañ mo go aòna, ke kaha a kaeañ popègò ea ba ba ikòpantseñ le Phuthègò ea ga Keresete

ka teñ. Moiseraela oa bogologolo, eo e leñ Moiseraela kaha nameñ, ga a tlhole a gopolwa, me re hitlhèla eo moñwe mo boemoñ yoa gagwè, eboñ Moiseraela eo mosha eo e leñ Moiseraela kaha moeñ. Me eo, o na le dichupò tse di itsegeñ e le tse di bònalañ. Me botlhe ba ba ikòpantseñ le Phuthègò ea ga Keresete, baa shupywa ka dichupò tse. Me dichupò diñwe tsa semòea ke tse di kaha teñ, me tse diñwe ke tse di bònalañ. Me tse di sa bonaleñ ke tse, eboñ kutlò mo evangelioñ le boitumèlò mo go amogeleñ ga eòna le boikwatlhaò le tumèlò. Me dichupo tse di bònalañ ke tse, eboñ kolobeco le Selalèlò sa Morèna. Me botlhe ba dichupò tse di bònetsen mo go bòna, ga twe ke bòna ba Morèna o ba okeditseñ ka go tlhòmagana ga malatsi, ka ba ba bolokwañ (Ditihò 2 : 47).

Me ha re chwantsha mahoko a, le a re a bonyeñ mo go Mathaio (18 : 15-20), re tla bòna ha mahoko a Ditihò a okeditse a ga Mathaio ka polèlò ea dilò di le pedi, eboñ kolobeco le boichwarèlò yoa dibe.

Me dichupò tse pedi tse, tsa tsèna mo Phuthègoñ ea ga Keresete ka kgòrò ea mokgòrò oa gagwè, le ka thomò e Yesu o ba rometseñ mo lehatshiñ yeotlhe ka eòna (Mathaio 28 : 19, 20).

Mo tshimologoñ ea tihò ea gagwè,

Yesu o na a ruta ka esi. Me erile a sena go bapolwa a ba a coga mo bashwiñ, a tlhatlogèla kwa logodimoñ, barutwa ba gagwè ba tloga ba tsamaea le lehatshe yeotlhe, ba rera Yesu eo o bapocweñ. Me ba ne ba ruta ha batho botlhe ba ka bona boichwarèlò yoa dibe ka ène esi, me ba biditse batho botlhe gore ba tle kolobecoñ ea gagwè kaha taoloñ ea gagwè.

Me mo mahokuñ a re mo go aona gompinyeno, eboñ (Ditihò 2: 47), re bona Petere yaka a simolotse go dihatlsa thomò ea gagwè, eboñ thomò ea go bōha le ea go boholola. Me re hitlhèla ha a diha yalo ka go ruta mahoko a a molemò, le ka go re "Ikwa-tlhaeeñ, me a moñwe le moñwe oa lona a kolobediwe boichwareloñ yoa dibe tsa gagwè mo 'ineñ ya ga Yesu Keresete, mo lo tla amogèla Mōea o o Boitshèpò" (Ditihò 2: 38).

Kaga kolobeco re ka bo re itumetse thata ha re ne re neecwe phuthololò e e tletseñ kaga tihèlò ea kolobeco, me ga re e hitlhele mo lokwaloñ loa Modimo. Me ka go e tlhòka Bakeresete ba tlogile ba kgaogañwa ka diphutololò, me kolobeco e tlogile ea cwa sekgopò mo phuthègoñ. Me mo e ne e le ka gobo bañwe ba simolotse go ruta ha kolobeco ka eosi e lekanye go dihatlsa polokò mo

bathuñ. Thutò e, e ne ea dihwa ke bòna ba ba gopotseñ ha kolobeco e le botshelò. Me kaha thutoñ e, re hitlhèla ha go kolobediwa ke go tsalwa sesha. Me ga e na tlhòmamishò mo thutoñ ea ga Yesu Keresete, leha e le mo go eòna ea Baapostoloi ba gagwè. Mo Baapostoloiñ kolobeco e ne e le seshupò sa boikwatlhaò le tumèlò, e le ditihò tsa semòea tse di nntseñ di le mo peduñ ea moipoledi galè. Thutò e e kgaoganyañ kolobeco le tumèlò le boikwatlhaò, le e e dihañ kolobeco mothèò oa go tsalwa sesha, ke thutò e e sa kakeñ ea hitlhèlwa ha e le thutò ea ga Keresete le Baapostoloi ba gagwè. Me ke thutò e go itsiweñ kaga eòna he e ne e seò mo lobakeñ loa Baapostoloi, me ea simologa go rutwa moragòragò, Baapostoloi ba sena go shwa botlhe.

Mo Phuthègoñ ea Yerusalema, kolobeco e ne e tle e nèelwe bòna ba ba ikwatlhaileñ, e le badumedi tòta, me popègò ea ba ba ntseñ yalo e ne e le ea ba ba bolokwañ (Ditihò 2 : 47). Bokòpanò yo ba bo bonyeñ mo Phuthègoñ ea ga Keresete, e ne e le yo bo itekanetseñ, yoa batshedi esen yoa bashwi le yoa batshedi mmògò. E ne e le bokòpanò yoa ba ba tsecweñ sesha, ka metse le ka mòea, e le dibopiwa tse dincha mo go Yesu Keresete. Tumèlò e e ntshitseñ

Petere motho oa ntlha oa Phuthègò (Mathaio 16 : 16, 17), ke eòna e e neñ e iphuthetse batho ba le makgolokgolo.

Mo tihon̄ e kgolo ea letsatsi ya Pente-kost, bañwe ba bònè ba ba bonyeñ go tsalwa sesha, e ne e le baeñ ba ba tsileñ modihon̄ (Ditihò 2 : 11). Me erile ba boèla magaeñ a bòna ba tsamaea ba chotse tumèlò e ncha mo go Keresete. Me bauò ba ne ba tsamaea yaka bayadi ba ba chotseñ peo, me ba yala peo ea bòna mo lehatshiñ yeotlhe. Me Bakeresete ba Yerusalema ba setse mo motsiñ o mogolo, ba le mo tihon̄ ea go thaea mothèò oa phuthègò e e tla cwañ Phuthègò ea metlha eotlhe le ea dichaba eotlhe, e e leñ eòna Phuthègò ea Modimo o o tshedileñ ka bosakhutleñ, le e e leñ lencwè le setshegecò le mothèò oa boamarure (1 Timothy 3 : 15).

Mo lobakeñ lo re akanyañ kaga lona, Phuthègò ea ga Keresete e ne e sena ntlo ea thutò, me e tlwaetse go phuthègèla kòbamèlon̄ mo tempeleñ ea Bayuta (Ditihò 3 : 2), goñwe mo masenagogeñ a Seyuta a bontsi yoa badumedi ba goletseñ mo go aona. Me badumedi ba merahe ba ba señ Bayuta ba tlwaetse go phuthèga ka malatsi aotlhe, mo mahelon̄ mañwe le mañwe kaha ba bonyeñ kgòrò ka teñ. Goñwe go phuthèga ga bòna, e ne e le gore ba tlè ba utlwè

thutò ea Moapostoloi moñwe eo o ba etetseñ; goñwe gore ba tlè ba shwelè bolekanè yoa bòna molemò yo ba bo bonyeñ mo go Keresete; goñwe go ñathoganya senkgwe le go diha merapèlò. Leha go ntse yalo ba tlhokile ditihèlò tsa Phuthègò thata, ka go bo go no go sena kgòrò epè e ba kaboñ ba di dihisitse ka eòna, ka nthata ea go bo Tempela le Senagoge e ne e se matlo a thutò a Phuthègò ea ga Keresete, me a lekanye kòbamèlò ea Seyuta hèla. Me ka ntlha ea mo, Bakeresete ba ne ba tle ba itshenkele kaha ba ka dihatsañ kòbamèlò ea bòna ka teñ mo matluñ le mo magaeñ a bòna, le goñwe le goñwe mo tumèlò ea bòna e ne e sena kgoreleco teñ.

Baruti ba phuthègò ea ntlha e ne e le Baapostoloi, eboñ ba ba patileñ Morèna, e le ba ba amogetseñ taolò ea gagwè ea go ruta dichaba cotlhe, le ea go kolo-betsa batho botlhe mo 'ineñ ya Rara le ya Morwa le ya Mòea o o Boitshèpò. E ne e le bòna ba ba bonyeñ ditihò cotlhe tsa gagwè, ba bile ba utlwile mahoko aotlhe a gagwè, le eòna pònalò ea gagwè ba e bonye ka matlhò, me ke bòna bashupi ba go coga ga gagwè. Gapè thutò ea gagwè e chocwe ke bòna, me e re nañ naeò mo Testamenteñ e Ncha, ke eòna e ba e amogetseñ mo go Ena. Me phuthègò ea ntlha e kaile

thutò kaga Keresete, ha e le eòna thutò e kgolo, me ke eòna e e bidiwañ Evangelio. Thutò ea Senagoge sa Bayuta e ne e le ea molaò le Baperofeti, me Phuthègò ea ga Keresete e chotse thutò e e molemò bogolo, eboñ mahoko a ga Keresete.

Mo tshimologoñ ea eòna Phuthègò e ne e se maina hèla a a kwadilweñ mo lokwaloñ, me bogolo e ne e le bokòpanò yoa ba ba itsanyèñ, le yoa ba ba rata-nañ, le yoa ba ba thusanañ, le yoa ba ba tlhakanetseñ dilò cotlhe (Ditihò 2: 44-47). Morèna Yesu o na a tlogèlèla barutwa ba gagwè seshupò sa bokòpanò. Seshupò se ke Selalèlò sa Morèna, yaka re bala mo evangelioñ “Me a tsaea senkgwè, me ea re a sena go leboga a se ñathoganya, a se ba naea, a re, se ke mmele oa me o o ntshediwañ lona; dihañ mo, lo nkgopolè ka gòna” (Luka 22: 19). Me ba ne ba tle ba ikgakolole bokòpanò yo ka go ñathoganya senkgwè (Ditihò 2: 42). Me ba nna ba ya senkgwè ka letsatsi le letsatsi, gore ba tlè ba gopodisiwè Morèna ka shòna. Me Phuthègò e ne ea diha ditihò tse, ntlo ea thutò e ese e bònale.

KGAOLÒ EA BOHERA-MEBEDI

GA GO NA BAPERISITI MO PHUTHÈGÒÑ
EA GA YESU KERESETE

Mo Phuthègoñ ea ga Keresete go no go sena boperisito bopè, me baperisiti ba ne ba seeò mo go eòna le bòna. Badumedi ba ne ba tle ba tshele ka go gopola Morèna oa bòna eo mmele oa gagwè o robegecweñ bòna (1 Bakor. 11 : 24). Yalo Bakeresete ba ne ba tle ba dihise modihò oa Morèna ka go nwa senwèlò le ka go ya senkgwè e le dichupò tsa boamarure yoa semòea, tse ba di amogetseñ mo go Ena (1 Bakor. 11 : 23). Me modihò o, e ne e le bokòpanò yoa boitumèlò ka ba itumeletse loratò lo logolo lo Modimo oa bòna o ba shwetseñ ka lona. Merapèlò ea bòna e ne e se ea Tempela e le eosi, me ba ne ba tle ba rapele ka merapèlò e ba e tlwaetseñ mo magaeñ a bòna le eòna. Me mo go opeleñ, ba tle ba opele dihela le dipe-salema (Ditihò 2 : 47), e le tse di umakañ loratò le tumèlò ea ba ba bonyeñ polokò.

Me go no go le boinèlò yo bogolo mo peduñ tsa badumedi ba ga Keresete, me ba ne ba tle ba tlhakanele dilò tsa bòna. Leha go ntse yalo mokgwa o oa go tlhakanèla dilò, ga oa ka oa tlhòmama rure mo Phuthègoñ, me ea tloga ea e

latlha. Me goñwe ditihò tse di latlhi-sitseñ Phuthègò mokgwa o, e le còna tse re balañ kaga còna mo Ditihoñ (kg. 5).

Mo Phuthègoñ ea ga Keresete go no go sena Badiakone mo tshimologoñ ea eòna, leha e le Baruti ba ba tlhaocweñ. Go no go le Baapostoloi ba ditihò cotlhe tsa Phuthègò di dihisicweñ ke bòna. Me ditihò tsa Baapostoloi e ne e le tsa semòea, eboñ thapèlò, le go ruta lehoko (Ditihò 6 : 4).

Me Phuthègò e ne e le leshomò ya badumedi le ya bakauleñwe hèla esen ya baperisiti ; me Yesu ka esi o boletse yalo kaga bòna ba ba dumetseñ mo go Ena, yaka a rile “ Eañ lo raea bana ba ga Rrè, lo re, ba eè Galilea, me ba tla mpòna gòna ” (Mathaio 28 : 10). Gapè “ U eè kwa go bana ba ga Rrè, u ba reè u re, ke tlhatlogèla kwa go Rrè le Rraèno, le kwa go Modimo oa Me le Modimo oa lona ” (Yohane 20 : 17).

Yalo re bòna mothèò oa Phuthègò ea ga Keresete, le kaha e theilweñ ka teñ ke Muñ oa eòna. Me moragò ga go shwa ga Baapostoloi, go no go cwa thutò e e latotseñ thutò ea lokwalò loa Ditihò le ea ga Paulo kaga mothèò oa Phuthègò. Thutò e, ke e e rutañ ha Phuthègò e theilwe mo mothèoñ oa mashomò a le mararo, eboñ Babishopo, ke go re Baokami, le Baperisiti, le

Badiakone. Me thutò e, ga se ea Baapostoloi, me mo tshimologoñ ea eòna Phuthègò e ne e sena Baperisiti leha e le Badiakone. Moapostoloi Paulo o rile “mothèò oa Phuthègò, ke Baapostoloi le Baperofeti, me Yesu Keresete e le Ena ka esi eo e leñ lencwè ye legolo ya kgòkgòchò” (Baefesia 2 : 20).

Baapostoloi e ne e le bòna barutwa ba ntlha ba Morèna o ba tilhaotseñ mo barutweñ gore ba cwè baroñwi ba ntlha ba gagwè. Me mo ntlheñ ea Phuthègò ka e le bòna ba Morèna o e simolotseñ ka bòna, go ka twe ke bòna bathèi ba eòna.

Baperofeti ke bòna ba Modimo o ba buisitseñ ka Mòea oa Ona mo metlheñ eotlhe, go cwa lobakeñ loa ga Moshe, go tla go hitlha mo lobakeñ loa ga Yohane Mokolobetsi. Me moragò ga mo, bañwe ba bonye nèò ea go profesa, yaka Setefane le Filipo le botlhe ba ba rerañ lehoko ya Modimo ka tumèlò le ka thushò ea Mòea o o Boitshèpò. Mo lokwaloñ loa Ditihò re bala kaga Setefane le Filipo (6 : 8, le 21 : 8) me re hitlhèla ha ba le baperofeti. Ke go re Setefane le Filipo e ne e le ba ba bonyeñ nèò ea go perofesa mo go bòna ba Phuthègò e ba lomoletseñ ditihò tsa eòna. Me ke bòna ba Phuthègò e ba dihileñ bagolo ba eòna (Ditihò 6 : 3-6).

Me re chwanetse go tlhòkòmèla thata mokgwa o phuthègò e itomoletse bagolo ba ntlha ka eòna. Santlha re bòna ha ba lomolocwe ke phuthègò eotlhe (Ditihò 6: 5). Me phuthègò erile e sena go ba tlhaola mo badumediñ, e ba isitse ha pele ga baapostoloi gore ba tlè ba tlhomamisiwè mo boemoñ yoa bòna ka pèò ea diatla tsa baapostoloi. Me pèò ea diatla e ne e le seshupò se se siameñ hèla, me e ne e sena boperisito bopè mo go shòna. Me bañwe ba ruta ha bagolo ba phuthègò ba bonye Moea o o Boitshèpò ka pèò ea diatla, me e ne e se yalo. Me ba ba rutañ yalo ba na le megopolò ea go senkèla boperisito boèmò mo Phuthègoñ ea ga Keresete.

Re itse sentlè hèla ha Setefane e ne e le monna eo o tletseñ tumèlò le Mòea o o Boitshèpò galè, pele a ese a tlhaolèlwe boèmò yoa moètèledipele ke Phuthègò (Ditihò 6: 5). Me erile phuthègò ea tlhaola bo-Setefane, megopolò ea eòna e ne e le gore ba tlè ba cwè batlamedi ba bashwagadi le ba ba humanegileñ, le go bòna ha moñwe le moñwe a itumeletse kabèlò ea gagwè, e phuthègò e mo abetseñ eòna. Yalo re bòna ha bagolwane ba ntlha ba phuthègò e ne e le baabedi ba dinèò tse phuthègò e di abetseñ bahumanegi. Leha go ntse yalo, ditihò tsa ba ba botlhano mo bagolwaneñ ba, ga re utlwe

sepè kaga còna, me ditihò tsa ga Setefane le Filipo ke còna tse re utlwañ thata kaga còna. Me leha re sa utlwe sepè kaga ba bañwe, re ka lemoga ha e ne e le ba ba inetseñ mo tihèloñ ea phuthègò ka tshegohacò ea Mòea o o Boitshèpò (Baefesia 4 : 11).

Bagolwane ba ntlha e ne e se ba morahe o le moñwe hèla. Eo o bidiwañ Nikora e ne e le Mosiria, me Setefane le Filipo e ne e le Bayuta, me ba bañwe botlhe e ne e le Bagerika. Me banna ba, e ne e le bòna ba phuthègò e bonyeñ ntshihacò ka bòna ; me moragò ga ditihò tsa bòna, badumedi ba helò goñwe le goñwe ba simolotse go phuthèga mo motsiñ moñwe le moñwe le mo metsaneñ ea lehatshe.

Phuthègò ea ntlha e dihilwe ke badumedi ba ba agileñ mo motsiñ oa Yerusalemalema. Me re tla tsaea motlhala oa eòna gore re tlè re lemogè kaha e dihilweñ ka teñ, le yaka e tshedile go tla go hitlha mo lobakeñ loa tshenyègò ea motse oa Yerusalema, yaka e sencwe ke Baroma ka ñwaga oa bo 70 M.K. Me ke lona lobaka lo phuthègò e haletseñ ka lona.

Bagolwane ba phuthègò ea Yerusalemalema e ne e le Baapostoloi (1 Petere 5 : 11) eboñ Yakoba le Yohane le Petere. Me go simolola ka losho loa ga Setefane, pogishò e kgolo ea wèla phuthègò. Me

mo pogishoñ e Yakoba o na a kgaolwa tlhògò, me Petere a tseñwa mo kgòlègoñ. Leha go ntse yalo phuthègò ga ea ka ea tlhoboga me ea akoha ea ipatlèla bagolwane ba basha, me mo go tlhaoleñ ga bòna, phuthègò ea diha yaka e dihile mo tlhaoloñ ea ga Setefane le ba bañwe. Me ba basha ba reilwe leina ye lesa eboñ “badiakone” (Ditihò 15 : 22).

Petere e ne e se molaodi mo phuthègoñ, me e le mogolwane hèla, me phuthègò e tlogile ea mo diha moroñwi oa eòna. Thomò ea ga Petere e ne e le go ea go lekola diphuthègò tsa lehatshe ya Palestina, me esen còna cosi, ha ese le tse di kwa lehatshiñ ya Babelona le còna (1 Petere 5 : 3).

Yakoba, monnawè Yesu, ke ène eo phuthègò e mo dihileñ tlhògò ea eòna (Ditihò 12 : 17, le 15 : 13, le 21 : 28 ; Bagalatia 1 : 19, le 2 : 9-12). Me mokwadi moñwe eo o bidiwañ Hegisipus, o boletse mo lokwaloñ ha Yakoba a bolailwe ke lekgotla ya Seyuta ye le bidiwañ Sanhedrine, me ya laola gore a kobotlediwe ka mayè, ka mokgwa o o sa siamañ. Me ke èna Mookamedi ke go re Bishopo oa ntlha mo Phuthègoñ ea ga Yesu Keresete. Me boèmo yoa ga Yakoba, ga bo na sepè le yòna yoa Babishopo ba phuthègò ea Seroma le ea Seengelese, ka go bo mokgwa oa di-

phuthègò tseuò oa go diha Babishopo dikgosi, o kgaoganye le o re o bonañ mo phuthègoñ ea ntlha, ka e ne e sa dihe Mookami kgosi gopè. Mo lobakeñ loa ga Yakoba, ga simolola go bònala maèmò a le mararo mo phuthègoñ, eboñ boèmò yoa Mookamedi le yoa Mogolwane le yoa Modiakone, hèla yaka re ba itse. Me phuthègò ea ntlha e ne e sena opè eo e leñ moperisiti. Leha go ntse yalo phuthègò ea Yerusalema ga ea ka ea nna ka sebaka se selele, ka ntlha ea dipogishò tsa Moperisiti Mogolo oa Bayuta, eboñ Ananiase (Ditihò 8 : 1-3).

Lokwalò loa Ditihò tsa Baapostoloi lo na le polèlò e e bolèlañ kaga phuthègò ea Yerusalema (Ditihò 8 : 4). Me erile phaladi e sena go dihala diphuthègò tsa simolola go bònala thata mo ntlheñ cotlhe tsa lehatshe. Bahaladi e ne e le dipeo tse Modimo o di yadileñ mo tshimoñ ea Ona, me tsa tloga ka bonakò me ga nna thòbò e kgolo ka go tlhabologa ga bontsi yo bo inetseñ mo go Morèna Yesu (Ditihò 9 : 31, le 13 : 1, le 15 : 41). Me Luka Moevangele o boletse kaga ditihò tsa Moapostoloi Paulo, yaka a tlhomile diphuthègò mo lehatshiñ yeotlhe ye le mo tshirelecoñ ea Kgosi ea Baroma (Ditihò 15 : 41, le 17 : 1). Me lokwalò loa Ditihò tsa Baapostoloi lo na le tlotlò e kgolo ka ntlha ea ditihò

tse dikgolo tsa Moapostoloi Paulo tse di bolecweñ mo go lōna. Ha go ka go-polwa ditihò tsa gagwè, go ka twe ke èna eo o kwa pele mo Baapostoloiñ botlhe, leha e ne e se moñwe oa ba ba shomè le bobedi. Phuthègò e godisicwe ke èna, me e bile ke èna mothèi oa diphuthègò tse dintsi, tse re utlwañ kaga cōna mo lokwaloñ loa Ditihò. Paulo e ne e le modihi eo Modimo o mo tlhophileñ mo morahiñ oa Seyuta, gore o tlo o tlo disè Phuthègò ea ga Keresete molelwane oa morahe oa Bayuta ka èna. Ke èna eo o dihileñ Phuthègò selò sa merahe eotlhe.

KGAOLÒ EA BOHERA-O-LE-MONWE

DIPHUTHÈGÒ LE PHUTHÈGÒ

Re bonye ha erile Yesu a tla mo leha-tshiñ, o na a diha Phuthègò ea gagwè ka ba ba dumetseñ mo 'ineñ ya gagwè. Meerile Phuthègò ea ntsihala, Bakeresete ba diha diphuthègò mo ntlheñ cotlhe tsa lehatshe. Me re chwanetse go ithuta pharologanò e e ha gare ga Phuthègò ea gagwè le ea diphuthègò tse di dihilweñ ke Baapostoloi.

Diphuthègò tse di dihilweñ ke Baapostoloi ke dikala tsa Phuthègò ea ga Keresete. Phuthègò ñwe le ñwe ga ea chwanèla go ikaea ha e le eōna Phuthègò

tòta ka eosi. Go diha yalo ke go nyatsa tse diñwe, me cotlhe ke dikala tsa setlhare se le señwe hèla. Me phuthègò ñwe le ñwe, e chwanetse go ikaea yalo ha e le kala ñwe ea Phuthègò ea ga Keresete.

Phuthègò tòta, ga ea ka ea tsalwa e le ntsi, me e ne ea tsalwa e le selò se le señwe hèla mo lehatshiñ yeotlhe (Ditihò 5 : 11). Mo tshimologoñ Phuthègò e ne e le eòna ea Yerusalema e le eosi. Me erile ea simolola go phatlaladiwa ka dipogishò tsa Bayuta, e tlogile ea cwa makòkò mantsi mo lehatshiñ. Me Phuthègò tòta e ne e se ea Yerusalema, leha e le ea Antioka, leha e le ea motse moñwe, leha e le ea lehatshe leñwe, ka gobo Phuthègò tòta ea ga Yesu Keresete, ke bòna botlhe ba ba dumetseñ mo 'ineñ ya gagwè, me eòna euò ke e e sa kakeñ ea kgaogañwa ke sepè (Yohane 17 : 20-23).

Me chwanèlò ea dikala cotlhe ke go nna mo setlhariñ, ka e le shòna botshelò yoa còna, me ha phuthègò ñwe e mo go Keresete, e tla itsiwe ha e le ea gagwè ka ntlha ea loratò lo e tla ratanañ le dikala cotlhe ka lona. Me Phuthègò ea ga Keresete ga e se e hetoge mo popegoñ ea eòna, e ntse e le ñwe hèla le gompìyè. Go ka twe ke ntlo ea tumèlò me mayè a eòna ke badumedi. Ke eòna

Phuthègò e Yesu o kileñ a bua kaga eòna ha a rile “Phuthègò ea Me” (Mathaio 16 : 18).

Me ha re bala dikwalò tsa ga Paulo, re chwanetse go tlhòkòmèla se o se raeañ ha a re “phuthègò” goñwe “diphuthègò.”

Me polèlò ea ntlha kaga Phuthègò, ke eòna ea ga Mathaio (16 : 17). Mo mahokuñ a, a ga Mathaio re na le polèlò e kgolo kaga phuthègò e e re lemosañ boñwe-hèla yoa eòna yaka e ne e ntse mo tshimologoñ ea eòna. Me polèlò e ke eòna e e reñ “Ke tla aga Phuthègò ea Me mo lehikiñ ye” (Mathaio 16 : 18).

Re tla ba re hitlhèla mahoko a a bolèlañ mothèò le botshelò le ditihò tsa Phuthègò kaha di ntseñ ka teñ.

Me mo dikwaloñ tsa ga Paulo oa Moapostoloi re hitlhèla thutò e e utlwalañ sentlè hèla, kaga popègò ea tihèlò le boruti, le kòbamèlò, le thutò e e ranolañ tihèlò ea Selalèlò sa Morèna, le ditihò cotlhe le melaò eotlhe ea Phuthègò. Me mo melaoñ re tla hitlhèla ditaolò diñwe tse di beecweñ dipaka tsa còna, me ke tsa sebakanyana hèla. Taolò e e ntseñ yalo ke e e itsañ basadi gore ba se bue mo Phuthègoñ. Me re chwanetse go ithuta pharologanò e, gore re tlè re itse ditaolò tse di nnañ rure le tse di nnañ ka sebakanyana hèla.

Diphuthègò tse di tlhomilweñ ke Paulo oa Moapostoloi ke còna tse di shupañ ka tlhòmamò kaha Phuthègò ea Keresete e chwanetseñ go nna ka teñ mo ditshikeñ cotlhe tsa batho ba dichaba cotlhe. Me phuthègò ñwe le ñwe e e tlhomilweñ ke Paulo goñwe le goñwe kwa le kwa o etetseñ teñ a le Moapostoloi, e ne e le ea badumedi ba ba itseñ ha Keresete e le Tlhògò ea Phuthègò. Ditihò tsa Phuthègò e e ntseñ yalo, e ne e le tse di dihilweñ ka pudulèlò ea Mòea o o Boitshèpò, me Bareri ba eòna ba ne ba rera ka nonohò ea Mòea oa Modimo. Me dichupò tse e ne e le còna tse di tlhòmamisitseñ ha Phuthègò e le ea ga Keresete; me ha di tlhòkahetse e tla bo e le ka gobo e le phuthègò e sele sele hèla.

Kaga tihèlò ea boruti Paulo o setse phuthègò ea Yerusalema moragò hèla me o rulagantse thutò mo diphuthegoñ cotlhe tse o di tlhomileñ kaha thulaganyoñ ea eòna. Phuthègò ñwe le ñwe e ne ea nèlwa tishoñ ea bagolwane ba eòna (Ditiho 14 : 23).

Erile Paulo le Barenabase ba sena go shwetsa loètò loa bòna lo ba etetseñ kwa go Bagalatia ka lona, ba ne ba laolèla diphuthègò bagolwane ba santse ba boèla Antioka (Ditihò 14 : 23, le Tito 1 : 5).

Phuthègò ñwe le ñwe ea tle e itomo-

lolele badumedi bañwe, e le ba ba ikanyè-gañ, me ba nèelwa ditihò le boèmò yoa bagolwane mo phuthègoñ (2 Bakor. 8: 19).

Me mo tihèloñ ea go tlhaola bagolwane mo badumedin, go no go le thapèlò le go ithiba mo diyoon le go lopa kaèlò ea Mòea o o Boitshepò.

Mahoko a a bolèlañ kaga ditihò tse di laolecweñ bagolwane ke a “Lo itisè, lo bo lo disè lecomane yeotlhe ye Moea o o Boitshepò o lo dihileñ baòkami ba yeona, gore lo otlè Phuthègò ea Modimo e o e rekileñ ka madi a Ona” (Ditihò 20: 28).

Me ditihò diñwe tsa bagolwane e ne e le tsa thutò le go kaèla badumedi dilò tsa semòea, le go ba hemèla mo barutiñ ba esèñ bòna, le go lekola badumedi mo magaeñ a bòna (Ditihò 20: 29).

Palò ea bagolwane ba phuthègò ñwe le ñwe ga ea ka ea tlhòmamisiwa ka melaò, me phuthègò ñwe le ñwe ea tle e dihe kaha e ratañ ka teñ. Mo lokwaloñ loa ntlha loa ga Petere re bòna ha bagolwane, ke gore baòkami ba phuthègò, e ne e le banna bagolo, me badiakone e ne e le makolwane a a neecweñ ditihò tse ba ka thusañ bagolwane ka còna (1 Petere 5: 4).

Mo tshimologoñ ea Phuthègò badumedi ba neecwe ditihò botlhe hèla, me moñwe le moñwe o neilwe tihèlò kaha Modimo

o mo abetseñ nèò ea go dihèla phuthègò ka teñ. Me erile Phuthègò ea simolola go ntshihala, ditihèlò tsa ntshihala le còna, le baeteledipele ba cwa bantsi thata. Me baeteledipele ba ne ba sa newe tihò kaha mokgweñ oa bogosi yoa lehatshe, ke go re ka taolò ea molaò oa batho, me ba ne ba tle ba amogele nèò ea tihèlò ka Mòea oa Modimo, moñwe le moñwe kaha Modimo o mo abetseñ ka teñ. Me badumedi ba Phuthègò ba ne ba itse botlhe hèla ha Phuthègò e le mmele o le moñwe hèla, me modumedi moñwe le moñwe e le tokololò ea òna. Badumedi bañwe ba neecwe nonohò ea go perofesa, me ba tle ba rere lehoko ya Modimo ka pudulèlò ea Mòea o o Boitshèpò. Bañwe ba ne ba etsa banna bashupa ba phuthègò ea Yerusalema, eboñ bo-Setefane (Ditihò 6 : 5). Me bañwe ke baruti le bakgotatsi le baabi le balaedi le ba ditihò tsa bopelotlhomogi (Baroma 12 : 5-8). Me mo ditihèloñ tse, tihò ñwe le ñwe e ne e le mo tishoñ ea moeteledipele oa èona.

Mo lokwaloñ loa Baefesia, re hitlhèla ha ditihèlò di tlhano hèla, eboñ tihèlò ea Baapostoloi, le ea Baperofeti le ea Baevangele, le ea Badisa, le ea Barutwana (Baefesia 4 : 11).

Mo lokwaloñ loa ntlha go Bakorintha re hitlhèla ha ditihèlò tsa Phuthègò e

le tse di herañ e le mebedi, eboñ, boapostolo, le boperofeso, le diphodishò, le dithushò, le mebushò, le dipuò-può diñwe le diñwe le boruti le dikgakgamacò (1 Bakor. 12 : 28).

Me ka mahoko a, re itse ha ditihèlò tsa Phuthègò e ne e le tse dintsi, me tihò ñwe le ñwe e ne e le mo tishoñ ea moeteledipele oa eòna. Me palò ea bagogi e ne e le e e kanañ ka eòna ea ditihèlò tsa Phuthègò.

Me go tla bo go le molemo ha re ka rulaganya ditihò yaka re di hitlhèla di le mo dikwaloñ tsa ga Paulo oa Moapostoloi. Yalo re tla itse go chwantscha polèlò ñwe le ñwe ea ga Paulo, le go bòna go chwana le go chwanologa ga dipolèlò tsa gagwè kaha go ntseñ ka teñ. Me re tla chwantscha dipolèlò tsa dikwalò di le tharo, eboñ tsa lokwalò go Baroma, le tsa lokwalò loa ntlha go Bakorintha, le tsa loa go Baefesia.

Mo lokwaloñ lo lo kwalecweñ Baroma, re utlwa kaga Baperofeti, Badiakone, Baruti, Balai, Banei, Babusi, Batlhomogedipelo. Mo lokwaloñ loa ntlha loa Bakorintha, re utlwa kaga-Baapostoloi, Baperofeti, Baruti, Mebushò, Diphodisho, Dikgakgamacò, Dipuò-può le Dithushò.

Mo lokwaloñ loa Baefesia, re utlwa kaga, Baapostoloi, Baperofeti, Baruti, Baevangele le Badisa.

Ke còna ditihèlò tsa Phuthègò tse di nañ le baeteledipele ba còna, me kwa ntlè ga tseuò go no go le badiakone ba sesadi (Baroma 16 : 1).

Me re bonye ha dikwalò tse re di tlhopileñ di haapanye mo dipolèloñ tsa còna, me ntekane dia chwana mo polèloñ ea còna kaga Baperofeti le Baruti.

Me mo diphapaanyoñ tsa còna di shupa ha mokwadi a boletse kaga diphuthègò cotlhe, me esen kaga Phuthègò e le ñwe hèla. Me mo dipolèloñ tse o tlhoa-hetse go bolèla kaha Moea o o Boitschèpò o tlwaetseñ go dihisà badumedi ka teñ mo Phuthègoñ eotlhe ea ga Yesu Keresete. Mo diphuthègoñ tse di tlhomilweñ ke Moapostoloi Paulo, tihèlò ea go rulaganya le ea go laola ditihò tsa phuthègò, e ne e le tsa bagolwane hèla. Me ha e le tihèlò ea go bala lehoko ya Modimo, goñwe ea go ruta, ga ea ka ea tlhòmmamisiwa ka go nèelwa mo tishoñ ea opè, ka gobo moñwe le moñwe o tlwaetse go bala goñwe go ruta kaha Modimo o mo neetseñ nonohò ka teñ, hèla yaka ba ne ba tle ba dihe mo senagogeñ sa Seyuta.

Go na le pocò kaga ba ba setseñ Baapostoloi moragò mo Phuthègoñ, me re ka leka go araba pocò e re ese re akanya ditihò tsa bocwelelòpele yoa Phuthègò. Me pocò ke e ; Ba ba setseñ

Baapostoloi moragò mo boemoñ yoa boapostolo yoa bòna ke boman ?

Se re se itseñ ka tlhòmamò ke go re losika loa ba ba bonyeñ Morèna ka matlhò lo loñwe hèla. Re bile re itse ha ba ba tshedisitseñ Phuthègò, le ba ba tlhomamisitseñ bokòpanò le boñwehèla yoa pelo yoa Phuthègò ea ga Keresete, e le bòna ba ba shomè le bobedi, ba Morèna o ba bileditsen boapostolo, ba na le Paulo le ba bañwe eboñ Tito (2 Bakor. 8 : 23 le 1 Bathesolonika 2 : 6) le Barenabase le Silas le Timotheo. Me ke bòna ba ba bidi-cweñ Baapostoloi, me ba sena go shwa go no go sena opè eo o chwanañ nabò.

Leha go ntse yalo mo go shweñ ga bona ga baa ka ba tlogèla phuthègò e sena sepè sa dinèò tsa semòea, ka re hitlhèla ha e humile thata mo diloñ tse, eboñ thutò le kòbamèlò le boamarure yoa Modimo. Phuthègò e e tlogecweñ ke Baapostoloi e ne e le e e tletseñ kicò ea Bokeresete. Me e ikitsile ha e le ntlo ea Mòea o o Boitshèpò, e bile e itemogile ha e bonye kgololesègò ka go amogèla Mòea oa Morèna oa eòna hèla yaka Paulo a boletse, a re, “ Me yana ke èna Morèna ; me kwa mòea oa Morèna o teñ ke gòna kwa go nañ le kgololesègò teñ ” (2 Bakor. 3 : 17). Me kgololesègò e e ne ea shupiwa ka tihèlò ea moñwe

le moñwe kaha Modimo o mo abetseñ nèò ea Mòea ka teñ. Me kgololesègò e ga ea ka ea nna ea gola mo phuthègoñ ka ntlha ea gobo phuthègò ñwe le ñwe e simolotse go inèla mo melaoñ le mo ditaoloñ tsa batho, me popègò ea phuthègò ea hetoga me kgololesègò ea senyèga.

Me se re se itseñ ke gore mo diphuthegoñ tse di tlhomilweñ ke Moapostoloi Paulo go no go sena molaò opè o o kgoreleditseñ Mòea, me bogolo botlhe ba lebeletse Mòea ha o tla diha le modumedi moñwe le moñwe kaha o ratañ ka teñ, me kgololesègò e ne e itsiwe mo diphuthegoñ cotlhe tse di dihilweñ ke baapostoloi.

Yalo re ka lemoga ha e le chwanèlò ea Phuthègò go leseletsa moñwe le moñwe eo Mòea oa Modimo o buileñ naè go re a bolèlè se o se utlwileñ le se o se bonyeñ ka tshenolò ea Modimo.

Leha go ntse yalo kgololesègò e e ne ea ntshiwa kgòrò ea go senya phuthègò ke ba ba ikgantshitseñ ka go bua ka boikgantshò me ba re ba buisicwe ke Mòea. Me phuthègò ga e ketla e dumèla go latlha nèò e kgolo ka ntlha ea boshula yoa ba bañwe ba ba senyañ dilò tsa Modimo.

Ha e le ditihò tsa kòbamèlò go no go sena thulaganyò e e tlhòmamisicweñ mo

diphuthegoñ tse di tlhomilweñ ke Paulo oa Moapostoloi. Ereke ba tlwaetse go bala dikwalò tsa Testamente e Kgologolo ka gobo go no go sena dikwalò tsa Evangeleo mo diphuthegoñ tsa ntlha. Me moragò ga lobaka dikwalò tse di kwalecweñ diphuthègò ke Paulo oa Moapostoloi tsa simolola go balwa mo diphuthegoñ tse o di di kwaletseñ (1 Bathesolonika 5 : 27, le Bakolosa 4 : 16). Me ga re itse dipaka tse ba tlwaetseñ go bala dikwalò tse ka còna. Me se re se itseñ ka tlhòmamò ke go re go no go sena kgoreleco epè mo go boleleñ ga boamarure yoa Modimo, me moñwe le moñwe o na a lesediwa go bolèla kaha Modimo o mo abetseñ può ka teñ.

Me bañwe ba bonye nèò e kgolo mo poleloñ ea lehoko ya Modimo, eboñ baperofeti ba ba chwanan le barwadia Filipo (Ditihò 21 : 29) le Agabuse (Ditihò 5 : 11). Batho bauò ba bonye nonohò ea go bolèla ditihalò di e se di dihale, le go phuthololèla phuthègò lehoko ya Modimo. Mo motsiñ o mogolo oa Bagerika, eboñ Korintha, bañwe ba ne ba tle ba bue ka può e e sa itsiweñ. Me ereke ga baa ka ba tlhaloganya mateñ a dipolèlò tsa bòna. Korintha e ne e le motse o o boshula thata, me goñwe Bakeresete ba teñ ba ne ba tle ba bue ka dipuò tsa maòma ka go boiha

go bua lehoko ya Modimo ka thanolò mo gare ga Baheitene ba ba tleñ ba bogise phuthègò ea ga Keresete. Paulo oa Moapostoloi o neecwe nèò e (1 Bakor. 14: 18) me ga a ka a dumèla ha e le nèò e motho o chwanetseñ go diha ka eòna mo phuthègoñ. Me o tlalecwe thata kaga nèò e, me ha a bolèla kaga eòna, a re ke nèò e e sa kakeñ ea sedihatsa pelo le tlhaloganyò ea motho, me ga e agise phuthègò. Me re bònà ha nèò e, ea go bua ka dipuò tse di sa itsiweñ, e akohile ea nyèlèla mo phuthègoñ. Dipolèlò tsa baferofeti ke còna tse di utlwecweñ sentlè mo bathuñ, me tumèlò e totisicwe ka còna mo go botlhe ba ba di utlwileñ.

Me Paulo oa Moapostoloi o rile “Ha motho eo o senañ tumèlò a ka tsèna mo phuthègoñ goñwe mo tluñ ea Modimo, moperofeti moñwe o santse a ruta, pelo ea gagwè e tla tlhabywa ke mahoko, me lesedi le tla mo wèla ye le tla mo lemosañ ha Modimo o mo phuthègoñ e, me o tla re “a ke òbamèle ke inamè ha pele ga Ona” (1 Bakor. 14: 24–25).

Baruti ba bònà ba ne ba tle ba bue ka nonohò ea Mòea o o Boitshèpò. Me thutò ea bònà e ne e cwa mo dikwaloñ tsa Testamenta e Kgologolo, me bogolo ba ne ba tle ba rere thutò ea dikwalò tsa Baperofeti. Me ba ne ba ruta ka

còna gore ba lemosè batho kaha mahoko a Baperofeti a dihahetseñ ka teñ. Me baruti bauò ke bòna bathei ba thutò ea Sekeresete yaka re e amogetse mo dikwaloñ tsa Testamente e Ncha. Leha go ntse yalo baruti ba le bantsi ba tlogetse thutò ea phuthègò, me ba dihile yaka Bayuta ba ba sentseñ molaò oa ga Moshe ka go itshenkèla melaò e e cwañ mo bathuñ le dipolèlò, me ba di kaile hèla yaka di ka na lehoko ya Modimo, me ba rutile batho yalo, me dithutò tse ba di dihile mothèò oa tumèlò ea bòna.

Ba ba dihañ yalo ba teñ le gompinyeno, me ba ruta ditaolò tsa batho bogolo go boamarure yoa Modimo. Me go no go le ba bañwe ba ba bidiwañ balai ba phuthègò, me tihò ea bòna e ne e le go nametsa ba ba lekañ go sepela mo tseleñ ea botshelò yoa ga Keresete, goñwe go kgothatsa ba ba bokòla mo tumeloñ le go gomotsa ba ba mo tlaleloñ.

KGAOLÒ EA LESHOMÈ

KOBAMÈLÒ LE SELALÈLÒ SA MORÈNA

Mo kobameloñ ea phuthègò thutò e tle e dirwe ke moñwe le moñwe kaha Modimo o mo abetseñ thata ka teñ (1 Bakor. 14: 26). Me ha e le kopèlò e ne e tle e ntshiwe ke moñwe

eo o tlhòahaletseñ sehela señwe goñwe pesalema ñwe gore e nnè eòna e phuthègò e tla bakèlañ Modimo ka eòna. Me goñwe moñwe o tla bo a tsile tshipiñ o na le polèlò ea ponatshègèlò e Modimo o mo ipontshitseñ ka eòna; me o tlhòahetse go itsise phuthègò se Modimo o se mo shupegeditseñ. Me eo o ntseñ yalo o na a tle a nelwe sebaka ke phuthègò gore polèlò ea gagwè e tlè e utlwiwè ke phuthègò eotlhe. Me ha motho a buile me a shweditse può ea gagwè phuthègò eotlhe e ne e tle e re Amen, ke go re “A go nnè yalo.”

Me mo kobameloñ ea phuthègò go no go sena thulaganò e e tlhomamisicweñ ea ditihò ha e se e e senolecweñ phuthègò ke Mòea o o Boitshèpò. Leha go ntse yalo señwe se teñ se se neecweñ boèmò yo bo sa tlogèñ, eboñ Selalèlò sa Morèna (1 Bakor. 11 : 17–34). Kgaolò euò ke eòna e e rutañ Modihò oa Selalèlò sa Morèna yaka se ne se itsiwe ke Phuthègò mo tshimologoñ ea eòna.

Ha e le phuthègò ea motse oa Yerusalem ga re itse mokgwa oa eòna ka gobo kicò eotlhe e re nañ naeò kaga phuthègò euò e cwa mo lokwaloñ loa Ditihò (2 : 42–46). Me mo poleloñ e ga go na mahoko apè a a amañ Selalèlò. Me mo diphuthegoñ cotlhe tse di tlhomilweñ ke Paulo oa Moapostoloi Modihò

oa Selalèlò sa Morèna e ne e le tihò e e kaileñ boñwehèla yoa pelo, le bokau-leñwe yo badumedi botlhe ba bo bonyeñ mo go Keresete. Gapè dichupò tsa Modihò o, eboñ senkgwè le boyalwa yoa mofina di ne di tle di shupe mmele le madi a ga Yesu (1 Bakor. 12 : 12).

Re kabo re itumetse thata ha baapostoloi botlhe ba kabo ba re boleletse bo ba dumetse mahoko a ga Paulo kaga Selalèlò ; me ga re itse sepè kaga mouò ka gobo ga ba e se ba re bolelele ka gopè. Me se re se itsen ká tlhòmamò ke go re phuthololò e e dumecwe ke Paulo.

Me diphuthololò tse diñwe di teñ, e le tsa batho ba ba kwadileñ dikwalò tsa bòna moragò ga go shwa ga baapostoloi botlhe. Ga di gauhi le phuthololò ea ga Paulo, me di kgaoganye naeò ka mokgwa o o gakgamatsañ. Bakwadi ba-uò ba re “ Selalelo sa Morena ke modiho oa Setlhabèlò se se ka dihwañ ke Mopereseti a le esi.” Me ba re ha Mopereseti a seeò Selalèlò sa Morèna ga se kake sa dihwa. Me se se bònalañ sentlè hèla ke se, thutò e ke ea ba ba tlhòahaletseñ bopereseto gore bo nnè mo phuthègoñ ea ga Keresete yaka bo ne bo le mo phuthègoñ ea Seyuta. Ba re ga go na tihèlò-Modimo e e senañ bopereseto yoa eòna, me tumèlò ea Sekeresete ga e kake ea nna e sena nayò. Me thutò

euò e cwa mo dikakanyoñ tsa batho hèla ba ba itihileñ barèna le bapereseti mo phuthègoñ, me e hapaanye le thutò ea baapostoloi.

Mo kgaoloñ e e nan le thutò ea Selalèlò sa Morèna eboñ 1 Bakor. 11, ga go na mahoko apè a a bolèlañ ha Selalèlò sa Morèna e le setlhabèlò. Me thutò ea kgaolò e, e shupile ha modihò o, e le seshupò sa boñwehèla yoa pelo ea bòna ba ba mo go Keresete Yesu. Leha go ntse yalo bañwe ba tlhòahetse go o diha modihò oa setlhabèlò, me phuthègò ea Roma e diha yalo nakò e sale eno. Me bopereseto bo tsenye mo phuthègoñ ka kgòrò e, le ka taolò ea ba ba eleditseñ go e diha phuthègò ea tlhakanyò ea tumèlò ea Seyuta le ea Sekeresete. Me mo bopereseto bo tsenyeñ teñ re hitlhèla ha taolò eotlhe e gapilwe ke bapereseti. Badumedi ke go re phuthègò tòta ga ba na taolò epè mo diphuthegoñ tse di ntseñ yalo.

Setlhabèlò ke selò sa moperesti hèla, me yalo Selalèlò se tlogile sa hetoga sa nna setlhabèlò se ba se bitsañ ka leina ya "*Mass.*" Me mo tihoñ e, ba re senkgwè se ntshiwè nama ea ga Keresete le boyalwa bo cwe madi a gagwè ka thata ea mopereseti. Me dilò tse, ebon senkgwè le boyalwa di obamelwe yaka ereke ke mmele le madi a ga Keresete.

Me morago ga kòbamèlò di yewe ke mopereseti. Me dithutò tseuò di cwa mò bathuñ hèla e le ba ba esen ba bònè Morèna, leha e le go utlwa lencwe ya gagwè. Me ba ba mmonyèñ ka matlhò, ba utlwa mahoko a gagwè, ga ba na mahoko a a ntseñ yalo.

Polèlò ea ga Paulo oa Moapostoloi kaga Selalèlò ke e. A re, "Se ke se amogetseñ mo Moreneñ ke shòna se ke se lo neilen" (1 Bakor. 11 : 23) me ga a ka a re naea thutò e e ntseñ yaka eòna ea Seroma. Yesu Keresete o na a itshenoletse Paulo me polèlò ea gagwè ke tshenolò rure hèla yaka dipolèlò tsa gagwè tse di phuthololañ setlhabèlò sa ga Keresete le losho loa gagwè. Kana go tla dumèlwa yañ dithuto di sele tse di bolèlañ ha Selalèlò sa Morèna e le setlhabèlò se se tlhokañ mopereseti mo go dihweñ ga shòna ka re na le mahoko a ga Paulo le a ga Yesu tòta a a latolañ thutò e e ntseñ yalo. Paulo o rile "Losho lo o lo shuleñ a lo shwèla gañwe hèla kaga boleó" (Baroma 6 : 10). Gapè a re "Ga go tlhole go na le setlhabèlò sa boleó" (Bahebera 10 : 26).

Selalèlò sa Morèna se ne sa dihwa mo phuthègoñ ñwe le ñwe, Moñwe le moñwe o tlwaetse go tlisa diyò le dinòò me ga nna boyèlo bo le boñwe hèla le senwèlò se le señwe. Ga se ka ga nna le pharo-

loganò epè mo badumediñ ntlheñ ea go ya le go nwa ga Selalèlò, me Paulo a ba raea, a re “Ha moñwe a na le tlala a a yè kwa ga gagwè” (1 Bakor. 11 : 34).

Boikgodishò le boikganchò mo go yeñ le mo go nweñ ga Selalèlò bo nyadicwe thata ke Moapostoloi ka gobo modihò o e ne e le tihèlò ea loratò, le e e shupileñ boñwehèla yoa bòna ba ba mo Moreneñ, le e e tlhomamisañ ha phuthègò e le mmele oa ga Keresete (1 Bakor. 12 : 27, le Baefesia 5 : 30).

Mahoko auò ke a a re tlhaloganyetsañ polèlò ea ga Paulo yaka a re, “Se ke mmele oa me.” Ke go re yaka ba yele senkgwè ba nwa senwèlò ba tlhomamisitse yalo ha phuthègò e le mmele o le moñwe hèla mo go Keresete. Yalo re bòna ha Selalèlò sa Morèna e ne e le sekaò sa molaò o mosha o e leñ oa loratò. Me Yesu o buile thata kaga molaò o mo lobakeñ lo o theileñ modihò o ka lònà, a santse a na le barutwa ba gagwè, mo bosigoñ yo o okilweñ ka yòna (Yohanne kg. 13). Me kgaolò e e nañ le phuthololò e kgolo kaga Selalèlò ke e (1 Bakor. 11 : 17, go ea go chwara kg. 14 : 1).

Mahoko auò a re bolèlèla ka thanolò kaga Selalèlò, me motho eo o a balañ ka tlhaloganyò o tla lemoga sentlè hèla kaha go rèrwañ ka teñ. Me tihèlò ea

Selalèlò e re senoletse bokòpanò yoa loratò yo re nañ nayò, moñwe le eo moñwe, ka go dumèla Yesu Keresete, le loratò loa gagwè eo e leñ tlhògo ea Phuthègò eotlhe.

Yohanne le Paulo ba dumalanye kaga thutò ea Selalèlò. Mahoko a ga Yohanne ke a, a re “Madi a ga Yesu morwa Ona a re tllhapisa mo boleuñ yotlhe” (1 Yohanne 1 : 7) ke go re ga go na setlhabèlò mo Selaleloñ ka Yesu o itihile shòna mo mokgoroñ.

Re bòna ka Selalèlò ha phuthègò ea ga Keresete e ne e le bokauleñwe yo bo sa lebeñ khumò leha e le khumanègò ea motho. Mo masenagogeñ a Bayuta batho ba ne ba tle ba newe ditihò ka mokgwa o o tlhokometseñ bogolo yoa bòna mo bathuñ. Bahumi le bagolo ba motse ba tlwaetse go tsaea ditihò tse di kwa pele. Me mo phuthègoñ ea ga Keresete go no go sena dipharologanò tse di ntseñ yalo (Yakoba 2 : 1-5). Me mo go eòna batho ba lekanye hèla ha pele ga Modimo, me ba itse ha ba le bañwe hèla mo Moeñ.

Selalèlò ke tihèlò e go tlhomamisicweñ kaga shòna ke Muñ oa Phuthègò ha e chwanetse go dihwa ka dipaka cotlhe yaka a rile “Dihañ se, lo nkgopolè ka shòna” (Luka 22 : 19). Me e ne e se tihèlò ea diatla hèla, me e ne e le

tlhomamishò ea tumèlò mo go Keresete le ea boinèlo le loratò. Gapè ke tihèlò e e shupañ popègò ea Phuthègò ha e le bokòpanò yoa semòea yoa botlhe ba ba mo go Yesu Keresete.

Paulo o na a tlhagisa Bakorintha kaga boleo yoa ba ba yañ Selalèlò ka mokgwa o o sa chwanèlañ yaka a rile, “Eo o yañ senkgwè a ba a nwa senwèlò sa Morèna a sa chwanèla o tla bo a leohèla mmele le madi a Morèna” (1 Bakor. 11 : 27). Mo phuthègoñ ea Bakorintha go no go le bolwetse le boleo yo bogolo, me Paulo o tlhomamisitse ha dilò tse e ne e le tshekishò e e ba wetseñ ka ntlha ea gobo ba ntse ba ya Selalèlò ka mokgwa o o sa chwanèlañ.

KGAOLÒ EA LESHOMÈ LE MOCÒ MOÑWE

TAOLÒ EA PHUTHÈGÒ

Me yanoñ re ea go ithuta taolò ea Phuthègò yaka Baapostoloi ba e tlhomamisitse mo dikwaloñ tsa bòna. Me re tla latèla bogolo motlhala oa Phuthègò e e neñ e le mo Yerusalema. Phuthègò ea Yerusalema e ne e na le taolò e e bònalañ sentlè hèla. Me ke eòna e badumedi ba eòna, e le ba ba ñaparetseñ thata mekgwa menwe ea Senagoge sa Bayuta, me ba tlhòahetse go e dihatsa mo phuthègoñ ea ga Keresete.

Re bonye ha tshekishò e kgolo mo Bayuteñ e ne e le go lèlèkwa mo sena-gogeñ. Me telèkò ea ntlha mo phuthègoñ ea ga Keresete e ne e le eòna ea ga Ananiase le mogatsè Safira. Me go bolecwe ha poihò e kgolo ea wèla phuthègò eotlhe ka ntlha ea pecò e e ba wetseñ. Taolò ea Baapostoloi e ne e le go bontsha dilò cotlhe tse di mo phuthègoñ ka tshenolò ea Mòea o o Boitshepò. Me molato o mogolo oa batho babedi ba, o no o lemogilwe ke Baapostoloi ka thushò ea Mòea o o Boitshepò. Me ba sena go akèla Mòea o o Boitshepò ka go tsietsa phuthègò, pecò e kgolo ea losho ea ba wèla ka polèlò ea Baapostoloi (Ditihò 5 : 1-11). Diphuthègò tse di tlhomilweñ ke Paulo e ne e le tse di nañ le taolò e le ñwe hèla le eòna ea Yerusalem. Me tihò ea taolò mo phuthègoñ e ne e le go tlhòmamisetsa badumedi melaò ea ga Keresete, e e siamisañ botshelò yoa badumedi le mebele ea bòna, ka go ba tsamaisa mo tseleñ ea boamarure, le mo mekgweñ le mo ditihoñ tse di itshekileñ le tse di itshepileñ. Mo phuthègoñ ea Yerusalem taolò e ne ea simolola go tlhòmama ka go dihisana boamarure mo puoñ le me tihò. Mo phuthègoñ ea Bakorintha taolò e simotse ka go tlhòmamisa ha phuthègò e chwanetse go tshela ka boitshekò le ka

boitshèpò. Chwanèlò ea Phuthègò e ne e le go itshekisa dilò cotlhe (1 Bakor. kg. 5). Me mophuthegi eo o akahetseñ goñwe e le segagapa goñwe moobamedi oa dichwanchò tsa medimo ea disètò, goñwe mokgadi leha e le letagwa, goñwe mogapi leha e le segagapeledi, o chwanetse go lèlèkwa mo phuthègoñ, ka gobo phuthègò ke bokòpanò yoa ba ba itshepileñ e le yo bo sa itsiweñ galè ke opè ka e le yo bo tsileñ ka tshenolò e e senolecweñ badumedi ka modihò oa Sela-lèlò sa Morèna Yesu. Me bokòpanò yo ke yo bo godisañ botshelò yoa badumedi gore ba tlè ba tshelè kaha molaon o o itshepileñ oa Modimo. Me phuthègò e chwanetse go iphemèla ka go lèlèka motho eo o kgaoganyen le molaò oa èona.

Mo phuthègoñ tse di tlhomilweñ ke Moapostoloi Paulo go no go sena taolò epè e e laolèlañ badumedi dipecò tsa senama yaka ditèò goñwe diphishò e le tse di utlwisañ mebele ea bòna botlhoko. Dipecò tse di ntseñ yalo ke tse di duleñ mo dikakanyon tsa batho hèla, me di mo phuthègoñ tse di mo taolon tsa bapereseti hèla.

Gapè mo phuthègoñ ea ntlha go no go sena taolò e badumedi ba ka isiwañ ha pele ga balaodi ba molaò le morahe ka èona, gore ba tlè ba kgwathisiwè ke dikgosi. Dilò cotlhe tse di ntseñ yalo

tša simolola go bònala mo dipakeñ tše bapereseti ba bonye go ikgapèla taolò ka còna. Ba ne ba itihà balaodi le dikgosi mo phuthègoñ le mo lehatshiñ. Me go no go le patikò e kgolo mo lehatshiñ ka ntlha ea bapereseti le taolò ea bònà. Ba tlogetse taolò ea semòea, me phuthègò le ntlo ea Modimo e ne e le dilò tša dikgosi tša lehatshe ka kòkò e kgolo ea bapereseti.

Me Phuthègò ea ga Keresete ke ea semòea me e na le botlhe ba ba utlwañ taolò ea Muñ oa eòna.

Ereke phuthègò ea Bakorintha e lekile go lesa molaò le go tlhokomologa taolò ka e tlišaetse go dihisà molaò mo go ba bañwe ba ba dihileñ boshula. Me Paulo ga a ka a ba lòbèla sepè, me o ba kaetse ka thanolò kaha ba chwanetseñ go diha ka teñ gore phuthègò e tlè e itshekè (1 Bakor. 5 : 2).

Phuthègò e chwanetse go phuthèga mo ineñ ya Muñ oa eòna, me ha e na le kgañ le moñwe oa ba ba mo go eòna e chwanetse go e atlhola ka nonohò le taolò ea Tlhògò ea Phuthègò. Taolò ea Phuthègò e mo go moñwe le moñwe eo o mo go eòna. Me ha moñwe a boetse taoloñ ea senama eo o ntseñ yalo o chwanetse go lèlèkwa mo phuthègoñ ka gobo o boetse botsheloñ yoa boleo, yo o na a ntse a le mo go yòna pele a e se a

ikopanye le phuthègò ea ga Keresete. Me ke eòna taolò e e bolokañ phuthègò gore e se ka ea nna yaka lehatshe. E bile e na le thushò e kgolo mo go èna eo o tlodileñ molaò “gore mòea o tlè o bolokwè mo letsatsin ya Morèna Yesu” (1 Bakor. 5 : 5). Me Moapostoloi Paulo o tlhòahaletse boikwatlhaò mo bathuñ ba ba ntseñ yalo gore ba tlè ba boèlè phuthègoñ (2 Bakor. 2 : 5-8). Kgaolò euò ea Bakorintha ke eòna e e tlhòmamisañ kaha Baapostoloi ba tlhalogantseñ mahoko a Morèna oa bòna ka teñ yaka a ba ruta kaga “go bòha” le “go boholola” (Mathaio 14 : 19, le 18 : 18 le Yohanne 20 : 23). Me ere ka go bolecwe ka thanolò ha taolò e e nèècwe Phuthègò re gakgamadicwe ke go utlwa ha batho bañwe ba na le thutò e e tlhòmamisañ ha taolò e e nèècwe ba ba bidiwañ bapereseti hèla, me esen phuthègò eotlhe ea badumedi. Ga twe ke bòna ka bosì ba ba nañ le taolò ea go golola motho mo dibiñ tsa gagwè. Me se se teñ ke se, ha thutò euò e ka rutwa ke moñwe oa ba ba buañ yalo go molemò thata gore go gakologèlwè kaha Phuthègò ea ntlha le Bakereseti ba ntlha ba utlule thutò ea Morèna oa bòna le kaha ba e tlhalogantseñ ka teñ.

Mo go bòna Bakereseti ba ntlha, le

mo go eòna Phuthègò e e dihilweñ ke bòna, re hitlhèla ha boipolèlò e se selò sa mopereseti me boa tlo bo isiwe badumediñ ka bòna ba ba ipolèlañ. Ba ne ba tle ba ipolelane moñwe mo go eo moñwe, me thapèlò e ne e tle e dihwe moragò ga boipolèlò (Yakoba 5: 16). Bagolo ba phuthègò e ne e le bagogi ba eòna, me taolò e ne e se mo go bòna ka bosi, me e ne e le mo phuthègoñ eotlhe, e na le bagolo ba eona, e phuthegile mo ineñ le mo nonohoñ ea Morèna.

Yalo re bonye ha diphuthègò tsa ntlha tse re badileñ kaga còna mo lokwaloñ loa Ditihò tsa Baapostoloi e ne e le tsa ba ba dumetseñ mo Moreneñ, me re bonye ha bagogi ba còna ba ne ba bidiwa bagolwane esen bapereseti.

Me mo diphuthegoñ tseuò re bonye ha phuthègò e na le nonohò ea go itsamaisa mo ditihoñ tsa kòbamèlò le thutò, kaha Modimo o e abetseñ nonohò ka teñ ka go itshenolèla modumedi moñwe le moñwe. Me seshupò le sekanò sa boñwehèla yoa pelo yoa phuthègò le sa loratò mo go Keresete, e ne e le Selalèlò sa Morèna yaka Phuthègò e laolecwe shòna ke Muñ oa eòna yaka o rile “Dihan se, me lo nkgopolè ka shòna.”

Ha e le tihèlò ea Kolobecò re bala thata kaga eòna mo lokwaloñ loa Ditihò tsa Baapostoloi. Me re hitlhèla ha ea

tle e dihwe ka lobaka lo motho o simotseñ go dumèla mo go Keresete Yesu ka lona. Gapè e ne e se badumedi hèla ba ba kolobedicweñ ha e se le botlhe ba ntlo ea gagwè eo o dumetseñ (Ditihò 16 : 33-34). Me kolobecò e ne e le sekaò se se laolecweñ Phuthègò ke Morèna Yesu Keresete. Me ke seshupò sa go re motho o ikòpantse le batho ba Modimo, e le moñwe yanoñ oa morahe oa tumèlò ea ga Keresete, hèla yaka thupishò e shupile ha motho e ne e le Moyuta tòta. Paulo o tlhomamisitse mo dikwaloñ tsa gagwè ha kolobeco e ne e le sekaèlò sa semòea. Mo poleloñ ea gagwè o kaile ha badumedi e le ba ba hitlhlilweñ le Yesu mo kolobecoñ (Baroma 6 : 4, le Bakolosa 2 : 12). Me kolobeco ke seshupò sa go kgaogana le leshwè ya boleo le sa go cwa motho eo mosha ka go tsalwa sesha mo go Keresete (Tito 3 : 5). Me kolobeco ea metse hèla ga e na poloko (1 Petere 3 : 21). Me ga go na opè eo o bonyeñ go bolokwa ka go kolobediwa. Me ke chwanèlò ea moñwe le moñwe eo o bonyeñ polokò ka tumèlò gore a kolobediwe ka gobo ke taolò ea Morèna.

Ereke Baapostoloi ba bonye ha e le tihò e e molemò go kolobetsa botlhe ba e leñ ba ntlo ea motho eo o dumetseñ. Gapè bana botlhe ba Bakeresete ba ne

ba tle ba kolobediwe ka gobo Phuthègò e dumetse ha e le bana ba ba itshepileñ (1 Bakor. 6 : 14). Leha go ntse yalo Testamente e Ncha ga e rute thata kaga kolobeco ka gobo Bakeresete ba ntlha ba ne ba sa gopole sepè kaga kolobeco ea metse ka ba dumetse eòna ea semòea hèla, e e leñ ea Mòea o o Boitshèpò (Yohanne 1 : 3). Rure ba dumetse ha go tsalwa sesha go no go le ka metse le mòea, me esen ka metse a le esi, ka go bo go tsalwa sesha e ne e le tihò ea Mòea, me leha metse a seeò go chwana hèla (Yohanne 6 : 63).

Me Phuthègò e bonye dikgorelecò di le dintsi mo go goleñ ga eòna. Bakgo-reletsi ba eòna ba ne ba tsaea leina ya Muñ oa eòna, me ditihò tsa bòna e ne e le tsa boitimokanyò le bogagapa le dikgaoganò le boitshekololò. Me ditihò tsa senama tsa golèla kwa pele mo diphuthegoñ cotlhe hèla yaka re bala kaga còna mo lokwaloñ loa Tshenolò ea ga Yohane lo o lo kwaletsen diphuthègò tse di shupañ ka lona. Mo go lona re hitlhèla ha diphuthègò di senyegile thata, me ha re ka di gopola re bòna ha diphuthègò tseuò di sa tlhole di le teñ mo lehatshiñ. Me badumedi ba diphuthègò tseuò ke bòna ba go tulweñ kaga bòna, ga twe, “Ba na le leina ya go tshela me ba shule” (Tshenolo 3 : 1) ka gobo

ba amogetse lehoko ya Modimo me ba se ka ba le shwèla molemò ka go le uñwisa.

Phuthègò ea ga Yesu Keresete e thailwe ke Muñ oa eòna, esen ke motho hèla leha e le ke lekòkò leñwe ya batho. Me ke eòna e e nañ le taolò ea Mòea o o Boitshepò, e bile e tshela kaha molaoñ oa semòea eboñ oa bokauleñwe le bodumedi. Me ke eòna Phuthègò e re utlwañ kaga eòna mo Testamenteñ e Ncha, e dikgòrò tsa Bobipò di tla palèlwañ ke go e henyha ka gobo e thailwe mo Lehikeñ ya Botshelò yo bo sa khutleñ (Mathaio 16 : 18).

KGAOLÒ EA LESHOMÈ LE MECÒ MEBEDI

GO GOLA GA PHUTHÈGÒ YAKA RE GO
BÒNA MO DIKWALONÑ TSA TESTA-
MENTE E NCHA

Thutò ea Dikwalò tsa Testamente e Ncha kaga Phuthègò ke e e re lemosañ go gola ga Phuthègò sentlè hèla go cwa lobakeñ lo Paulo o kwadilen lokwalò loa Bagalatea ka lona, ke gore e ka na e le ñwaga oa 53 goñwe 58 go ea go hitlha mo lobakeñ lo Yohane o kwadileñ tsa gagwè ka lona, eboñ ñwaga oa bo 80 go ea go hitlha mo ñwageñ oa bo 110 moragò ga Keresete. E tla re re sena go

akanya dipolèlò tsa Baapostoloi tse di mo dikwalon tsa bona re tla akanya mahoko a Baruti ba ba setseñ Baapostoloi moragò.

Mo kgaolon e re mo go eona re tla leka go lemoga go gola ga Phuthègò. Re tla bona go tllaèla ga eona le go henyga ga eona. Me re tla lemoga ha go tllaèla ga eona e ne e le ka ntlha ea gobo e kgaoganye le thomò le taolò ea Muñ oa eona. Re tla leka go bona melaò ea go gola ga eona, le go lemoga kaha e kgaoganyeñ le thutò le popègò ea Phuthègò ea Baapostoloi ka teñ; le yaka e tlogile ea ikòpanya le thutò e sele me ea iphetola, ea ba ea cwa phuthègò e sele hèla, le e e kgakala le Phuthègò ea Testamente e Ncha mo popegon le mo mekgweñ ea eona.

Yanon re ea go tsaea motlhala oa Phuthègò, me re tla o simololèla yaka re o hitlhèla mo dipolelon tsa Baapostoloi le mo ditihoñ tsa bona, go cwa tshimologoñ ea tihèlò e ba dihetseñ Keresete ka eona, go ea go shwetsa dipaka tse ba tshedileñ ka còna. Dikwalò tsa Testamente e Ncha di bolèla kaga go gola ga Phuthègò ea ga Keresete yaka e tlhomilwe e le ntsi mo lehatshiñ, me mahoko aotlhe a a tlhòmamisañ go gola ga eona a mo dikwalon tseuò. Me dipolèlò tse di mo go còna ke còna tse re

eañ go di akanya gompinyeno. Dikwalò diñwe tsa Testamente e Ncha di na le mahoko a a amañ Phuthègò bogolo go tse diñwe. Me tse di nañ le mahoko a a utlwalañ sentlè bogolo ke còna tsa ga Paulo oa Moapostoloi yaka a kwaletse Timotheo le Tito, le tsa ga Petere le Yohane le lona loa ga Yakoba. Me mo dikwaloñ tsa bona re bona ha phuthègò ñwe le ñwe e na le thulaganò ea eona, e bile e nonohile mo ditihon le mo taolon.

Paulo o na a kwala dikwalò go Timotheo le Tito moragò ga go kwalwa ga lokwalò loa Ditihò tsa Baapostoloi le ye o kwaletseñ Bafilipi ka lona. Me yalo re bona ha e le còna tse di nañ le mahoko a bohèlò a a bolèlañ go gola ga Phuthègò le a a tlhòmamisañ popègò le maitseò a bagogi ba eona. Me diphuthègò tse di utlwalañ mo dikwaloñ tseuò ke tse di tletseñ le tse di godileñ. Legalè ga re hitlhele ha di na le ditihèlò tse dintsi tse di bolecweñ mo lokwaloñ loa Bako-rintha leha e le mo go còna tsa Baroma le Baefesia. Me mo lokwaloñ lo lo kwalecweñ Timotheo le mo go lona lo lo kwalecweñ Tito, re bona ha Phuthègò e na le bagogi ba ba methale e le mebedi, ebon Bagolwane le Badiakone (1 Tim. kg. 3 le Tito 1 : 5-9). Me dikwalò tse di shupa ha methale mebedi e, e le e e tlhomamisiweñ ke Moapostoloi Paulo

mo diphuthegoñ cotlhe tse o di tlhomileñ. Me Bagolwane ba ne ba tle ba bidiwe Baòkamedi ke go re Babishopo.

Mo lokwalon loa Ditihò Bagolwane ba Phuthègò ba na le leina le sele, ga twe Badiakone ; me maina mabedi a, a raea selò se le señwe hèla (Ditihò 20 : 17). Mo temaneñ ea bo 28 leina ya bòna ke Baòkamedi, ke go re Babishopo ka può ea Sekgoa. Le mo lokwaloñ lo lo kwalecweñ Bafilipi 1:1 go ntse yalo hèla. Yalo re bòna ha maina a, a na a le teñ mo phuthègoñ ñwe le ñwe, eboñ Mogolwane le Moòkamedi (ke go re Bishopo) me a raea selò se le señwe hèla mo Phuthègoñ. Me leina ye leñwe, eboñ ye le reñ Badiakone le raea bathusi ba Mogolwane oa Phuthègò. Go no go sena molaò opè o o tlhòmamisañ palò ea Bagolwane mo Phuthègoñ, me phuthègò ñwe le ñwe e ne e tle e tlhòmamise palò ea bòna kaha go ratañ ga eòna. Maitsèò a Mogolwane a bolecwe mo lokwaloñ loa ntlha lo lo kwalecweñ Timotheo, kg. 3 le mo go lònà lo lo kwalecweñ Tito 1: 5-9. Me se segolo le se se tlhoma-misicweñ ke go re Mogolwane le Bishopo ke motho a le moñwe hèla mo phuthègoñ, me tihò e e kaiwañ ka maina a ke tihò e le ñwe hèla.

Me Paulo o na a laola ha Bagolwane ba chwanetse go tlhoñwa mo metsiñ

eotlhe. Me o boletse ha mogolwane ke go re bishopo o chwanetse go nna motho eo o senañ molato. Me ga go na mahoko apè mo Testamenteñ e Ncha a a kaeañ Mogolwane oa Phuthègò ha e le kgosi mo Phuthègoñ yaka re bonye ba dihilwe mo diphuthegoñ tsa Roma le Anglekana, ke go re Engelese. Gapè mo lokwaloñ loa Ditihò le mo dipoleloñ tse diñwe tsa Baapostoloi ga go na lepè ye le reñ, ha modumedi moñwe a chwanetse go lomo-lolwa mo badumediñ gore a tle a nèwè boèmò yoa Molaodi mo Phuthègoñ. Tihò e e ntseñ yalo e simologile moragò ga go shwa ga Baapostoloi botlhe. Me e simo-locwe ke Moruti moñwe eo leina ya gagwè go tweñ Ikanasius. Me moruti euò e ne e le mokwadi eo mogolo oa dikwalò di le dintsi, me mo dikwaloñ tseuò o na a tlhòma molaò, o o hetotseñ boèmò yoa Mogolwane ke go re Bishopo, ka go bolèla go re eo o mo boemoñ yo o na le taolò mo phuthègoñ bogolo go ba bañwe botlhe. Me boèmò yo bo ntseñ yalo bo no bo sa itsiwe ke diphuthègò tsa Baapostoloi.

Se se itsiweñ kaga Mogolwane ke se : o na a nèlwa bogolwane ka ntlha ea molemò oa gagwè. Me kwa ntlè ga molemò motho ga a kake a nèlwa boèmò yoa Mogolwane ke go re Moòkamedi oa Phuthègò. Me ha e ka re goñwe Mo-

golwane o ka kgaogana le molaò oa boitekanèlò o chwanetse go shupywa ha e le moitimokanyi yaka Yesu a na a kaea Bafarasai ha e le dihohu le baitimokanyi. Gapè Mogolwane o chwanetse go nna eo o tsereñ mosadi, me esen ka tsèò ea lehuha. Bana ba Mogolwane ba chwanetse go cwa badumedi gore ntlo eotlhe ea gagwè e tlè e shupè bodumedi yo bo tletseñ. Gapè Mogolwane o chwanetse go laola ntlo ea gagwè sentlè hèla, gore e tlè e nnè seshupò se se shupañ ha a lekanye go nèlwa taolò mo Phuthègoñ ea Modimo, ka a nonohile go laola mo tluñ ea gagwè. Ditihò tsa Mogolwane di chwanetse go shupa ha e le Mokeresete oa mmanete.

Me ditihò tsa Bagolwane ke tse, eboñ go ruta Efangeleo, le go henyà ka eòna dithutò tse e señ cona. Gapè ba chwanetse go tshegetsa mahoko a a ikanyègañ a dithutò tse ba di amogetseñ mo Baapostoloiñ. Mahoko a ba a neecweñ ke Baapostoloi ke aòna a ba chwanetseñ go a ruta bogolo ka pelo eotlhe le ka boamarure yotlhe yoa aòna (Tito 1: 9) gore ba tlè ba itsè go henyà ba ba ganetsañ Efangeleo.

Modiakone e ne e le motho eo maitsèò a gagwè le popègò e le e e chwanañ le eòna ea Mogolwane, eboñ Bishopo, goñwe Moòkamedi oa Phuthègò. Me ditihò tsa

gagwè ke di sele hèla, Chwanèlò ea Modiakone e ne e le go tlhòkò mèla dilò cotlhe tse di amañ botshelò yoa Phuthègò. Go ruta e ne e le tihò ea bagolo bogolo, leha go ntse yalo Badiakone ba ne ba tle ba rute le bòna. Modiakone ke motho eo o chwanetseñ go chwara tumèlò ka segakolodi se se senañ selabe le se se itekanetseñ (1 Tim. 1 : 5 le 19, le 3 : 8). Ke go re Modiakone ke motho eo o chwanetseñ go tshela kaha evangeleofñ e le Moiseraela oa thupishò ea kaha teñ, esefñ oa eòna ea senama hèla. Me leha tihèlò ea gagwè e le ea dilò tse di bonalañ molaò oa tihèlò ea gagwè o moñwe hèla le òna oa tihèlò ea bagolo ba tihèlò ea bòna e le ea dilò tse di sa bònaleñ. Me tihèlò ea Modiakone e chwanetse go nna tihèlò ea tumèlò hèla e e senañ maduò a senama hèla yaka Phuthègò e thailwe mo motheofñ oa tumèlò. Me Modiakone o chwanetse go gaisa badumedi botlhe ka tumèlò le ka molemò le ka boitshèpò yoa botshelò. Ha Badiakone e se banna ba ba tletseñ Mòea o o Boitshèpò Phuthègò e tla kòahala. Me ha Phuthègò e na le Badiakone ba ba e gogèlañ kwa pele ka thutò ea molemò le tumèlò le ditihò tsa evangeleo e tla golèla kwa pele, me e tla cwa Phuthègò e e nonohileñ. Phuthègò ea ga Keresete e thailwe mo lehikeñ ya

tumèlò ea badumedi yaka ba dumetse mo go Keresete. Me badumedi ba chwanetse go ètèlèlwa pele ke Badiakone mo tumeloñ. Mo lokwaloñ loa ntlha go Timotheo 3 : 13, re bòna ha Modiakone eo o dihileñ chwanèlò ea gagwè ka kicò le ka molemò e tla bo e le èna eo o tla boñ a itihetse chwanèlò ea go nèlwa boèmò yoa mogogi mo phuthègoñ. Ditihò tse di molemò tsa gagwè di tla bo di mo dihile modumedi eo o tla nèlwañ boèmò yo bo tlotlègañ ke badumedi ba bañwe. Me ga se go re ba tla mo kaea mogolo oa bòna, me bòna ba tla ikitse ha e le bomonnawè mo Moreneñ.

Badiakone ba sesadi ba ne ba le teñ mo Phuthègoñ, le bòna (1 Tim. 3 : 11) me bòna e ne e se basadi ba Badiakone ba senna, ha e se basadi ba Phuthègò ba ba tlhopilweñ mo badumediñ ka ntlha ea tumèlò e kgolo le ditihò tse di molemò tsa bòna.

Me chwanèlò ea Badiakone botlhe hèla, basadi le banna mmògò, ke go dihèla Phuthègò. Ba chwanetse go dihatse kagisanyò mo badumediñ ba ba wecweñ ke dikgañ tse di ba tlhokisitseñ kagishò. Gapè ba chwanetse go tlhòla balwetsi, le go abèla bahumanegi dinèò tsa Phuthègò, le go batla batimedi le go rulaganya dithutò tsa baipoledi le baikwatlhai.

KGAOLÒ EA LESHOMÈ LE MECÒ MERARO

THULAGANÒ EA TIHÈLÒ EA NTLO EA
MODIMO

Boèmò yoa Bagolwane ba Phuthègò ea ga Keresete bo ka chwantsiwa le yòna yoa Bagolwane ba Senagoge sa Bayuta ka gobo Bagolo ba Senagoge e ne e le Badisa ba molaò le dikwalò tsa òna, le thutò; me Bagolwane ba Phuthègò ea ga Keresete e ne e le baamogedi ba molaò oa Kgòlaganò e Ncha.

Mo tshimologoñ ea Phuthègò go no go sena dikwalò, me go no go na le dipolèlò tsa ba ba utlwileñ Baapostoloi ka ditsèbè. Me dipolèlò tseuò tsa bolokwa mo megopoloñ ea badumedi hêla. Me Mareko, moñwe oa bathusi ba Baapostoloi (Ditihò 15: 39; Bakolosa 4: 10; 2 Tim. 4: 11; Philemon 24; 1 Petere 5: 13; le Ditihò 12: 25, le 15: 37) o na a kwala dithèrò tsa ga Petere le mahoko a gagwe. Me goñwe lokwalò loa ga Mareko lo no lwa itsiwe ke bagolo bañwe, me bôna ba ne ba tle ba lo balele Phuthègò.

Gapè dikwalò tsa ga Paulo le Petere le Yohane tsa simolola go bônala mo diphuthegoñ mo ñwageñ oa bo 60 M.K. me tsa cwa thushò e kgolo mo go còna. Leha go ntse yalo Bagolo ba Phuthègò

ñwe le ñwe ba ne ba cwa baruti ba thutò ea ga Keresete me e ne e le eòna tihèlò e kgolo mo phuthègoñ. Go ruta le go boloka thutò ea Baapostoloi kaga Keresete e ne e le eòna tihèlò ea Bagolo ba Phuthègò.

Go no go le lokwalònyana lo lo itsiweñ ka leina ya “Thutò ea Baapostoloi ba leshomè le bobedi,” me goñwe ke lona lo Bagolo ba tlwaetseñ go ruta phuthègò ka lona, go e se go bonale dikwalò dipè tse re nañ nacò gompinyeno. Me thutò le kòbamèlò ea Phuthègò e ne e le mo tishoñ ea Badiakone, me goñwe ba ne ba tle ba balele phuthègò lehoko ya Modimo, ba bo ba e tlhabeletse mo pakoñ. Me boèmò yoa Modiakone e ne e le yo bo tlotlègañ mo Phuthègoñ. Mo lokwaloñ go Bafilipi re bona ha motlha moñwe bagolwane le badiakone ba ne ba tle ba dihe mmògò ba emetse phuthègò eotlhe ea badumedi (Bafilipi 1: 1). Mo lokwaloñ lo lo bidiwañ Thutò ea Baapostoloi ba leshomè le bobedi (kg. 15) go na le lehoko ye le reñ, “Itshenkeleñ baòkami le badiakone e le banna ba ba chwanetseñ Morèna, ba ba pelonòlò le ba ba sa rateñ madi.”

Me go gola ga Phuthègò goa shupiwa ka thulaganò ea Kòbamèlò. E ne e tle e simolole ka go bala Kgòlaganò e Kgologolo (1 Tim. 4: 13, le 2 Tim.

3 : 16). Dihela dia tle di opelwe le còna (Baefesia 5 : 19) me go no go sena letlole ya molodi. Me ga re e se re hitlhele sepè mo Phuthègoñ ea Testamente e Ncha se se chwanañ le mopereseti leha e le bopereseto ha e se yòna yoa badumedi hèla (1 Petere 2 : 5, 9).

Me ere re akanya thutò ea Selalèlò le ea Kolobecò re hitlhèla ha Yohane a tlhomamisitse ha e le dithutò tsa semòea. Go tsalwa sesha ke tihò ea mòea esenñ ea metse hèla (Yohane 3 : 5). Me Yohane ga a ka a bolèla sepè sa Selalèlò tòta, me e ne e se ka a tlhokile go itse kaga shòna ka botlhe ba ne ba se itse thata (Yohane 13 : 4 ; Luke 22 : 14-20 ; Mareko 14 : 17-25 ; le Mathaio 26 : 17-30). Me ka a itsile ha tihò ea shòna e ne e itsiwe thata ke botlhe, ke gòna o na a inèla mo thutoñ ea shòna bogolo. Me thutò ea Selalèlò e mo kgaoloñ ea borataro yaka Yesu a rile, “Ke nna senkgwè sa botshelò” (Yohane 6 : 15). A ba a bolèla ha nama le madi a gagwè a na le go yèwa le go nowa ke bòna ba ba batlañ botshelò. Me mahoko auò a tladicwe ka a moragò a a reñ, “Mahoko a ke a buileñ le lona ko aòna a a leñ mòea, e bile a botshelò” (Yohane 6 : 63).

Me yanoñ go setse dilò di le pedi mo Phuthègoñ ea ga Keresete tse re chwa-

netseñ go di akanya, eboñ popègò ea Baapostoloi le popègò ea Baroñwi ba bòna yaka Timotheo le Tito.

Re bonye mo go se re se badileñ ha Baapostoloi e ne e le bòna ba Keresete o thailen diphuthègò ka bòna. Ra ba ra boña boèmò yoa bòna le tihèlò kaha e ntseñ ka teñ. Re bile re bonye ha ba ne ba sena taolò epè e e leñ ea bòna ka bosì mo phuthègoñ ka taolò e ne e le selò sa Phuthègò eotlhe. Leha go ntse yalo bañwe ba ruta ha boèmò yoa Baapostoloi e ne e le yo bo chwanañ le yoa Bapereseti. Me se re se itseñ ke se, dithutò tse di ntseñ yalo di ne di sa thaiwe mo mahokuñ a Testamente e Ncha. Ga go na thutò mo Testamenteñ e Ncha e e kaeañ ha Baapostoloi e le mophatò o o emeñ o le osi, le o o nañ le taolò goñwe nonohò ñwe e e seeoñ mo Phuthègoñ eotlhe. Thutò e e ntseñ yalo ke e e cwañ mo bathuñ ba ba eleditseñ go diha lekòkò ye le tla laolañ Phuthègò, le ye go tla gopolwañ kaga yeòna ha e le yeòna yeosi ye le neecweñ ke Modimo thata le nonohò ea semòea.

Me ha e le yalo ke gore bontsi yoa Phuthègò bo tla bo bo sena sepè sa dinèò tsa semòea ka di tla bo di le tsa Baapostoloi ba le bosì. Me mouò ga re go hitlhele re bile re itse ha nonohò ea Modimo e shupile mo badumediñ ka

ditihò tse di gakgamatsañ tsa Mòea o o Boitshèpò. Legalè go na le señwe se Baapostoloi ba ntlha ba gaisitse ba bañwe ka shòna ke go re kicò ea bòna kaga cogò ea ga Yesu Keresete mo bashwiñ ke ea pònò ea matlhò, me pònò ea matlhò e gaisa kutlwalò ea ditsèbè kgakala. Leha go ntse yalo bontsi yoa badumedi ba ne ba itse kaga cogò ea Morèna, yaka Baapostoloi ka gobo ba mmonyè ka matlhò a sena go coga mo bashwiñ.

Nya, leha e le mo puoñ ea bòna tòta ga re hitlhele ha ba ikaile ha ba na le thata ea semòea e e leñ ea bòna ka bosi kwa ntlè ga Phuthègò. Mahoko a Moapostoloi Paulo a o a kwaletseñ Bagalatia (2: 6-8) ke a a tlhòmamisañ kaha o tlhalogantseñ boapostoloi yoa gagwè ka teñ. Ena e ne e se moñwe oa ba ba shomè le bobedi, leha go ntse yalo ga a ka a boiha go ba nyatsa le go gana taolò ea bòna ha e hapaanye le ea ga Keresete. Taolò ea Baapostoloi e ne e le ea semòea esen ea senama. Me Paulo o tlhomamisitse ha a amogetse boapostoloi yoa gagwè mo go Keresete tòta. Me ga a ka a leka go laola Phuthègò ka sepè ha e se ka nonohò ea semòea le ka bontlè yoa pelo le ka ditihò tse di molemò. Yalo re ka lemoga ha boapostoloi e ne e le nèò e e neecweñ

bòna ba ba tsamaisañ Lehoko ya Modimo mo bathuñ. Gapè ke può ea ba ba cwañ mo ditshikeñ cotlhe e le ba ba bonyeñ nèò ea Mòea o o Boitsshèpò ba tsamaisa bogosi yo Modimo ka go tlhòma Phuthègò mo dichabeñ cotlhe. Paulo le Barenabase ba ne ba bidiwa baapostoloi ka go roñwa ke Phuthègò yaka e ba rometse tihoñ ea go ruta Badichaba ka tlhotlhelecò ea Mòea o o Boitsshèpò (Ditihò 6 : 4-14). Baroñwi ba ba romilweñ ke Paulo ba ne ba bidiwa yalo le bòna (2 Bakor. 8 : 23).

Mo lokwaloñ go Bafilipi lehoko ye le reñ Moapostoloi le raea moroñwi hèla me esen moñwe oa ba ba shomè le bobedi, leha e le moñwe oa lekòkò leñwe ya Phuthègò (Bafilipi 2 : 25 ; Bahebera 3 : 1, le Yohane 13 : 16). Me ka mouò re bòna ha Moapostoloi le Moroñwi ke maina a a chwanañ hèla mo go se se rèwañ. Yalo re ka lemoga ha Paulo a na a kaea Moapostoloi ha e le motho eo o romilweñ. Me Baapostoloi ba ba shomè le bobedi e ne e le Baroñwi ba ntlha ba Phuthègò le ba Muñ oa eòna. Leha go ntse yalo ba ba tlhòahaletseñ go diha bapereseti mo Phuthègoñ ba rutile ha go no go sena Baapostoloi bapè ha e se ba ba shomè le bobedi, me ba re ke bòna ba le bosì ba ba amogetseñ Mòea o o Boitsshèpò.

Re bonye ha Phuthègò ea Seyuta e ne e na le baruti le baperofeti galè, me baapostoloi ba ne ba le teñ le bōna, hēla yaka re itse ha Saulo e ne e le Moroñwi oa Phuthègò ea Seyuta pele ga a e se a rakane le Yesu Keresete. Me mahoko a ga Paulo a re, “Phuthègò e agilwe mo motheoñ oa Baapostoloi” (Baefesia 2 20). Ga a ka a gopola kaga lekòkò ye le neilweñ dinonohò tse di sa itsiweñ ke batho, leha e le kaga ba ba shomè le bobedi ba le bosì. Me o na a raea ba ba chotseñ boamarure yoa ga Keresete e le ba ba tsamaea-tsamaean mo bathuñ, e le baboledi le bashupi ba mahoko a ga Keresete. Maina a teñ a ba ba ntseñ yalo, e le ba ba mo tseleñ e le ñwe hēla le ea Baapostoloi ba ntlha. Me maina ke a: Augustine eo o gorositseñ Mahoko a a molemò mo hatshiñ ya Baengelese ka lobaka lo lo gauhi le ñwaga oa bo 600 M.K.; le Patereke le Kolumba le Raymond Lull le Xavier Schwarts le Kari le Mofete le Livingstone eo o go tweñ Ñake ke Becwana. Botlhe bauò ke ba ba romilweñ ke Phuthègò le ka tlhotlhelecò ea Mōea o o Boitshèpò yaka Paulo le Barenabase ha e se Raymond Lull, me èna o na a chwana le Paulo bogolo ka gobo eketè Modimo o dihile go rata ga Ona hēla ka mōea oa Ona kwa ntlè ga thomò ea Phuthègò, me ke

Moapostoloi tòta eo ditihò tsa boapostoloi yoa gagwè e le tse di itsiweñ ke Phuthègò eotlhe.

Go cogile kgañ e kgolo kaga Timotheo le Tito me re chwanetse go akanya kgañ euò gore re tlè re itse sentlè kaha go builweñ ka teñ. Kgañ euò e cosicwe ke ba ba eleditseñ bapereseti le bopereseto gore bo tlè bo tlhòmamè mo Phuthègoñ ea ga Keresete. Me mahoko a bòna ke a, ba re Phuthègò e e senañ bapereseti e be e se ea sepè, me ba e latotse, ba re ga se ea ga Keresete. Me ba re, Babishopo ba ntlha ke Timotheo le Tito ka ba dihilwe Babishopo ke Baapostoloi. Me ba cwèlela pele ka go ikaea ha ba dihilwe yalo le bòna. Babishopo ba gompiyeno ba ikaea yalo, ba re, ke bòna ba ba amogetseñ popègò ea babedi ba, le boèmò yoa bòna. Me ba ba buañ yalo ke ba phuthègò ea Roma le ba phuthègò ea Segerika le ba phuthègò ea Seanglekana (Seengelese). Me ba re kicò euò ba e tsere mo lokwaloñ lo Paulo o kwaletseñ Tito ka lona (Tito 1: 5). Ba re boapostoloi yotlhe bo tsile ka tihò euò, me ke bòna ba ba e amogetseñ, e bile e mo go bòna gompiyeno, me ga go na opè eo o nañ nayò ha e se bòna ba le bosi. Me thutò e ga e na kaha e ka tlhòmamisiwañ ka teñ. Sa ntlha se se bònalañ ke se, diphuthègò tse di buañ

yalo di latolanye. Ke go re phuthègò ea Roma ga e ketla e amogèla Babishopo ba diphuthègò tsa Segerika le Seengelese, me di lebantse ka tebanò e le ñwe hèla ka boraro yoa còna.

Leha go ntse yalo re chwanetse go akanya thutò ea diphutlègò tseuò gore re tlè re tlhaloganyè megopolò ea ba ba rutañ yalo, le gore re lemogè kaha ba timetseñ ka teñ. Ka mokgwa oa go tlhòkòmèla dithutò tsa batho re tla ithuta bogolo kaha re ka hemèlañ thutò ea ga Keresete le Phuthègò ea gagwè ka teñ. Me thutò ea baruti ba còna ea re, tshimologò ea go thèla pèò ea diatla tsa Babishopo ba bòna e bonetse mo tihòñ ea ga Timotheo le Tito (Tito 1: 5). Me ka tihò euò ba tlhòmamisa ha go thèla pèò ea diatla e le tihò e e mo thateñ ea Babishopo ba bòna. Me se re se itseñ ke go re ba tlhòmamisa se e leñ sa kelecò ea bòna hèla, me ga se yaka ba eletsa, ha re leba mo dikwaloñ. Mo dikwaloñ re hitlhèla ha baruti boo babedi ba, eboñ Timotheo le Tito, ba neecwe tihò euò ke Paulo. Ba romilwe, eo moñwe kwa Efeso le eo moñwe kwa Krete. Me ka e ne e le makau Paulo o ba tlhagisitse thata gore ba se ka ba diha sepè ka go tlhòka kicò. Me tihò e ba romecweñ go còna e ne e se e e telele, me ba romilwe gore ba tlè ba thusè ka

lobakanyana hèla, me esen gore ba nnèlè rure. Gapè, ba ne ba se dikgosi, leha e le beñ ba diphuthègò tse ba romilweñ go còna, ha e se batlhanka hèla. Me tihò ea bònà e ne e le go laola phuthègò ka taolò ea bomolemò yoa bònà le go e ruta ka boamarure, le go ichupa ha e le badisa ba ba molemò ka go diha ditihò tse di molemò. Leha badumedi bañwe ba tlhaolecwe tihèlò ea thutò e ne e se ka gobo ba neecwe thata e e seeoñ mo phuthègoñ.

Me pèò ea diatla tsa Baapostoloi goñwe Bagolwane ba Phuthègò e ne e le seshupò sa tshegohacò le sekaò se Phuthègò e tlwaetseñ go shupa ka shòna ha e tlhaotse banna bañwe gore ba dihè ditihò tse di tlhomamisicweñ, me ea tle e dihe yalo ka tlhotlhelecò ea Mòea o o Boitshèpò (Ditihò 6: 6 le 13: 3). Re bònà mo lokwaloñ louò, (kg. 6) ha Baapostoloi ba bashomè le bobedi ba beile diatla yalo mo go ba ba shupañ, eboñ bo Setefane kwa Yerusalema (Ditihò 6: 6). Me bagolo ba phuthègò kwa Antioka ba dihile yalo mo go Paulo le Barenabase yale ka e ba romile gore ba eè go ruta dichaba (Ditihò 13: 1-3). Re bile re bònà tihò euò yaka e bolecwe ke Paulo (1 Tim. 4: 4 le 2 Tim. 1: 6) kaga go nèelwa tihèlò ea boruti mo go Timotheo.

Re hitlhèla tihò ea go baea diatla mo Testamenteñ e Kgologolo kwa re balañ teñ ha Moshe a beile diatla mo go Yoshua ha pele ga Phuthègò eotlhe, me a mo laetse ka taèlò ea lehoko ya Modimo (Dipalò 27 : 19-23). Me thutò eotlhe ea lokwalò loa Modimo e shupa ha bagolo ba Phuthègò ba ne ba sena taolò epè kwa ntlè ga Phuthègò. Phuthègò e na le nonohò ea go tlhaola badumedi mo phuthègoñ gore ba tlè ba cwè baruti, me molaò oa eòna ke go re ba ba tlhaocweñ yalo ba chwanetse go tlhaolwa ka pèò ea diatla tsa bagolo. Mokgwa ouò ke molaò oa phuthègò e e dumetseñ ha Mòea o o Boitshèpò o mo tiheloñ eotlhe e, me e lebeletse tshegohacò ea Ona mo go eòna. Me ga go na mopereseti leha e le boperesete mo tiheloñ euò ka e le tihèlò e e laolecweñ bagolo ke Phuthègò. Ga twe “A dilò cotlhe di dihwè ka molemò le ka thulaganyò” (1 Bakor. 14 : 40). Thulaganyò e, ke eòna e ba e tlwaetseñ mo tiheloñ ea go tlhaola bañwe ba phuthègò gore ba tlè ba inèèlè mo tihon ea go ruta. Diphuthègò tsa Kgòlaganò e Ncha ga di na bapereseti kaha mogkweñ oa diphuthègò tsa Roma le Segerika le Seanglekana. Me leina ye eboñ “mopereseti” le raea mogolwane hèla, me ha ba ba buañ kaga bapereseti ba raea bagolwane re na nabò rure mo

diphuthegoñ cotlhe tsa Testamente e Ncha. Me ba ba buañ kaga mopereseti ba raea eo o dihañ setlhabèlò yaka bo Arone ba e leñ ba Kgòlaganò e Kgologolo. Me bagolo ba ba ntseñ yalo ga re ba hitlhele mo diphuthegoñ tsa ga Paulo, leha e le mo diphuthegoñ tse diñwe tse di tlhomilweñ mo dipakeñ tse Baapostoloi ba ntlha ba tshedileñ ka còna.

Mo Phuthègoñ ea ga Keresete ga go tlhole go na le setlhabèlò leha e le tsereganyò ka gobo Keresete Yesu o sale teñ, me ke èna Setlhabèlò le Motshereganyi me ga go tlhole go batlwe eo moñwe (1 Tim. 2: 5). Gapè Phuthègò eotlhe e ne ea kaiwa “bopereseto yo bo itshepileñ” le yo bo isañ ditlhabèlò tsa semòea le tse di lebosègañ mo matlhoñ a Modimo ka leina ya ga Yesu Keresete (1 Pet. 2: 5). Me Moapostoloi Petere le èna eo phuthègò ea Roma e ipelahaditseñ ka èna, ba re ke èna tlhògò ea phuthègò, le èna ga a ka a ikaea mopereseti leha e le bòna ba e leñ bagolwane ka èna ga a ka a ba kaea yalo. Thutò eotlhe e e amañ bopereseto, ha e se yòna yoa Phuthègò eotlhe, le yòna yoa ga Keresete, ke e e sa cweñ mo Testamenten e Ncha. Me ba ba lekañ go tlhòmamisa bopereseto mo Phuthègoñ ea ga Keresete ba diha ka thata

e kgolo ka gobo ga ba na mahoko apè a ba ka thaeañ thutò ea bòna ka aòna, ha e se a a seeoñ mo Testamenteñ e Ncha, me e le a a cwañ go sele hèla.

Leha go ntse yalo ba lekile thata ka mahoko a lokwalò loa Bahebera yaka re a hitlhèla a re, “Rona re na le sebeshò se bòna ba ba dihèlañ motlaagana ba sena tshiamèlò ea go ya ga shòna” (Bahebera 13: 10). Gapè ba bua thata kaga mahoko a a reñ, “Dihañ se, me lo nkgopolè ka shòna” (Luka 22: 19). Me mahoko auò ke mothèò o o motlhoho rure o o sa lekanañ kagò ea thutò e kgolo e ba e agileñ mo godimo ga òna. Me kaga mahoko auò ha re akanya thutò ea aòna re hitlhèla ha a na le phuthololò e e utlwalañ sentlè hèla. Ke go re sebeshò se ba se kaeañ ke sa semòea yaka “chupèlò ea pakò” e le chupèlò ea semòea (Bahebera 13: 10 le 15). Kaga mahoko a ga Yesu yaka a rile “dihañ se,” bòna ba re, ga a ka a re yalo, me ba re o buile mahoko a go tweñ “isa se e leñ setlhabèlò.” Me yalo re bòna ha thutò ea Setlhabèlò mo Selaleloñ e ne ea dihua ka go herekanya può ea gagwè, le ka go hetola lehoko ya ga Keresete, le ka go mo pateletsa ka go re ke mahoko a gagwè, ba itse ha e se yalo.

Mo Phuthègoñ ea ga Keresete ga go

na mopereseti leha e le sebeshò, leha e le chupèlò, ka gobo Mopereseti eo Mogolo ke èna Keresete, me Mopereseti eo oa rona o itihile sebeshò le chupèlò. Me Mòea o o Boitshèpò oa mo senolèla Phuthègò esen ka dichupò le dikaò tse di kwa ntlè, ha e se ka tse di mo meoeñ ea badumedi, e le banna le basadi, e le ba ba buañ, ba tshela, ba ratana, ba dihelana, ba kgòthatsa, ba ruta, ba rapèla, ba ha, ba baka Modimo; e, le ditiho tse ba di dihañ, ka tlhotlhelecò ea Mòea o o Boitshèpò. Me ba senolèlana Keresete ka còna, le eo o senañ tumèlò oa tle a senolelwe Keresete yalo ka ditiho tsa badumedi.

Ditihò tsa bopereseto ke tse di hetileñ, me go di ñaparèla goñwe go boèla kwa go còna, ke go boèla kwa moragò, me chwanèlò ea Mokeresete ke go ea kwa pele a setse Morèna oa gagwè moragò. Me mo re hitlhetseñ bopereseto teñ mo phuthègoñ, re bònà ha nonohò ea semòea le thutò ea ga Keresete e ñòtlahetse gònà. Setlhabèlò se se lebosègañ mo matlhoñ a Modimo ke “pelo e e phatlogileñ le mòea o o kgobegileñ” (Pes. 51 : 17). Me bopereseto yo bo èmañ mo bathuñ, bo thailwe mo molaoñ oa tumèlò ea Bayuta goñwe mo boheitaneñ tòta. Me ke kgorelecò e kgolo le e e tlhokisañ batho bocwèlèlòpele mo kicoñ ea dilò tsa

semòea. Le gompinyeno re hitlhèla go ntse yalo mo bathuñ ka gobo ba ba mo taoloñ ea Bapereseti ke ba ba kwa mora-gòragò mo kicoñ ea dilò tseuò.

KGAOLÒ EA LESHOMÈ LE MECÒ E LE MENÈ

PHUTHÈGÒ EA SEMÒEA

Re cwa go akanya diphuthègò yaka re di hitlhetse di bolecwe mo dikwaloñ tsa Testamente e Ncha, yanoñ re tla akanya Phuthègò eotlhe ea ga Keresete gore re tlè re ithutè kaha e ntseñ ka teñ.

Phuthègò ea ga Yesu Keresete e na le badumedi ba diphuthègò cotlhe mo go eòna, me ga e kake ea kaiwa ha e le phuthègò ea bolèbèlèbè, goñwe ea bo-mañmañ ka e le Phuthègò ea botlhe ba ba dumetseñ mo go èna. Ba ba tsecweñ sesha ke bòna ba Phuthègò e kgolo e e chwantshiwañ le “Thaba ea Siona” le “motse o o hologañ kwa legodimoñ”: ke Phuthègò ea semòea. Me thutò e re tla e tlhòkò mèlañ ke ea Testamente e Ncha. Hèla yaka re ithutile kaga diphuthègò tse di tlhomilweñ mo lehatshiñ ka dipolèlò tsa Baapostoloi, re tla ba re ithuta kaga Phuthègò ea semòea ka go akanya dipolèlò tsa bòna le tsa ga Yesu Keresete, eo e leñ Muñ oa eòna. Ha re bua kaga Phuthègò e e bònalañ ke gore

re raea bokòpano bòñwe le boñwe yoa badumedi yo bo rulagancweñ ke badiakone le bagolwane ba yòna. Me mo go còna diphuthègò, ga re utlwe sepè kaga Phuthègò ea ga Keresete me re utlwa kaga “Diphuthègò tsa ga Keresete” (Baroma 16: 4 le 16; Ditihò 15: 41, le 16: 5; 1 Bakor. 7: 17, le 11: 16, le 14: 33). Ke go re go no go sena phuthègò ñwe mo diphuthegoñ tseuò e e ìkaileñ ha e le eòna Phuthègò ea ga Keresete e le eosi, ka gobo cotlhe e ne e le tsa gagwè hèla. Me go goñwe re hitlhèla ha Phuthègò e le “Phuthègò ea Modimo” goñwe “Phuthègò ea Morèna” (Ditihò 20: 28). Me leha bakwadi ba dikwalò tsa Testamente e Ncha ba bolèla kaga “Phuthègò” ba bolèla bogolo kaga “Diphuthègò” (Ditihò 9: 31, le 15: 41, le 16: 5; Baroma 16: 4 le 16; 1 Bakor. 7: 17, le 11: 16, le 14: 33–34, le 16: 19; 2 Bakor. 8: 1 le 18 le 19 le 23–24, le 11: 8 le 28, le 12: 13; Bagalatia 1: 2 le 22; Bafilipi 4: 15; 1 Bathes. 11: 14; 2 Bathes. 1: 4; Tshenolò 1: 4 le 11 le 20; 22: 16).

Me mahoko a ntlha a a amañ Phuthègò e kgolo ke a ga Mathaio 16: 18. Mo mahokuñ auò re hitlhèla Yesu a bua kaga Phuthègò ea gagwè, eboñ eòna e kgolo. Me re hitlhèla ha Phu-

thègò ea gagwè e na le popègò e e leñ ea eòna tòta. Phuthègò ea ga Keresete e agilwe mo motheoñ o o sa kakeñ wa tshikiñwa eboñ mothèò oa Bomorwa le Bomesia yoa ga Yesu Keresete. Me boipolèlò yoa barutwa ba ntlha ke yòna yo bo dihilweñ mayè a ntlha le a a tshedileñ a kagò e kgolo ea ga Keresete, eboñ Phuthègò ea gagwè, me lencwè ya kgokgochò ea mothèò oa ntlo e ke Keresete a le esi. Mo tshimologoñ ea eòna Phuthègò ea gagwè e ne ea dihwa ka boipolèlò le borutwa yoa ba ba dumetseñ mo leineñ ya gagwè. Me e agilwe ka go tlhatlagana ga mayè a a tshedileñ, ebon meòea ea bòna ba ba amogetseñ tumèlò e le ñwe hèla, ba ipoletse ka boipolèlò bo le boñwe hèla.

Go tlhomamisie we yalo mo dikwaloñ tse ga Paulo tse o di kwaletseñ Baefesia le Bakolosa le mo go tse diñwe tse dipòtlana le mo lokwaloñ loa Bahebera. Lokwalò loa Tshenolò le lona lo na le chupò ea kaha Bakeresete ba ntlha ba tlhalogantseñ mahoko a ga Keresete ka teñ, yaka a rile “mo hikeñ ye ke tla aga Phuthègò ea me” (Mathaio 16 : 18). Paulo o na na a bua kaga “mmele oa ga Keresete” me ga a ka a raea phuthègò ñwe ea diphuthègò tse di tlhomilweñ mo lehatshiñ, me o reile Phuthègò e kgolo ea ga Keresete e e hitlhèlwañ mo mahatshiñ

aotlhe, eboñ botlhe ba ba dumetseñ mo ineñ ya gagwè, goñwe le goñwe kwa ba hitlhèlwañ teñ. Ke eòna e Yesu Keresete e leñ tlhògò ea eòna (Baefesia 1 : 22). Me ke eòna e e bidiwañ “monyadwi eo o itshekileñ” le “eo o kgabisicweñ bontlè,” le eo e len “mosadi oa Kwana” (Tshenolò 21 : 2 le 9 ; 22 : 17). Me mo mmeleñ o, eboñ Phuthègò, go na le maitsèò a le mantsi a a nañ le dichupò tse a ka harologañwañ ka còna. Leha go ntse yalo dipharologanò tseuò ke tsa mmele o le moñwe hèla, o o nañ le tlhògò e le ñwe hèla.

Modumedi moñwe le moñwe eo o mo Phuthègoñ o na le tihò ea gagwè hèla yaka losika loñwe le loñwe le tokololò ñwe le ñwe e na le tihò ea eòna mo mmediñ oa motho. Me Phuthègò ea ga Keresete e e bidiwañ Monyadwi, le mmele oa gagwè, e ntse yalo, ka gobo ke botlalò yoa gagwè eo o tlatsañ dilò cotlhe (Baefesia 1 : 10 le 23). Lobopò lotlhe lo bopecwe Phuthègò e, le rona batho re bopecwe eòna. Me ke eòna Phuthègò e dikgòrò tsa Bobipò di sa kakeñ tsa e henyà gopè. Kè eòna e boitshèpò le nonohò le botshelò yo bo sa khutleñ yoa Modimo bo senolecwe batho ka eòna. Ke eòna e e nntseñ mo Modimoñ ka gobo e thaeilwe mo motheoñ eboñ Yesu Keresete. Ke eòna ea Modimo

tòta, lekòtwana le setshegècò sa boamarure (1 Tim. 3 : 15). Me ke eòna Phuthègò ea batsalwapele ba maina a bòna a kwadilweñ kwa Legodimoñ (Bahebera 12 : 23). Ke eòna Monyadwi eo o ratègañ oa ga Keresete yaka Paulo a rile "Yaka Keresete le èna a ratile Phuthègò, me a intshetsa eòna gore a e itshepise, a sena go e tlhapisa ka tlhapishò ea metse ka lehoko gore a tlè a inèè Phuthègò, e le e e galalèlañ le e e senañ selabe leha e le khuanò leha e le sepè se se ka nnañ yalo ; ha e se gore e nnè boitshèpò le go tlhòka bogòle" (Baefesia 5 : 25-27).

Yanoñ re bonye go tlhòma ga diphuthègò tsa ga Keresete mo lehatshiñ, re bile re akantse Phuthègò ea gagwè ha e le mmele o o senañ kgaoganò, me o moñwe hèla mo tlhogoñ ea òna. Me re bonye ha e le bokòpanò yoa badumedi botlhe mo go Keresete Yesu, eo e leñ Tlhògò ea Phuthègò eotlhe. Me re chwanetse go cwèlèla pele yanoñ, me re tla akanya go gola ga Phuthègò yaka go dihahtse mo dipakeñ tse di setseñ go shwa ga Baapostoloi moragò.

KGAOLÒ EA LESHOMÈ LE MECÒ E LE METLHANO

GO GOLA GA PHUTHÈGÒ MORAGÒ GA GO
SHWA GA BAAPOSTOLOI BA NTLHA

Moragò ga go shwa ga Baapostoloi go no go sena bakwadi ba le bantsi ba ba kwadileñ kaga popègò ea Phuthègò kaha a ntseñ ka teñ. Leha go ntse yalo bañwenyana ba ne ba le teñ ba ba dihileñ yalo, me tihò ea rona gompinyeno ke go akanya dipolèlò tsa bòna le go tlhòkò mèla kaha ba boletseñ ka teñ. Me dikwalò tse re utlwañ kaga còna di kwadilwe mo dinyageñ tse di setseñ go shwa ga Baapostoloi moragò. Maina a bakwadi ba còna ke a : Polekarpe le Ikanasius le Kelemente le Heremase le Barenabase. Me mo dikwaloñ tsa bòna loa ntlha le lo lo logolo ke loa ga Kelemente ke eo e neñ e le Moruti eo mogolo oa motse o o bidiwañ Alekesandria, e le motse o mogolo oa lehatshe ya Egepeto, me leina ya lokwalò loa gagwè ke ye “Thutò ea Baapostoloi ba ba shomè le bobedi.” Lokwalò louò lo latlhegile mo dipakeñ tsa dipogishò le diphaladi, me go no go sena opè eo o itsileñ sepè kaga lona go tla go hitlha mo lobakeñ loa ñwaga oa bo 1875 M.K. Me mo ñwageñ ouò motho moñwe eo o bidiwañ Brienn-

iose, o lo hitlhetse mo tluñ ea dikwalò tsa morathe oa Batureki, e le ntlo e e agilweñ mo motsiñ o mogolo oa bōna o o bidiwañ Konstantinople. Lokwalò loa bobedi ke lo lo bidiwañ “Lokwalonyana loa ga Barenabase.” Lokwalò loa boraro ke lo lo bidiwañ “Modisa oa Heremase.” Me maina a dikwalò tse diñwe ke a : Dikwalò di le pedi tsa ga Kelemente, Dikwalò tsa ga Ikanasius, Dipolèlò tsa go bolawa ga Ikanasius le Polekarpe, le lokwalò lo lo kwalecweñ Diogenetus. Dikwalò tseuò di na le popègò e e sa chwaneñ le eōna ea dikwalò tsa Testamente e Ncha. Ga go na boamarure yo bosha mo go cōna, leha e le tshenolò epè, me thutò ea cōna ga e cweledisetse Phuthègò kwa pele. Gapè dipolèlò tsa cōna ga di chwane le dikwalò tsa Baapostoloi ba Modimo o ba lomololetseñ tihò ea go kwalèla Phuthègò Mahoko a a Molemò. Me ereke bakwadi ba re buañ kaga bōna ke baetsi hēla. Leha go ntse yalò dikwalò tse tsa bōne di na le chupò ea cōna ka gobo di na le mahoko a a bolèlañ kaga dikwalò tsa Testamente e Ncha. Gapè dia tlhòmamisa ha dikwalò tse re nañ nacò e le tse di amogecweñ ke Phuthègò. Di bile dia shupa ha dikwalò tsa Testamente e Ncha di na le chupò ea amarure kaga Yesu Keresete. Me thulaganyò le kòbamèlò ea Phuthègò

e e itsiweñ ke bakwadi bauò, e chwana hèla le eòna e e bolecweñ ke Baapostoloi. Gapè dikwalò tseuò di na le chupò e e tlhòmamisañ kaha diphuthègò di ha-paanyen le mekgwa le melaò le thutò le popègò ea Phuthègò ea Baapostoloi ka teñ mo lobakeñ lo lo gauhi le ñwaga oa bo 200 M.K.

Bagolo ba Phuthègò, ba ba bidiwañ Borara, ke Bagolwane le Baruti ba lobaka lo lo setseñ Baapostoloi moragò, go simolola ka ñwaga oa bo 100 M.K. go ea go hitlha mo ñwageñ oa bo 200 M.K. Bòna ba itsiwe sentlè hèla me maina a bòna ke Yustine oa Moshwedi le Hipoletus le Irenaeus le Tertulian le Kelemente oa Alekesandria.

LOK WALÒ LOA THUTÒ EA BA BA SHOMÈ LE BOBEDI

Lokwalò loa Thutò ea ba ba shomè le bobedi lo na le leina le sele me ka può ea Segerika le bidicwe, ga twe, "Didake." Chupò e kgolo ea lona ke go tlhòmamisa popègò ea Phuthègò le dikala tsa eòna yaka di ne di ntse ka lobaka lo Baapostoloi ba ntlha ba ne ba shwa ka lona. Me mo kgaoloñ ea leshomè le mocò o le moñwe, go bolecwe ha diphuthègò di ne di ntse di itshegeditse ñwe le ñwe mo e thailweñ teñ. Me go no go

sena bokòpanò bopè ha gare ga còna ha e se yoa thutò hèla. Me ka thutò ea còna e ne e le ñwe hèla, diphuthègò di bonye kitlanyò ka eòna eosi.

Thutò ea lokwalò louò kaga Phuthègò ea Semòea ke eòna ea ga Paulo yaka re e hitlhetse mo lokwaloñ lo o lo kwaletseñ Baefesia. Mo kgaoloñ ea leshomè re hitlhèla mahoko a a reñ, “Gakologèlwa, Morèna, Phuthègò ea gago go e dibèla mo boshuleñ yotlhe, me u e dihè gore e nnè e e itekanetseñ mo loratoñ loa gago, me u e phuthè go wèna, e ntshè mo diphehoñ coo nnè e le e e itshepecweñ bogosi yoa gago yo u e bo baakanyeditseñ, ka gobo thata ke ea gago le kgalalèlò ka bosena bokhutlò.

Re bòna ka mahoko auò ha Phuthègò ea ga Keresete e le Phuthègò e le ñwe hèla, me diphuthègò di na le thulaganyò ea còna ñwe le ñwe mo e tlhomilweñ teñ. Me mo go còna go no go sena epè e kgolo, leha e le e e ka kaiwañ ha e le tlhògò ea tse diñwe. Gapè go no go sena phuthègò epè e tse diñwe di ne di le ha tlhatshe ga eòna. Me chupò ea lokwalò louò kaga Baapostoloi ba diphuthègò, moragò ga go shwa ga bo-Paulo, ke go re ba ne ba sa chwane le Baapostoloi ba ntlha ha e se ka go bidiwa Baapostoloi hèla. Ke go re popègò le maitsèò le taolò ea bòna e ne e

hetogile mo boemoñ yoa popègò ea bo-Paulo. Me lokwalò lo tlhomamisitse ha go no go le Baapostoloi bañwe ba e señ bōna. Me lehoko leñwe ya lokwalò louò le re “A Baapostoloi ba lekwè ke Phuthègò gore popègò ea bōna e tlè e bōnalè, me a ba cholwè sentlè go ea go shwetsa malatsi a le mabedi. Me ha ba tlhōla letsatsi ya boraro me ba simolola go kopa madi a ba kaiwè ha e le baperofeti ba e señ bōna.” Me mahoko auò a shupa ha baperofeti bauò e ne e le morwalò o mogolo mo phuthègoñ bogolo go na thushò. Yalo re ka lemoga ha lokwalò loa “Thutò ea ba ba shomè le bobedi” lo na le mahoko a a tlhagisañ diphuthègò kaga batho ba ba ntseñ yalo gore di tlè di itisè mo go bōna ba ba senyañ tihèlò ea boapostoloi ka go e ntsha papadi hēla.

Leha go ntse yalo bañwe e ne e le baapostoloi ba mmanete, me tlhōma-mishò ea boèmò yoa bōna yo bo siameñ e ne e le go re ha moñwe oa bōna a ka tla go diha mo phuthègoñ o tla itihēla botshelò ka diatla tsa gagwè, me go a nka a chwenya phuthègò ka go kopa. Me ha ba tsile ka mokgwa ouò lokwalò loa re, “ba ba ntseñ yalo ba chwanetse go otlwa le go thusiwa ka dinèò le dimphò tsa phuthègò.”

Lokwalò lo re buañ kaga lōna lo bile lo na le mahoko a le mantshi kaga thula-

ganyò ea kòbamèlò le ditihò tsa phuthègò. Loa tlhòmamisa ha phuthègò ñwe le ñwe e ne e tle e ipuse. Lo bolèla ha bagogi ba phuthègò e le ba ba tlhao-cweñ ke phuthègò ñwe le ñwe hèla yaka re utlwile mo dikwaloñ tsa Testamente e Ncha (2 Bakor. 2: 8 le 9; Ditihò 14: 23; le Tito 1: 5). Lo bile loa bolèla ha bagolwane ba bidicwe Babishopo le Badiakone hèla yaka re bòna mo lokwaloñ lo lo kwalecweñ Bafilipi. Gapè mo kgaoloñ ea leshomè le botlhano ea lona go na le mahoko a a chwanañ le dipolèlò tsa ga Paulo tse di mo dikwaloñ tsa gagwè. Lehoko leñwe le re “Lo itlhaoleleñ baòkami (ke go re babishopo) le badiakone, e le ba ba chwanetseñ Morèna, e le banna ba ba nañ le letlhò-gònòlò le ba ba señ bopelotshètla, ba ba thòkgameñ le ba ba eletsègañ, ka gobo ba lo dihèla ka tihèlò ea baperofeti le baruti.” Gapè lehoko ye leñwe le re, “Ke gòna lo se ka lwa ba nyatsa ka gobo ke bòna ba ba tlotlègañ mo go lona yaka baperofeti le baruti.” Me mahoko auò, a a cwañ mo lokwaloñ loa “Thutò ea ba ba shomè le bobedi,” ko aòna a a tlhòmamisañ ha baòkami (babishopo) le badiakone e ne e le batlhanka ba phuthègò esèñ balaodi ba eòna. Me phuthègò e ne e tle e ba tlhaolele ditihò tseuò tsa bagolwane ka ntlha ea molemò oa bòna,

me phuthègò e bonye go ba tlotla ka ntlha ea òna ka osi. Me ga go na lehoko lepè mo go aòna aotlhe a ye le tlhòmamisañ taolò mo go bòna.

Gapè, go kolobetsa le go diha Selalèlò e ne e le ditihèlò tse di mo taoloñ ea Phuthègò eotlhe, esen mo taoloñ ea bagolo ba le bosì. Hèla yaka re bonye mo dikwaloñ tsa Testamente e Ncha mo re hitlhetseñ kòbamèlò le ditihèlò tsa phuthègò teñ, me re bonye ha di le mo taoloñ ea Phuthègò eotlhe, go ntse yalo re bòna lokwalò louò loa Thutò ea ba ba shomè le bobedi, lo ntse lo ruta ka thutò e le ñwe hèla le e re e bonyeñ mo dikwaloñ tsa Baapostoloi ba ntlha. Leha go ntse yalo lo na le mahoko mañwe a a rutañ ha kolobeco e chwanetse go dihwa mo go ba ba godileñ ba le bosì, me esen le mo banyaneñ. Me thutò euò ke e e bolèlañ ha motho a chwanetse go rutwa pele, a ba à ithiba mo diyoñ ka malatsi a le mabedi, me ke gòna o ka kolobediwañ. Mokolobetsi, le èna, o laolecwe ditihò tse hèla yaka eo o kolobediwañ. Me mo kolobecoñ go no go le mahoko a a chwanañ le a ga Mathaio (28: 19). Me kolobecò tòta ea bòna e ne e le go inwa ga mmele otlhe mo metsiñ, goñwe a le tshididi, goñwe a le bothito, go chwana hèla. Me ga twe ha metse e le a a sa lekanañ gore motho a

inwè mo go aòna, mokolobetsi o ka mo kolobetsa ka go kgatsha metse mo tlhogoñ. Me mahoko tòta a a bolèlañ mkgwa oa go kolobetsa ke a “thèla metse mo tlhogoñ gararo mo ineñ ya Rara, le ya Morwa, le ya Mòea o o Boitschèpò.” Go ithiba mo diyoñ go teñ kaha thutoñ ea lokwalò loa “Ba ba shomè le bobedi.” Me Bakeresete ba ne ba tle ba ithibe mo diyoñ ka malatsi a sele, eseñ ka aòna a baitimokanyi ke go re Bafarisai (Luka 18: 12). Ga twe malatsi a boithibò mo diyoñ a baitimokanyi e ne e le loa bobedi le loa botlhano, me Bakeresete ba ne ba tle ba ithibe ka loa bonè le ka maapèèlò. Me thapèlò ea ba ba mo tiheloñ ea go ithiba mo diyoñ e ne e le eòna ea Morèna, me ba tle ba rapele ka eòna gararo ka letsatsi.

Selalèlò sa Morèna se ne sa bidiwa ka leina le sele, go twe “Eukariste” ke go re, ha go phuthololwa, Tebogò. Me modihò e santse e le oa loratò yaka lo neecwe leina ye go tweñ “Agape” mo puoñ ea bòna ke go re, modihò oa loratò. Me mo ditihon tsa modihò go no go sena sepè sa bopereseto, leha e le se se etsañ setlhabèlò, me o no o chwana le tihèlò e re e hitlhetseñ mo lokwaloñ loa ntlha go Bakorintha (11: 20-34). Me chupò ea lokwalò loa “Ba ba shomè le bobedi” e gaisiwa ke chupò ea Moapostoloi Paulo

hèla mo ntlheñ ea Selalèlò sa Morèna le kaha se dihilweñ ka teñ ke Bakeresete ba ntlha. Me Thulaganyò e e tlhoma-misicwe ke lokwalò loa “Ba ba shomè le bobedi.” Sa ntlha ke go lebogèla senwèlò ka thapèlò ea go re “Rraecho re gu lebogèla mofina o o itshepileñ oa ga Dafida motlhanka oa gago, o u o re senoletseñ ka motlhanka oa gago Yesu Keresete, a go ne kgalalèlò go wèna ka bosakhutleñ.” Sa bobedi ke go lebogèla senkgwè se se ñathogañwañ; me thapèlò e ba rapetseñ ka eòna ke e, “Rraecho re gu lebogèla botshelò le kicò e u e re senoletseñ ka Yesu, motlhanka oa gago. A go nè kgalalèlò go wèna ka bosakhutleñ. Yaka senkgwè se se ñathogancweñ se ne se gasagasicwe mo dithabeñ, me ka go phuthwa se ne sa cwa senkgwè se le señwe hèla, yalo a Phuthègò ea gago e phuthwè, e cwè mo dintlheñ cotlhe tsa Lehatshe me a e phuthèlwè mo bogosiñ yoa gago, ka gobo kgalalèlò le thata ke ea gago ka Yesu Keresete ka bosena-bokhutlò.”

Me ga twe erile moragò ga thapèlò euò go no go le polèlò ea Tlhagishò ea go re botlhe ba chwanetse go kolobediwa, me eo o e señ a kolobediwe a se ka a tsèna mo Selaleloñ. Me baruti ba ne ba tle ba rute ka lehoko ye le reñ “Lo se ka lwa naea dinca se se itshepileñ” (Mathaio

7: 6). Moragò ga mouò Modihò wa simologa, me erile ba sena go shwetsa, ba lebogèla diyò tse ba di yeleñ, me bogolo ba lebogèla diyò tsa semòea. Mahoko a tebogò ea bōna ke a: “Me u re neile diyò le dinòò le botshelò yo bo sa khutleñ ka Motlhanka oa gago.” Me tihèlò ea tle e khutlisiwe ka mahoko a malepa a Bakeresete, eboñ “Maranatha” ke go re “Tlaa, Morèna” (1 Bakor. 16: 22). Ka mouò re bonye mokgwa oa Selalèlò yaka o no o itsiwe ke mokwadi oa lokwalò lo lo bidiwañ “Thuto ea ba ba shomè le bobedi” me re hitlhèla ha mahoko aotlhe a gagwè e le a a tlhòma-misañ mahoko aotlhe a re a badileñ mo dikwaloñ tsa Baapostoloi.

Me phetogò e e ntshitseñ Selalèlò sa Morena selò se sele ke e e dihilweñ ke batho ba ba tshedileñ moragò ga go shwa ga Baapostoloi. Me mo dikwaloñ tse diñwe re bala ha motho eo o umakileñ phetogò euò pele ke moruti eo o bidiwañ Yustine oa Moshwedi, me èna o na a tshela mo dinyageñ tsa bo 100–165 M.K. Me mahoko a ba bonyeñ kgòrò ka aòna ea go hetola Selalèlò ke a a builweñ ke Malaki oa Moperofeti (1: 11 le 14). Me re utlwa ka aòna kaga chupèlò e e itshepileñ.

Letsatsi ye Phuthègò e tle e phuthege ka yeòna.

Bakeresete ba ne ba tle ba phuthege ka letsatsi ya ntlha ya weke ye le bidi-wañ ke bòna “*Letsatsi ya Morèna*” (Ditihò 20 : 7). Me ba bonye Sabata sa Sekeresete ka go tlhòkò mèla letsatsi ya go coga ga Keresete mo bashwiñ, me yaka Bayuta ba ne ba tle ba dihe ditihò tsa kòbàmèlò ka tsatsi ya boshupa, Bakeresete ba bonye ha e ne e le chwanèlò ea bòna go tlotla Morèna oa bòna ka go ntsha letsatsi ya ntlha Sabata sa bòna, ka e le yeòna ya go coga ga gagwè mo bashwiñ. Gapè re bonye ha Yesu a ikòpantse gabedi le barutwa ba gagwè ka tsatsi ya ntlha ya weke (Yohane 20 : 19–26). Me Phuthègò ea ga Keresete ea itse letsatsi ya Sontaga ha e le letsatsi ya Sabata mo go eòna ka ntlha ea gobo.

1. Yesu o cogile mo bashwiñ ka tsatsi ya ntlha ya weke (Mathaio 28 : 1).

2. E rile a sena go coga mo bashwiñ Yesu a kòpana le barutwa ba gagwè gabedi ka letsatsi ya ntlha, me ga re utlwe gopè ha a kile a kòpana nabò ka letsatsi ya boshupa.

3. E rile mo tshimologoñ ea Phuthègò Bakeresete ba tle ba phuthegele go ñathoganya senkgwè ka tsatsi ya ntlha (Ditihò 20 : 7).

4. E rile Paulo a kwalèla Bakorintha a ba raea, a re, "Ere ka letsatsi ya ntlha ya weke a moñwe le moñwe a tle le dikabèlò tsa gagwè" (1 Bakor. 16 : 2).

5. E rile ka tsatsi ya ntlha ya weke, e le tsatsi ya Pentekoste, Modimo wa tshela Mòea oa Ona wa ba wa thaea Phuthègò ka letsatsi yeuò (Ditihò 2 : 1).

6. Yohane oa Moapostoloi o neilwe Tshenolò ka letsatsi ya ntlha ya weke (Tshenolò 1 : 10).

7. Diñwaò cotlhe tsa Phuthègò ea ga Keresete tse di cwañ kwa metlheñ e megologolo le go tla mo nakoñ eno di dumalanye le Testamente e Ncha go tlhotlhomisa ha e rile kwa tshimologoñ Phuthègò e kaile letsatsi ya ntlha ya weke ha e le yeòna letsatsi ye le itshepileñ mo go eòna.

KGAOLÒ EA LESHOMÈ LE MECÒ E MERATARO

GO GOLA GA PHUTHÈGÒ

Chupò ea ga Kelemente le Ikanasius le Polekarpe.

Chupò ea ga Kelemente Bishopo oa Roma.

Go dikwalò di le pedi tse di kwadilweñ ke Kelemente eo e leñ Bishopo oa Roma. Ga twe e ne e le èna oa bobedi, goñwe

oa boraro mo go bōna ba ba hularetseñ Petere mo boemoñ youò, me o na a simolola go kwala dikwalò ka ñwaga oa bo 75 M.K. me mo go kwaleñ ga gagwè re hitlhèla ha a na a ntse a sa tshedile le ka ñwaga oa bo 150 M.K. Me dikwalò tsa gagwè di badilwe thata mo phuthègoñ hèla yaka tsa Testamente e Ncha dia tle di balwe mo diphuthegoñ gompinyeno.

Moruti moñwe, oa motse o mogolo oa lehatshe ya Egepeto eboñ motse o o bidiwañ Alekesandria, o kwadile lokwalò, me mo lokwaloñ, a re kaga Kelemente, “ke ena Moapostoloi oa rona.” Dikwalò tse pedi tsa gagwè ga di chwane ka gobo loa ntlha e ne e le lokwalò loa botsalanò lo o lo kwaletseñ moñwe ka lōna. Me lokwalò loa bobedi e ne e le loa thutò, me re tla tlhòkò mèla thutò ea gagwè, re bōna bo e hapaanye le ea Baapostoloi ba ntlha. Lokwalò loa ntlha lo kwadilwe ke Kelemente ka ñwaga oa bo 75 M.K. goñwe ka ñwaga o moñwe oa dinyaga tse di eañ go hèla ka ñwaga oa bo 100 M.K. Lokwalò loa bobedi lo kwadilwe mo dipakeñ tse di simolotseñ ka ñwaga oa bo 125 M.K. go ea go hitlha mo ñwageñ oa bo 150 M.K.

Kelemente o boletse mo lokwaloñ loa ntlha ha Phuthègò e le selò se le señwe hèla. O kile a kwalèla Phuthègò ea Bakorintha, me mo lokwaloñ loa gagwè

o ikaile ha e le èna molomo oa Phuthègò e e kwa Roma, ka a re “Phuthègò e e mo Roma e dumedisa Phuthègò ea Modimo e e agilweñ mo Korintha.” Re bona mo dikwaloñ tsa gagwè ha go no go le kitlanò ha gare ga diphuthègò, eseñ e e dihilweñ ke bopereseto yoa batho, me e dihilwe ka botsalanò mo go Keresete ka go lemoga ha diphuthègò eotlhe di na le bokauleñwe bo le boñwe hèla mo go Keresete eo o leñ Tlhògò ea Phuthègò eotlhe ea gagwè. Phuthègò ñwe le ñwe e re utlwañ kaga eona mo dikwaloñ tseuò e chwana hèla le Phuthègò e e umakilweñ ke Petere (1 Pet. 2: 5) ka gobo ga twe “Phuthègò ke bopereseto yo bo itshepileñ.” Me Mopereseti o moñwe hèla, eboñ Keresete, me ke èna eo o abèlañ badumedi dinèò le ditihèlò tsa Phuthègò. Me ga re hitlhele mahoko apè mo dikwaloñ tseuò tsa ga Kelemente a a tlhòmamisañ ha Selalèlò se neecwe baruti leha e le baòkamedi gore ba se abelè badumedi. Me taolò ea bagolo ke e e cwañ mo Phuthègoñ eotlhe, me e se ea bagolo ka mokgwa moñwe, goñwe ka molaò o o sa dihisiweñ ke Phuthègò. Baruti goñwe bagolo ba badumedi, ba chwana hèla mo Selaleloñ, me Phuthègò eotlhe e shelwe leina eboñ “bopereseto yoa segosi” (1 Pet. 2: 9).

Me baruti ba bidicwe Babishopo ke go re Baokami, me bathusi ba bõna ba ne ba bidiwa badiakone. Me go no go sena mopereseti opè mo bagoloñ ba Phuthègò ; me mogolwane moñwe le moñwe o laocwe go diha Selalèlò kaha thulaganoñ ea gagwè, a se dihèla Modimo (kg. 41). Me Kelemente a re “Baapostoloi ba rona ba itsile galè ka go bolèlèlwa ke Morèna oa rona Yesu Keresete, ha go tla coga kgañ kaga leina ye le bidiwañ moòkami, ke go re bishopo : me ka mouò ba tlhomamisitse baruti le tihelò e ba chwanetseñ go dihèla phuthègò ka eòna, me ba dihile yalo ka kicò e ba e neecweñ ke Morèna oa bõna. Me ba tlhòmmamisisitse melaò mo phuthègoñ kaga baòkami, me molaò o ke o, ga twe, ‘Ere ha baòkami ba ntlha ba shwa, banna ba ba ikanyègañ ba chwanetse go tlhaolwa, e le ba ba tla tsènañ mo boemoñ yoa bõna.’” Gapè, a re “Ba ba neecweñ ditihò tsa baòkami ke baapostoloi, kgotsa ke banna bañwe ba ba ikanyegileñ, le ka tumalanò ea phuthègò eotlhe, a e nnè ba ba ikanyègañ le ba ba dihetseñ phuthègò ka boikokobecò le ka boitshèkò yoa botshelò, le ka kagishò le loratò, e le ba chupò ea bontsi kaga bõna e le e e molemò hèla ; me banna ba ba ntseñ yalo ga ba kake ba ntshiwa mo tihoñ ea bõna ea go òkama phuthègò ” (kg. 44 : 1-3). Yalo

re bòna mo poleloñ ea ga Kelemente mahoko a a tlhòmamisañ ha bagolo ba ne ba tlhòmamisiwa mo diphuthegoñ cotlhe hèla yaka re itse ha go dihilwe yalo mo lobakeñ loa ga Tito. Me ereke, erile baapostoloi ba ba setseñ bo Paulo moragò ba shwa, ba tlogèla banna ba bañwe mo tiheloñ ea go rulaganya ditihò tsa phuthègò ñwe le ñwe.

Re bile re bonye ha mahoko a ga Kelemente a tlhomamisitse dithutò tse re di bonyeñ mo Testamenteñ e Ncha, e leñ thutò e e bolèlañ ha bagolo le badiakone ba neilwe taolò ea bòna ke phuthègò ka eosi. Me Phuthègò ea tle e neele bañwe taolò e e ntseñ yalo ha e bonye ha e le ba ba molemò bogolo, ba popègò ea bòna e le e ntlè thata, e le ba ba tlotlwañ ke botlhe ka pelo eotlhe le ka boikanyò yo bogolo. Kelemente o lemogile ha bañwe ba eleditse go senya molaò oa tlhaolò ea baòkami ba phuthègò, me o lekile thata go ba kganèla mo tihoñ euò ka go ba kwalèla. Basenyi bauò ba tlhòahaletse go kgòna baòkami ba phuthègò gore ba tle ba tlhòmamise molaò o mosha o o tla tlosañ taolò mo phuthègoñ, le go e baea mo bagoloñ gore baòkami ba tle ba laole phuthègò ka bosi. Leha go ntse yalo Kelemente ke Moòkami oa ntlha eo o umakileñ thutò euò ea taolò ea baòkami ha e le

e kgolo bogolo. Me leha o na a e umaka yalo, a ba a tlhòmamisa ha e le thutò e e sa itsiweñ ke Baapostoloi, le e e sa cweñ mo go Keresete. Me thutò euò e na le diphuthègò tsa eòna le gompinyeno, eboñ phuthègò ea Roma, le ea Seengelese, le ea Luthere. Me thutò euò ke phoshò e kgolo, me mauño a eòna ke dikgañ le dikgaoganò.

Phuthègò ea Modimo e ñwe hèla, me e dihilwe dintsi ka mokgwa oa thutò e e batlañ go tlhòmamisa pushò ea bapereseti le dikgosi mo phuthègoñ, le go tlosa nonohò ea phuthègò le taolò e e e neecweñ ke Muñ oa eòna. Leha go ntse yalo thutò euò e ne e sa rutwe ka botlalo mo lobakeñ loa go tshela ga Kelemente. Mo go èna baòkami e ne e le bagolo hèla, me esen bapereseti. Tihò ea bòna e ne e le go dihatsa go rata ga phuthègò ka taolò e ba e bonyeñ mo phuthègoñ e ba neecweñ boèmò yoa baòkami ka eòna.

Lokwalò loa bobedi loa ka Kelemente lo kwadilwe gauhi le ñwaga oa bo 140 M.K. me lo na le mahoko kaga Phuthègò a a chwanañ le a loa ntlha. Me ga go na mahoko apè a a umakañ babishopo ba ba chwanañ le bòna ba diphuthègò tsa Roma le Seengelese mo dikwaloñ tse pedi tseuò. Baòkami botlhe ba ba itsiweñ ke Kelemente ke bagolo

ba Phuthègò hèla. Me lokwalò loa bo-bedi lo na le thutò e kgolo thata kaga Phuthègò ea Semòea, e go tweñ kaga eòna ha “e thailwe pele ga letsatsi le dinaledi.” Gapè, lehoko leñwe ke ye “Phuthègò e e tshedileñ ke mmele oa ga Keresete”; gapè, “Keresete ke èna nona, me Phuthègò ke tsadi”; gapè, “Eo o utlwisañ Phuthègò botlhoko, ka e le mmele oa ga Keresete, o bile o utlwisa mòea oa ga Keresete botlhoko.”

Chupò ea ga Ikanasius Mookamedi oa Phuthègò e e neñ e le kwa Antioka.

Re hitlhèla thutò e mpsha kaga moòka-medi oa phuthègò le kaga boèmò yoa gagwè mo dikwaloñ tsa ga Ikanasius. Polèlò ea gagwè e na le thutò e e bolèlañ ha Moòkami oa Phuthègò e ne e le moñwe oa bagolo, eo o leñ tlihògò ea bagolo, le eo Phuthègò eotlhe e na le boñwehèla yoa eòna mo go èna.

Ikanasius o na a shwa ka ñwaga oa bo 107 M.K. me dikwalò tsa gagwè di bolèla kaga diphuthègò tsa lehatshe ya Asia Minora, le kaga Phuthègò e e neñ e le kwa Antioka, me chupò ea dikwalò tseuò e tlihòmamisa popègò ea diphuthègò yaka di ne di ntse moragò ga go shwa ga Yohane oa Moapostoloi. Ereke Ikanasius o tsere thutò ea gagwè kaga Phuthègò mo lokwaloñ loa Tshenolò ea

ga Yohane. Mo lokwaloñ loa Tshenolò re utlwa kaga “Moengele oa Phuthègò” me Moòkamedi eo o bolecweñ ke Ikanasius o na le popègò e e chwanañ le eòna ea Moengele oa Phuthègò eo o bolecweñ ke Yohane (Tshen. 2 : 1 le 8 le 12 le 18 ; kg. 3 : 1 le 7 le 14).

Re bòna mo dikwaloñ tsa gagwè ha Ikanasius a kwaletse diphuthègò di le pedi tse di kwalecweñ ke Yohane, eboñ Phuthègò ea Semerena le ea Filedelfia. Me re ka lemoga ka mouò kaha o tsereñ thutò ea ga Yohane ka teñ. Mo dikwaloñ cotlhe tsa gagwè tlhògò ea Phuthègò ke Mookamedi, ke go re Bishopo, me boleo yo bogolo yoa mophuthegi ke go kgao-gana le bishopo. Ke eòna thutò ea gagwè. Gapè, o na a thaea thutò ñwe e e bolèlañ ha e ne e le Baapostoloi ba ba tlhomamisitseñ boèmò yoa Bishopo mo Phuthègoñ. Me mo goa re gakgama-tsa thata ka gobo lokwalò loa Testamente e Ncha ga lo na sepè kaga bishopo eo o chwanañ le eo o umakilweñ ke Ikanasius. Ereke o bonye megopolò ea gagwè kaga Phuthègò ka go ithuta mokgwa oa Phuthègò e e neñ e le kwa Yerusalema. Yakoba e ne e le Mookami oa eòna, me o na a òkama phuthègò kaha mokgweñ oa bogosi. Me yalo re bòna ha Ikanasius a bonye megopolò ea gagwè ka go tlhokomèla ditihò tsa ga Yakoba,

me o na a e tlatša ka mahoko a ga Yohane yaka Yohane o boletse kaga “baengele ba diphuthègò.” Ikanasius o boletse ha bishopo e le Moengele oa Phuthègò, le eo o èmañ mo boemoñ yoa ga Keresete. Ke go re ha gare ga Phuthègò le Morèna oa eòna.

Me se se tlhomamisiweñ thata ke go re go no go le bagolo le badiakone mo diphuthegoñ tse di tlhomilweñ ke Moapostoloi, me go no go sena opè eo o beilweñ kwa pele ga Phuthègò gore a nnè le taolò ka esi, ha e se Morèna Yesu Keresete. Me polèlò ea ga Ikanasius e haapanye le ea Moapostoloi Paulo, ka a rile “Bishopo ke eo o ètèlèlañ phuthègò pele, a le mo sechwanof sa Modimo, me bagolo ba mo sechwanof sa baapostoloi, ba na le badiakone ba ke ba ratañ thata, e le ba ba mo tishof ea badiakone yoa ga Yesu Keresete.” Me go no go le phuthègò e le ñwe hèla mo motsiñ moñwe le moñwe. Baapostoloi, le èna Ikanasius, ba ne ba sa rate ha go ka na diphuthègò di le pedi mo motsiñ o le moñwe hèla; ke go re ba bonye ha Moókamedi, eboñ bishopo a sa chwanèlwa ke go òkamèla diphuthègò di le dintsi, ha e se go re a nnè modisa oa Phuthègò e le ñwe hèla e e mo neileñ taolò ea go rulaganya ditihò tsa eòna. Me leha Ikanasius a haapanye le Paulo

mo thutoñ ea gagwè kaga boèmò yoa Moòkamedi oa Phuthègò, se Ikanasius o se tlhòmamisitseñ ke go re phuthègò ñwe le ñwe e ne e nntse e na le Moòkamedi oa eòna. Me phuthègò e ne e le molaodi le moatlhodi oa batlhanka ba eòna ka eosi. Me taolò ea ba ba beilweñ mo go diseñ phuthègò e ne ea kaiwa molaò o o tlhòmameñ ka tumalanò ea phuthègò eotlhe. A re, “Mahoko a bòna a na le go utluwa ka e le bòna baapostoloi ba ga Yesu Keresete, cholohelò ea rona.” Yalo re bòna ha thutò ea ga Ikanasius e tlhomamisitse ha ba ba setseñ baapostoloi moragò mo phuthègoñ e ne e le bagolo, esen bapereseti, me taolò ea bòna e ne ea dihwa bogolo ka molemò le bopelonomi yoa bòna. Me babishopo e ne e le ba ba gaisitseñ ba bañwe ka tihèlò le molemò yoa bòna, yaka Yesu a rile “Leha e le mañ eo o ratañ go tla a nna mogolo mo go lona a a nnè modihedi oa lona ; le gòna leha e le mañ eo o ratañ go nna oa pele mo go lona, a a nnè motlhanka oa lona” (Mathaio 20 : 26-27).

Me lehoko leñwe ye le bolecweñ ke Ikanasius le kaea Phuthègò ha e le “Katolika,” ke go re Phuthègò tòtatòta ea amarurerure. Me ke èna oa ntlha go bolèla lehoko yeuò. Me mo go èna lehoko yeuò le raea bokòpanò yoa diputhègò cotlhe tsa ba ba dumetseñ mo ineñ

ya ga Yesu Keresete, ka e le bòna ka bosì ba e leñ Phuthègò tòta ea gagwè. Me Phuthègò ea Roma ea ikaea ha lehoko yeuò le reile eòna, le phuthègò ea Seengelese e ekaile yalo le eòna. Me ke phoshò e kgolo, ka gobo leha e le Ikanasius ka esi ga a ka a ruta yalo, le Kelemente o na a sena thutò e e ntseñ yalo, me Baapostoloi ba ne ba le kgakala le thutò euò, ka ba itse ha Tlhògò ea Phuthègò eotlhe e le Keresete, le Phuthègò e le badumedi le balatedi ba gagwè. Me se se teñ ke se, diphuthègò tse di rutañ yalo dia tle di nyatsanye me dia tle di kae diphuthègò tse diñwe ha e le malele hèla, me ka mokgwa ouò di latoia bokatolika ke go re boamarure tòta yo di ipitsañ ka yòna. Leha go ntse yalo se se boshula bogolo ke thutò ea diphuthègò tse di ntseñ yalo, yaka baruti ba còna ba re, ga go na Selalèlò kwa ntlè ga bòna. Ba ikaea ha e le bòna ba le bosì ba ba neecweñ taolò ea go yesa batho Selalèlò sa Morèna. Me ba re Selalèlò sa Morèna se ka diхва ke moñwe le moñwe hèla eo o beecweñ diatla ke bishopo moñwe oa bòna, e le mopereseti, me eseñ ke opè o sele eo o tlhaocweñ ka mokgwa o sele. Gapè, ba re, ke boleo yo bogolo ha modumedi oa bòna a amogetse Selalèlò ka seatla sa Moruti eo e señ oa phuthègò ea bòna. Me ba ba

mo diphuthegoñ tse diñwe e le badumedi tòta, ga ba ke ba leselediwa go amogèla Selalèlò mo go bòna, ka gobo ga twe, ga ba mo Phuthègoñ ea ga Keresete, me ga go na Selalèlò kwa ntlè ga Phuthègò ea gagwè, me ba ikaea ha e le bòna ba le bosi ba e leñ ba Phuthègò ea gagwè. Moòkamedi, ke go re Bishopo, eo re utlwileñ kaga gagwè ka polèlò ea ga Ikanasius e ne e le Moòkamedi oa phuthègò e le ñwe hèla. Me badumedi ba phuthègò ea Roma le ea Seengelese ke ba ba nañ le diphuthègò di le dintsi yaka Moòkamedi oa Mashonaland le eo moñwe oa Kimberley le Kuruman. Me batho bauò ke babusi ba diphuthègò, me ba bidiwa Barèna, me badumedi ba bòna ba ba tlotla yaka e le dikgosi tse di laolañ. Me ga go na chwanò epè ha gare ga batho bauò le baòkamedi ba ba itsiweñ ke Ikanasius le Kelemente le Baapostoloi ba ntlha.

Baòkamedi ba gompinyeno ke dikgosi, me ba e leñ ba Phuthègò ea ga Keresete e ne e le batlhanka ba Phuthègò. Me mokgwa oa go ntsha baòkamedi dikgosi ke phoshò e kgolo, me o tlositse taolò mo badumediñ. Ga bòna, badumedi, ke go reetsa hèla le go dumèla se se bolecweñ ke baòkamedi. Re hitlhèla mo thutoñ eotlhe ea Moòkami Ikanasius ha Bishopo e ne e le modumedi eo mogolo, eo ba-

kauleñwe ba gagwè mo go Keresete ba beileñ taolò ea phuthègò mo go èna ka gobo e ne e le eo o loratò, le eo o botlhale, le eo o ikanyègañ bogolo go ba bañwe botlhe. Me se phuthègò e se dihileñ e se dihile ka thushò ea Mòea o o Boitshèpò.

Chupò ea ga Polekarpe.

Polekarpe e ne e le morutwana oa ga Yohane oa Moapostoloi me a tsalèlwa mo motsiñ oa Semerena gauhi le ñwaga oa bo 65 M.K. goñwe 70 M.K. Ga twe o na a cwa moruti oa phuthègò mo Semerena, a tloga a nna Moòkami, eboñ Bishopo, oa eòna. Me ka a ganne go latola tumèlò ea gagwè mo lobakeñ loa dipogishò tse di wetseñ diphuthègò ka pushò ea kgosi ea Roma, e e bidicweñ Markus Aurelius, o na a hisiwa ka molelò ka ñwaga oa bo 155 goñwe 156 M.K. Me chupò ea gagwè e chwana hèla le ea ga Ikanasius ha e se mo seloñ se le señwe hèla. Ke go re, ga re hitlhele sepè kaga babishopo leha e le kaga tihò ea bishopo, mo mahokuñ a gagwè. Me re utlwa mo go èna kaga bagolo ba phuthègò hèla. Mouò goa re gakgamatsa ka gobo ba ne ba le baruti mmògò, me Ikanasius o boletse thata kaga baòkami, me Polekarpe o boletse kaga bagolo hèla. Polekarpe o na a kwalèla phuthègò e e kwa Filipi, me a re, "A batlhòlagadi,"

ke go re badiakone ba sesadi, “A ba nnè ba ba megopolo e e itekanetseñ kaha tumeloñ ea Morèna, e le ba ba rapèlèlañ batho botlhe ba sa khutle, e le ba ba senañ mokgwa oa go pateletsa, leha e le go bua mahoko a a boshula, leha e le go diha chupò ea kakò, e se barati ba madi, leha e le ba ba nañ le boshula bopè. Me e le ba ba ikitseñ ha e le bòna sebeshò sa Modimo, le go re ditlhabèlò cotlhe tse di tlhabilweñ gòna, eboñ mo sebeshoñ se, e le tse di itsiweñ thata ke Modimo, le go re ga go na sepè se se ka iphitlhañ mo matlhoñ a Ona, leha e ka nna mo megopoloñ goñwe mo maikaèleloñ, leha e le mo masaitsiweñ a pelo tsa bòna ” (kg. 4).

Me polèlò euò ea ga Polekarpe ke e e tlhòmamisañ ha sebeshò sa Phuthègò e le dipelo tsa badumedi, esen selò se se chwanañ le dilò tsa Taberenakela ea Bayuta e e nañ le dibeshò tsa eòna. Me gapè, polèlò euò ke e e tlhòmamisañ ha Phuthègò e dumetse mahoko a a reñ, “Setlhabèlò se se lebosègañ mo matlhoñ a Modimo ke pelo e e kgobegileñ le mōea o o thubegileñ (Pes. 51 : 17) le botshelò yo bo itshepileñ ” (Mathaio 5 : 8). Me ha moruti Polekarpe a bolèla kaga mogolo oa Phuthègò re hitlhela ha polèlò ea gagwè e chwana hèla le eòna ea ga Paulo. A re, “Mogolo oa phuthègò o chwanetse

go nna motho eo o kutlwèlò-botlhoko, le eo o ichwarèlañ, le eo o tihòkò mèlañ ba ba bokòà, le eo o bosetsañ batimedi mo tseleñ, le eo o senañ bogale, le eo o señ motlhaodi oa batho, le eo o itseñ go athola ka tshiamò, le eo e señ morati oa madi.” Me o boletse kaga badiakone a re, “Ke ba ba senañ selabe, esen bapateletsi, leha e le ba ba teme-pedi, leha e le ba ba ratañ madi; me e le ba ba ithutileñ boikgapò mo diloñ cotlhe, le ba ba kutlwèlò-botlhoko, le ba ba boiketlò, le ba ba sepelañ kaha boamarureñ.”

Gapè, Polekarpe o boletse ha taolò ea bagolo e le ea semòea hèla, yaka re itse ka thutò ea lokwalò loa Testamente e Ncha. Leha go ntse yalo goa bònala ha bagolo ba lobaka loa ga Polekarpe ba ne ba setse ba simolotse go itsèela taolò ea molaò le ea pushò, le go e godisa mo phuthègoñ bogolo go taolò ea semòea, me ka mouò rea bònala ha ba hetotse thutò ea ga Paulo kaga boèmò yoa bònala mo phuthègoñ.

KGAOLÒ EA LESHOMÈ LE MECÒ E E
SHUPAN

CHUPÒ EA DIKWALÒNYANA DI LE THARO,
EBOÑ LOKWALÒ LOA GA BARENABASE
LE LOA DIOGENETUS LE LOA MODISA
OA HEREMASE

Lokwalònyana loa ga Barenabase.

Lokwalò loa ga Barenabase lo kwadilwe gauhi le ñwaga oa bo 230 M.K. Lo chwana thata le lo lo kwalecweñ Bahebera mo popegoñ ea lona. Me lo na le thutò e e bolèlañ ha Phuthègò e le Iseraela eo Mosha. Gapè, re hitlhèla mo go lona, ha Phuthègò ke lehatshe ya cholohecò, me Bakeresete ke barui ba cholohecò tsa morahe oa Bayuta. Gapè, Phuthègò e kailwe ha e le ntlo ea Mòea. Mo ga lo bolele sepè kaga Phuthègò ha e se kaga phuthègò ñwe le ñwe yaka e hitlhecwe mo heloñ goñwe le goñwe. Mokwadi oa lona, lokwalò louò, o shupile kaha Phuthègò ea Bayuta e leñ ea tihèlò e kgologolo ea Senagoge, e chwanañ le Phuthègò ea ga Keresete ka teñ. Go umakilwe mahoko a a mo Pesalema ea bo 22 : 23, le 42 : 3, yaka a kwadile mo lokwaloñ lo lo bidiwañ Septuaginta, ga twe, “Ke tla gu ipolèla mo phuthègoñ ea bakauleñwe ba me, me ke tla gu òpèlèla mo phuthègoñ ea Baitshepi.”

Me mahoko auò ke a a shupañ ha phuthègò e le bokòpanò yoa batho hèla, e le Baiseraela. Me kaga Yesu Keresete Mokwadi eouò a re, "Ke èna podi ea phalolò ea dibe tsa bòna." Me kaga Phuthègò ea ga Keresete a re, "Ke bokòpanò yoa bakauleñwe." Me o kaile bagolo ba phuthègò ha e le baruti hèla, me a re, "Ñna ke le moñwe oa lona, esen moruti, ke tla lo kwalèla boamarure boñwe yo bo tla lo naean kaha lo ka itumèlañ ka teñ, leha lo sale mo lehatshiñ yeno."

Me chupò e kgolo ea lokwalònyana loa ga Barenabase ke eòna tlhòmamishò ea go re go no go sena bopereseto, leha e le bapereseti mo Phuthègoñ ea ga Keresete, ha e se go re Keresete ke èna Mopereseti eo Mogolo ka esi. Dilò tseuò di ne di seeò mo Phuthègoñ, mo lobakeñ lo Barenabase o kwadileñ lokwalò loa gagwè ka lona, ke go re ka ñwaga oa bo 130 M.K. Me ka mouò rea itse ha Phuthègò e e itsiweñ ke Barenabase e ne e le bokòpanò yoa bakauleñwe mo go Keresete, esen bopereseto yo bo chwanañ le yoa Phuthègò ea Roma.

Lokwalònyana lo lo kwalecweñ Diogenetus.

Lokwalò lo lo kwalecweñ Diogenetus lo na le mahoko a mantlè thata, me lo kwadilwe ka ñwaga oa bo 120 M.K. Lo

na le polèlò e e tlhòmamisañ popègò ea tumèlò ea Sekeresete yaka e ne e ntse mo tshimologoñ ea eòna. Me polèlò ea lona ea re senolèla sebele tòta sa tumèlò ea Sekeresete. Phuthègò e e neñ e itsiwe ke mokwadi eouò ke eòna ea ga Keresete la Baapostoloi ba ntlha ba gagwè.

Diogenetus e ne e le motho hèla, esenñ modumedi, me mokwadi oa lokwalò o mo kwaletse gore a tlè a mo rutè tsela ea bokeresete. Me mahoko a gagwè ke a, a re, “Kea ruta kaga Modimo oa Bakeresete, le kaha o ntseñ ka teñ, le yaka Bakeresete ba nyatsa lehatshe le loshò ka tihèlò e ba dihèlañ Modimo oa bona ka eòna, le yaka ba kgaogana le medimo e le mentsi ea Bagerika, le yaka ba latlhile dipuòpuò tsa Bayuta tse di tlotlwañ ke bona bogolo go lehoko ya Modimo. Ke bile kea bolèla kaga go ratana ga bona.” Gapè, a re, “Bakeresete ga ba itsiwe ka lehatshe ya botsalò yoa bona, leha e le ka può ea bona, ka gobo Phuthègò ke morahe oa semòea o o mo mahatshiñ aotlhe. Me Bakeresete ke baeñ hèla mo dichabeñ tsa Lehatshe yeno, ka gobo ke banni ba lehatshe ye le sa bonaleñ.” Gapè, a re, “Melaò ea semòea e e mo peduñ tsa bona ke eòna e e dihañ pharologanò ha gare ga bona le ba e leñ batho hèla.” Gapè, a re,

“Ba itse go phumusetsana, me ga ba tshele ka go nyatsana, me leha ba tshela mo nameñ ba bo ba sa tlhole ba tshelèla nama.”

Gapè, a re, “Ba tsaea basadi yaka batho, ba ba ba tsala bana, me ga ba bolae bana ba bōna yaka batho ba bañwe. Ba abèlana diyò ka go ya mmògò, me ga ba tlhakanele dikobò le ba ba señ bomogatsa bōna. Botshelò yoa bōna bo mo lehatshiñ me ba buisanya kaga dilò tsa legodimo : ba utlwa molaò, me molaò ga o na kaha o ka ba naeañ molato ka teñ, ka gobo baa o gaisa ka molemò oa botshelò yoa bōna. Ba rata batho botlhe, me ba bogisiwa ke batho botlhe. Baa nyadiwa, ba bile ba seki-siwa ; baa bolawa, ba bile ba cosiwa. Ba humanegile me ba humise bantsi ; ba tlhokahalecwe ke dilò cotlhe, me ba na le dilò cotlhe. Baa tlotlololwa, me ba galalediwa ke tlotlolò ea bōna. Baa kgalwa leha go ntse yalo tshiamò ea bōna ea tlhòmamisiwa. Baa kgobywa, me ba tshegòhatsa, ba bile ba dihèlwa boshula, me bōna ba tlotla hèla. Baa bediwa yaka ba ba boshula, me ba ntse ba diha molemò, ba itumèlèla pecò ea bōna yaka ereke ba rudisiwa ka eòna. Me se mòea e leñ shòna mo mmeleñ oa motho, bōna ba ntse hèla yalo mo lehatshiñ.”

Me mahoko aotlhe a ke a a chwanañ le a a mo Testamenten e Ncha. Lehoko ye le boletseñ Phuthègò ha e le Mòea mo lehatshiñ ke ye le kaboñ le bolecwe ke Yesu Keresete ka esi. Me le raea go re hèla yaka mòea oa motho o mo mmediñ, me e se oa mmele, Bakeresete ba ntse hèla yalo ka gobo leha ba le mo Lehatshiñ ga se ba Lehatshe. Bakeresete ke ba ba amogetseñ boamarure yoa Modimo kaga Morwa Ona eo o leñ Modihi oa Lehatshe le Lewatlè. Me mokwadi oa lokwalò lo re lo akanyañ o boditse a re, “A monwe o kile a itse Modimo kaha o nntseñ ka teñ, pele Morwa Ona a e se a tle?” Gapè, o rile, “Yanoñ re itse Rara ka Morwawè, re bile rea itse ha e le Motlamedi, le Mogakolodi, le Ñaka, le Tlhaloganyò, le Lesedi, le Tlotlò, le Kgalalèlò, le Thata, le Botshelò, le Mogolodi oa rona mo tlhobaeloñ kaga dilò tsa Lehatshe yeno. Me selò sa ntlha se se re chwanetseñ ke go mo itse, me sa bobedi ke go chwana naè, ka gobo ke èna Mosenodi oa Modimo le Mmoloki oa rona. Me ba ba dumetseñ mo go èna ba itse ha tihò ea bònà mo Lehatshiñ e le go ruta tsela ea polokò.” Mokwadi eo o buileñ yalo a ikaea a re, “Ke morutwana oa Baapostoloi,” me yalo re ka lemoga ha e le moruti moñwe oa dichaba. Me thutò eotlhe ea gagwè ke ea Semòea, me ga e

na mahoko apè kaga bopereseto leha e le bapereseti. Me re ka lemoga ka mouò ha dilò tse di ntseñ yalo di ne di seeò mo Phuthègoñ ea ga Keresete mo lobakeñ loa go tshela ga gagwè, ke go re ka ñwaga oa bo 120 M.K.

Lokwalò loa ga Heremase.

Heremase o kwadile lokwalò loa gagwè gauhi le ñwaga oa bo 250 M.K. Mogoloè, eo o bidiwañ Pius, e ne e le Bishopo, ke go re moòkami oa phuthègò e e neñ e le kwa Roma. Lokwalò loa gagwè lo badilwe thata ke batho ba bogologolo. Leha go ntse yalo baruti ba gompinyeno ga ba le kae e ha e le lokwalò lo lo nañ le thutò ea sepè. Me chupò ea lona ke e re lemosicweñ ka lona popègò ea phuthègò ea Roma yaka e ne e ntse mo lobakeñ lo Heremase o tshedileñ ka lona. Re hitlhèla ha lokwalò loa gagwè lo na le polèlò kaga ditihò tsa baruti le boèmò e e chwanañ le eona ea Baapostoloi, le ea bakwadi ba dikwalò tse re di tlhokometseñ. Me ga lo na mahoko apè a a amañ thutò ea *lehika*, leha phuthègò ea Roma e tle e re, lehoko ya ga Keresete ye le reñ "mo hiken ye" (Mathaio 16 : 18) le raea phuthègò ea Roma. Ba re go rèwa eona ka gobo ga twe, Yesu o buile le Petere,

me ba re e ne e le èna, Petere, eo o leñ Moòkamedi oa ntlha oa phuthègò ea Roma.

Legalè lehoko le teñ mo lokwaloñ me ga le hapaane le ye re le itseñ galè yaka le bolecwe ke Keresete. Me re ka dumèla ka mouò ha thutò e e reñ mothèò oa Phuthègò ke Petere e ne e se e e itsiweñ ke Phuthègò mo lobakeñ loa ga Heremase, ke go re ka ñwaga oa 250 M.K. Gapè, lokwalò lo boletse ha mothèò oa Phuthègò a le Keresete ka esi. Mokwadi a re, "Phuthègò ke kagò e e chwanañ le lencwè ye le itekanetseñ le ye le nañ le kitlanò le bommògò yoa yeona. Me go betlwa ga yeòna go chwana hèla yaka ereke le betlilwe e le lehika hèla, ka gobo re bonye ha ereke e le lencwè le le leñwe hèla ye le betlilweñ e sale mo lehikeñ. Yalo re bòna ha Heremase oa Modisa a rutile mo lokwaloñ loa gagwè ka thutò e e chwanañ le e re e hitlhèlañ mo lokwaloñ loa ga Petere tòta, eo go twilweñ kaga gagwè ha e le èna mothèò oa Phuthègò, me ga a itse sepè kaga thutò e e ntseñ yalo, ka gobo thutò e ea Roma e kgaoganye le ea ga Petere, le ea ga Yesu Keresete."

Lehoko ya ga Heremase ke ye, a re, "Motho o ka tsèna mo phuthègoñ e e tshedileñ ea semòea ka Yesu Keresete." Gapè, a re, "Boitshèpò yoa Phuthègò

ke yòna yoa mèdea e e mo go eòna.” Ke gore ga a ka a dumèla ha go na le boitshèpò yoa ntlo, goñwe yoa tihèlò, goñwe yoa picò, kwa ntlè ga boitshèpò yoa mòea oa motho eo e leñ modumedi. Gapè, ga twe, “Ba ba mo phuthègoñ ke ba ba nañ le tumèlò, le ba ba ikgapañ, le ba ba señ megopolò mebedi, le ba ba senañ tsiecò, le ba ba nañ le tshisimogò, le ba ba nan le kicò le loratò: ba ba ntseñ yalo ke bòna ka bosi ba ba chwanetseñ go amogèlwa mo phuthègoñ.” Gapè boamarure, ke go re *bokatolika*, yoa Phuthègò bo shupegile mo lokwaloñ loa gagwè ka mahoko a a tlhòmamisañ ha dichaba cotlhe di na le go tsèna mo go eòna, ka Phuthègò ea ga Keresete ga e na tlhaolò mo bathuñ. Me boñwehèla yoa eòna bo mo go Yesu Keresete eo e leñ Tlhògò ea eòna. Me boñwehèla yoa Phuthègò e e bònalañ ga bo e se bo dihale, me bo na le go dihadiwa ka loratò le kutlwanò ea Bakeresete. Phuthègò ea Roma e lekile go dihahatsa boñwehèla yoa Phuthègò ka mokgwa oa botho, eboñ ka melaò ea bopereseto le ka go diha motho tlhògò ea Phuthègò mo boemoñ yoa ga Keresete. Me mokgwa ouò ga o na thushò ea sepè ka o hapaanye le thutò ea ga Keresete le ea Baapostoloi.

Gapè mokgwa ouò o cositse dikgao-

ganò me Phuthègò ea senyèga ka ntlha ea òna. Pushò ea Popo oa Roma le bapereseti ba gagwè e tlhokisitse Phuthègò kagishò le boñwehèla yoa pelo ka ntlha ea dipogishò le dipateleco le boshula yo bo boitshègañ yoa bòna. Me Heremase oa Modisa ga a ka a itse sepè kaga dithutò tseuò le mokgwa ouò, me ha o kabo o le teñ, o na a tla bo a o itse sentlè hèla, ka gobo Moòkamedi oa Phuthègò oa Roma e ne e le mogoloè. Me o na a itse diphuthègò le mokgwa oa taolò mo phuthègoñ ñwe le ñwe kaha o ntseñ ka teñ ka ñwaga oa bo 250 M.K. Me ka Heremase a kwaletse phuthègò ea Roma go gakgamatsa go bòna ha phuthègò euò e latlhile thutò ea gagwè le ea Baapostoloi le ea ga Keresete.

Mogoloè o lekile go dihatsa boñwehèla yoa pelo mo phuthègoñ, le èna, Heremase, o na a leka yalo, ka a re, "Itebañ bana ba me, e ka re goñwe dikgaoganò tse tsa lona di ka lo senyetsa botshelò yoa lona." Heremase o na a ruta ha mohumi a chwanetse go latlha khumò ea gagwè ha e le go re o eletsa go tsèna mo phuthègoñ. Me khumò ea gagwè e chwanetse go nèwa phuthègò. Me thutò euò ea ga Heremase kaga khumò e dumecwe ke phuthègò ea Roma.

Ha e le Kolobecò Heremase o rutilè go

re motho o ka tsèna mo phuthègoñ ka go kolobediwa go le gosi, me eo o leohañ moragò ga a sena go kolobediwa ga go na boichwarèlò bopè yoa dibe tse di ntseñ yalo. Me o na a rata go lèlèka botlhe ba ba boshula mo phuthègoñ. Me ereke mo kelecoñ ea gagwè Heremase o gopotse go itshepisa phuthègò bogolo go boloka baleohi. Go na le mahoko mañwe mo lokwaloñ loa gagwè a e leñ dikakanyò tsa pelo ea gagwè hèla yaka a boletse, a re Baapostoloi ba hologetse kwa Bobipon kwa bashwi ba leñ teñ, ba ile go kolobetsa ba ba siameñ mo bashwiñ. Gapè, o rutila ha kgòrò e le teñ e batho ba ka bònàñ boichwarèlò ka eòna moragò ga go shwa ga bònà.

Kaga baruti a rile “Baapostoloi le baruti le badiakone ke ba ba sepetseñ kaha boitshepoñ yoa Modimo, me ba dihaditse ditihèlò tsa bònà tsa boòka-medi le boruti le bodiakone, ka boitshekò le boitshepò yoa pelo, ba dihèla baitshe-nkedwi ba Modimo, bañwe ba bònà ba shule me ba bañwe ba sa tshela.” Badiakone ba neecwe tihò ea go òka batlhòlagadi le masièla a phuthègò ke phuthègò e e neñ e le kwa Roma. Me ereke ba dihile yalo ka moglewa o o boshula ka e ne e le barati ba madi, me ba ikhumisitse ka tihèlò ea phuthègò. Me bagolo ba phuthègò e sa ntse e le

bòna baòkami, ke go re babishopo, yaka re hitlhetse mo dikwaloñ tsa Baapostoloi. Ga twe “Ke ba ba cholañ batho ba Modimo mo matluñ a bòna ka dipaka cotlhe, me ba diha yalo ka boitumèlò, esen ka tsieco.” Me mahoko auò ke a a chwanañ le a ga Paulo mò lokwaloñ lo o lo kwaletsen Tito ka lona (Tito 1 : 7-9).

Me Heremase ga a ka a itse sepè kaga moòkamedi a le moñwe hèla eo e leñ tlhògò ea ba bañwe botlhe.

Baperofeti ba ne ba le mo phuthègoñ ka lobaka loa ga Heremase, me e ne e se ba ba tlhomilweñ mo thutoñ ka e ne e le badumedi hèla ba ba tletsen Mòea o o Boitshèpò o o ba buisitseñ lehoko ya Modimo. Me Heremase o buile kaga Baperofeti bauò, a re “Ha motho eo o nañ le Mòea oa Modimo a ka tsèna mo tluñ ea thutò ea basiami, ke go re, ba ba dumetseñ Modimo, me ha phuthègò e e ntseñ yalo e ka rapèla Modimo, Moengela oa Ona, oa mòea oa go perofesa o tla budulèla pelo ea motho eo o ntseñ yalo, me eo o tletseñ Mòea o o Boitshèpò o tla bolèlèla Phuthègò mo go leñ gona go rata ga Modimo.” Gapè, o rile, “Motho eo o nañ le Morèna mo peduñ ea gagwè o nonohile go henyà dilò cotlhe tse di ntseñ yalo, le go dihatsa ditaolò.” Me re hitlhèla mo thutoñ ea ga Heremase ha

150 TSHIMOLOGÒ EA PHUTHÈGÒ

a rutile ka thutò e e leñ eòna ea ga Keresete tòta, yaka re e hitlhetse mo Testamenteñ e Ncha. Me ga go na lehoko lepè mo mahokuñ aotlhe a gagwè ye le umakañ Moòkamedi eo o leñ tlhògò ea phuthègò, eo taolò eotlhe e beilweñ mo go èna. Bagolo botlhe ba ba itsiweñ ke Heremase ke balekane mmògò, me ba ne ba ikaea batlhanka ba phuthègò esen dikgosi. Me bapereseti le babishopo ba basha ba itihile dikgosi le barèna ka mokgwa o o sa chwanèlañ ka go etsa mebushò ea Lehatshe.

KGAOLÒ EA LESHOMÈ YE LE MECÒ E E HÈRAN MEBEDI

CHOBOKANYÒ EA MAHOKO

Polèlò eotlhe ea dikwalò tse re cwañ go bòna chupò ea còna ha e ka chobokañwa e ka cwa polèlò e e khutshane thata, me chupò ea eòna e ka lemogwa ka boheho. E rile ka ñwaga oa bo 250 M.K. Phuthègò ea ga Keresete e ne e ntse e le eòna ea Testamente e Ncha yaka re e itse ka go bala kaga eòna mo dikwaloñ tsa Baapostoloi. Me go no go sena mopereseti leha e le bopereseto mo go eòna leha e le thutò epè e e ntseñ yalo. Phuthègò ke selò se le señwe hèla, e

le ea semòea le ea Moiseraela eo mosha le ea dichaba cotlhe, le ea mahatshe aotlhe. Me se se bònalañ ke dipharologanò tsa eòna tse di rulagancweñ ke badumedi, e le ba helò go le goñwe hèla, goñwe motse o ba bonyeñ bokòpanò mo go òna. Me popègò ea bokòpanò boñwe le boñwe e ne e le eòna ea megopolò ea bagolo le badiakone ba phuthègò e ba tlhaoletseñ ditihò le dithulaganyò tsa eòna.

Bagogi bauò e ne e le ba ba tlotlègañ, me motlha moñwe ke ba ba tlamèlwañ ke badumedi ba phuthègò e e ba tlhaoletseñ ditihò tsa eòna. Me taolò ea bagolo ba phuthègò e thailwe mo boitshekoñ le mo boitshepoñ yoa bòna, esèñ mo dithatoñ tsa bopereseto tse go tweñ kaga còna ha e le tse di cwañ mo Modimoñ. Ba ne ba sena taolò epè kwa ntlè ga Phuthègò, le mo ntlheñ ea Modimo ba ne ba chwana le badumedi ba bañwe ba na le katamèlò e le ñwe hèla ha pele ga Ona.

Bapereseti ba ba tsileñ moragòragò ba ikaile ha e le batho ba sele ka ba re, ba bonye thata le nonohò le taolò e e cwañ mo Modimoñ hèla e ba chwanetseñ go laola phuthègò ka eòna. Me ha e le yaka ba boletse e tla bo e le phuthègò e sele, esèñ e e itsiweñ ke Baapostoloi ba ba setseñ Yesu Keresete moragò. Re

bonye mo thutoñ ea ga Ikanasius ha Moòkamedi e ne e le tlhògò yaka baengele ba ba bolecweñ ke Yohane mo lokwaloñ loa Tshenolò. Me kaha re bonyeñ ka teñ re hitlhetse ha Ikanasius e ne e le mosimolodi oa thutò e e lomololañ moñwe oa bagolo gore a nnè tlhògò ea ba bañwe. Leha go ntse yalo go no go sena opè mo lobakeñ loa gagwè eo o chwanañ le baòkamedi ba re ba bònañ gompinyeno mo phuthegoñ ea Roma le mo go e e bidiwañ phuthègò ea Seengelese. Baòkamedi ba diphuthègò tseuò ke dikgosi hèla mo diphuthegoñ tsa bòna, me lehoko ya bòna le ntse le ntshiwa molaò mo phuthegoñ le gompinyeno. Me erile mo tshimologoñ ea phuthègò go no go sa nna yalo, me, le èna, Ikanasius, o na a sa itse moòkamedi eo o ntseñ yalo. O boletse ka thanolò ha Bishopo, ke go re Moòkamedi, e ne e le moñwe oa bagolo eo ba bañwe ba dumalanyeñ kaga gagwè ha e le èna eo o chwanetseñ go cwa mogogi oa bòna. Me mokgwa ouò o no o le gòna mo diphuthegoñ cotlhe hèla yaka go tlo go dihwe le gompinyeno mo diphuthegoñ tse di mo kgololesegoñ, e le tse di senañ bapereseti. Eo o leñ ena Moruti oa phuthègò mo go rona gompinyeno ke èna tòta eo diphuthègò tsa ntlha di mmiditseñ ka leina ye go tweñ Bishopo, ke gore Moòkamedi ka

può ea Secwana, me ga nna yalo go tla go hitlha mo lobakeñ loa ñwaga oa 250 M.K.

Baruti e ne e le batlhòmamisi ba dipolèlò le dithutò tsa Baapostoloi. Me ba ne ba sa rate gore mahoko a Baapostoloi a señwè ka dipuò le dipolèlò tse e señ còna. Ba dumetse ha phuthègò e chwanetse go rulagañwa kaha molaoñ o o beilweñ ke Baapostoloi hèla, me esen ka sepè se se cwañ mo dikwaloñ tsa bòna ba ba setseñ Baapostoloi moragò. Dikwalò tseuò di ne di sa kaiwe yaka tsa Baapostoloi ka gobo thutò ea còna e hapaanye le ea bòna, me ka ntlha ea gòna mouò Phuthègò ga ea ka ea di kaea ha e le tse di chwanetseñ go balwa mo Phuthègoñ.

Me seshupò se e leñ shòna sa mmanete sa phuthègò se se tlhòmamisañ ha e le Phuthègò ea ga Yesu Keresete ke se : kòbamèlò le thutò e tla bo e le e e rulangancweñ kaha molaoñ oa Baapostoloi le Yesu Keresete eo o leñ Muñ oa Phuthègò ea gagwè.

Yalo re akantse Phuthègò ea ga Keresete yaka e ne e ntse mo lobakeñ loa Muñ oa eòna, le loa Baapostoloi ba gagwè, le loa bòna ba ba hularetseñ Baapostoloi. Me re hitlhetse ha Phuthègò e ne e se ñwanyana eo monnye eo o senañ kicò, me re bonye ha e le ntwà

ea Modimo e e rulagancweñ, le e e laolecweñ tihò ea go tsamaisa bogosi yoa Ona mo Lehatshiñ. Gapè, re bonye ha e tletse nonohò ea Modimo, me e chotse peò ea tumèlò, ea ba ea tsamaea le Lehatshe yeotlhe ka e neecwe go ea go yala dipeo tsa Lehoko ya Modimo mo peduñ tsa batho botlhe. Me re bonye ha e ne e ntse e golèla kwa pele mo paloñ le mo nonohoñ.

Me go tla go hitlha mo lobakeñ loa ñwaga oa bo 250 M.K. Phuthègò e ne e sena dikgaoganò ka e ne e nntse le thutò e le ñwe hèla. Me moragò ga lobaka louò baruti ba simolotse go kgagana le thutò ea ga Keresete le Baapostoloi, me ga coga dipuòpuò kaga taolò le kaga kòbamèlò, me popègò ea Phuthègò ea simologa go hetoga ka ntlha ea dithutò-thutò tse di cwañ mo botlhaleñ yoa batho. Me molaò oa pharologanò mo go señwe le señwe se go twilweñ kaga shòna ha e le sa Phuthègò, ke go se batla mo Phuthègoñ ea ga Keresete le ea Baapostoloi ba gagwè, me ha go ka hitlhèlwa ha se le mo go eòna se siame hèla, me se chwanetse go cwa molaò oa Phuthègò. Me ha se tlhokahetse mo Phuthègoñ ea Testamente e Ncha goa bònala ha e le kokelecò hèla ea batho, e e sa cweñ mo go Keresete; ke go re ke phoshò rure, me ga se chwanèlwa ke

go hitlhèlwa mo phuthègoñ epè e e nañ
le leina ya gagwè. Me se se hitlhèlwañ
ha e le sa Phuthègò kaha Testamenteñ
e Ncha e tla bo e le shòna tòta, le go
ea boheloñ yoa dipaka e tla bo e le shòna
hèla.